2009. okt. 49. 154

Kapocs

XXXVIII évfolyam, 49. szám Vancouver, BC, 2009 október 15

A SOPRON ALUMNI IDŐSZAKOS KÖZLEMÉNYE

A Sopron Divisió oktatói, 1957 (balról jobbra): Sziklai O, Cserjesi A, Adamovich L, Jablánczy S, Witt Lajos, Medveczky L, Szy F, Koller P, Apt Ö, Tuskó F, Fodor Gy, Baranyay J, Szablya J, Kornya L, Csizmazia T, Sebestyén L, Székessy L, Soós J, Bezerédi Gy, Szányi J, Csányi E, Papp F, Kurucz F, Veres S,

A TARTALOMBÓL

HONORIS CAUSA

Vivat Professores 2

VISSZATEKINTÉSEK

Közelmúlt 7
Életutak/Életpályák 9
Anekdótáink 14

IROGATÁSOK

Recenziók 16
Magyarokról 25
Magunkról 30
Számadás 35

KÖZÖS ÜGYEINK

Találkozók 37
Hirek/Közlemények 39

HONORIS CAUSA

VIVAT AKADEMIA

Grátzer Miklós: **Pereunt impotantur. Servate fides cineri**
(A futó évek emlékeztetnek. Szolgáljuk elődeink emlékét)

Szép őszi nap Sopronban. A nap nem perzsel, csak simogat. Előző este volt évfolyamunk vacsorája, és most a Szent Mihály temető bejáratánál gyülekezünk. Egy kosár rózsa, Maczka Jancsi pontozott temető térképe és szivünkben 35 év emlékei. Tanárainkra emlékezünk. Megállunk a siroknál: néha énekelünk, emléket idézünk, anekdótákat osztunk meg. Leteszünk egy rózsát, fejet hajtunk és egy percre visszatérünk a már homályba vesző multba.
Ma itt Vancouverben, a 21. században a Kapocs 'Életutak' sorozata egy kis ablak egyéni sorsokra, küzdelmekre és sikerekre. Évtizedek mulva, amikor a feledés és az idő pora eltakar nemcsak bennünket, egyéneket – de a legendás favágó telepeket és egy letűnő pionér erdész életmódot is – akkor is lesz egy-egy név és pár oldal mint egy sirkereszt a Sopron Divizió diákjairól.
De életünk szervesen összefonódott a Divizió tanári karával is. Itt nem csak tanárok és diákok voltunk, mint Sopronban, hanem sorstársak is. Eltűnt a generációs érdek külömbség, - együtt küzködtünk egy idegen nyelv, idegen társadalom és idegen világ tengerében. Sokan elhagytak már bennünket, sirjaik szétszórva a kontinensen. Nincs felettük a Pannon kék ég, nem vigyáz álmukra a Szent Mihály templom tornya és az emlékezés rózsái sincsenek a sirjukon. De mi most ezt szeretnénk pótolni és egyéni emlékezéseket irni a Kapocsban. Valószinű, hogy a sors nem adja meg a befejezést, de a kezdés erkölcsi kötelesség.
Indulásra legyen ez a bevezető egy kollektiv koszorú és egyben köszöntő mindazoknak, akik a sors kegyelméből még velünk járják az élet nyugati országútját.
A Sopron Divisió volt (Magyarországról származott) oktatói.

Adamovich László
Apt Ödön
Baranyay József
Bezerédi Gyula
Csányi Elek
Cserjesi Antal
Csizmazia József
Csizmazia Tibor
Fodor Gyula
Gerencsér László
Jablánczy Sándor
Kafka Péter
Klima Imre
Koller Pál
Kovács István
Kurucz Ferenc
Medveczky Lajos
Papp Ferenc
Roller Kálmán
Salamon Marion
Sebestyén László
Soós József
Szablya János
Szanyi László
Székessy László
Sziklai Oszkár
Szy Ferenc
Tuskó Ferenc
Veres Sándor
Witt Lajos
„Professzorunk, diáköcsénk - a szivünk nem felejt

Mihály Márta: **Tanáraimról**

Az emlékezések vidámsága töltötte be lelkemet, amikor hallottam (Sz. Julikától), hogy régi tanárainkról emlékezünk. Legtöbbjük a tanítás mellett diákéveink gondnokai és fiatalságunk pártfogói voltak. Elménket reménységgel, sokszor derűvel, néha boszuságokkal töltötték fel. Az ötvenes években nem volt könnyű feladat a tanítás, mert az erkölcsi, gazdasági és politikai igazságoktól mindenkinek tartózkodnia kellett. Az igazságok takargatása, illetve azoknak a korabeli markszista elméletekhez való igazgatása sok munkát és igen óvatos tanítási módszereket követelt. Mi, diákok is mesterei voltunk az óvatosságnak és azonnal felismertük, sokszor még a ki nem ejtett szóból is a ki-kikukucskáló valóságot. Ilyenkor szinte "szentcsend" (sokszor félelem) töltötte be az előadótermet. Ilyen eset volt, amikor Adamovich professzorunk bécsi, illetve ausztriai látogatásáról (1953, vagy 1954?) hazaérkezett. Nagy izgalommal vártuk, hogy mond valamit, hogy kinyítja a szabadvilág tíltott, kormányunk becsmérelt, nyugati kapuját nekünk, ha csak egy pillanatra is. Halálos csend volt, amikor bejelentette, hogy alkalma volt megkóstolni a Coca-cola-t és nem szerette az ízét. Senki nem mert kérdezni semmit, féltettük Öt és magunkat. Elkezdődött az előadás. Ez a légkör és a korabeli politikai feszültségek nem tették lehetővé a személyes kapcsolatok kialakúlását. Hiányzott a bizalom és ezért ritkán volt lehetőség a viccelődésekre. Dacára a kegyetlen politikai megszorításoknak tanárjaink legtöbbje kiváló szakmai képzésre törekedett. Megtanítottak az erdők szeretetére és annak ápolására ihlettek. Igaz itt-ott akadt borús időszak is, de mégis szép és fogékony évek voltak ezek.
A Szentendrei Ferences Gimnáziumban érettségiztem (1952). Ez az Intézet volt, amelyet Hazánk kormánya szemszúrásként visszaadott (1949-ben) a katolikus egyháznak. Én ekkor nem változtattam középiskolát, habár tudtam, hogy minden megmozdulásunkat a kommunista kormány éles szemekkel figyelte és ezzel az "anti-kommunista és klerikális" háttérrel nehéz és szinte reménytelen volt egyetemekre pályázni. Titokban erdőmérnökire készültem (Apám erdész volt). Kitöltöttem a megfelelő kérdőiveket Sopronba, de reménykedni is alig mertem. A csemetekertben dolgoztam és esténként műszakirajzolást tanultam, hogy legyen szakmám. Júliusban felvételi vizsgára hívtak Sopronba. Nehéz írásbelivizsga volt, egyedüli leányzó voltam. Alapos gyakorlati vizsgán több idősebb (18 évesen, minden 30-on felüli férfi idős), akkor ismeretlen professzor vizsgáztatott. Élveztem a légkört, minden fametszetet, falevelet, tobozt, makkot megismertem. Egy szép cserépkorsóba nagy csokor fű, mezei virágok, erdei növények ékeskeskedtek. Egy 40 körüli professzor megkérdezte, hogy ismerem-e a gyűjteményt? Szemeim felcsillantak, mindegyiknek megmondtam a közönséges nevét. Az erdei fajtákról azt is megjegyeztem, hogy hol és miféle más fajtákkal él együtt (fogalmam se volt, hogy a phytocenológiáról beszélek).

Különösen a székely növénynevek keltettek nagy érdeklődést. Meglepetés, mosoly és apró nevetgélés vett körül bennünket. A professzor úr igen csodálkozott ismereteimen és igen jó hangulatban záródott a vizsga. Néhány hét mulva megkaptam az értesítést, hogy felvettek a Főiskolára és Dimitrov téri diákszállóba. Boldog voltam. Az előadások első hetében találkoztam újra a vizsgáztató Tuskó Ferenc professzorral úrral, mint régi ismerőst, meleg mosollyal üdvözölt. Természetesen előadásait igen élveztem, mert mindig olyan jól festette le a növénytársulásokat, hogy kevés kivétellel képzeletemben a sok latin nevű növény élővé változott.

Feri bácsi igen zárkózott természetű ember volt. Nem tartozott a viccelődők közé. Kevesen ismerték jóságát. Messzemenően segítette azokat, akik szorgalmasak voltak. Nehezen melegedett fel, de ha sikerült kinyítni az óvatossága ajtaját, akkor mögötte egy meleg lelkű, a botanikai tudományok igazi harcosa, kiváló tanár, gondoskodó családapa és magyarságát ápoló ember rejtőzködött. Erdőtipológus tudását országszerte ismerték. Részt vett a Bükk-hegység erdőtipológiai térképezésén, melyet Dr. Zólyomi Bálint akadémikus biológus kezdeményezett. Az Ő vezetésével 1953-54-ben indúlt el a terep munka, melyen Tuskó Ferenc professzor, Dr. Fekete Gábor akadémikus (Dr. Zólyomi Bálint tanítánya) Szy Ferenc és Dr. Orlóci László akadémikus (Tuskó professzor tanitványa) is részt vettek. Az összejövetelre Dr. Fekete Gábor akadémikus barátunk jól emlékezik. A Forradalom viharai kegyetlenül elseperték Feri bácsi terveit és részvételét. Sajnos korán megbetegedett, de a köztünk kialakult bizalom örökre megmaradt. Korai halála és súlyos betegsége elrabolta legtermékenyebb éveit.

Egy szép délután "beláttam" a Staszney Albert professzor úr ábrázológeometriai térvilágába. Attól fogva egyik csodálatból a másikba csöppentem és igen élveztem az előadásokat. Nem mindig értettem, de sohasem hiányoztam. Staszi végtelen tehetséggel, mindkét kezével, precizítással rajzolt, miközben hangosan a megszerkeztés szabályait ismételgette, nem mindig szabatos, Staszi nyelvezettel fűszerezve. Nem tartózkodott az akkori politikailag fontos személyek sajátos, vagy a görbék "lányos" jellemzésétől sem. Laci emlékezik egy politikailag nagyon veszélyes eseményre, amikor Sztalin születésnapjáról emlékezett meg. Az előadás kezdetén egy házat rajzolt a táblára, hatalmas füstölgő kéménnyel. Bejelentette, hogy bent a házban diákok ülnek, melegednek (borzasztó hideg volt az előadóterem) és Sztálin születésnapját ünneplik. Felajánlásképpen Ő arra vállakozott, hogy körbefutja az egyetemet. Figyelmesen, halálos csendben ültünk, de éreztük a felajánlás természetét. Egy előadás reggelén, úgy 8:30 körül a társaság kezdett kiszívárogni az előadásról. Képzeljétek el, előadásközben! Előbb 1-2, aztán csoportosan. Az óra végefelé alig volt valaki az előadóteremben, a 150 hallgatóból (a geodéták is hallgaták az ábrázoló geometriát). Én is kifutottam. Staszi megjegyzései akkor félelmetesek voltak. Később szimpatizált a mérgezés tüneteivel, nem beszélve a w.c.-k hiányáról.

Előző nap, vacsorára meglepetésünkre nagy adag malacsűltet kaptunk (hallatlan lukszus volt). A hús romlott volt. Ekkorában a menzai ellátást a Ny. Magyarországi Határőrség biztosította (Tamás bácsi mondta nekem). Valószínüleg a hús minősége nem volt megfelelő a határőröknek. Elérkezett a vizsgázás is Staszi professzor úrral. Egyszerre 5-en szerepeltünk. Egyedül voltam lány, kiváló tehettségű, majd kitünő tanuló fiukkal. Amikor bementïnk a vizsgaterembe, engem külön űltetett, egy kis asztalhoz, amelyen egy Stalin mellszobor állt. Valami olyasmit mondott, hogy - az istennők az istenekkel-. Meglepődtem, de nagy csendbe maradtam, vártam és féltem a fejleményektől. Viszonylag jól szerepeltem, és igazságosan osztályozott, még azt is megkérdezte, hogy meg vagyok-e elégedve az asztaltársaságommal. Helyeseltem! El kell mondanom a hétfőn délutáni rajzgyakorlatok eseményeit. Minden csoporttársam félt Staszi professzor úr ellenőrzésétől, mert a nagy kinokkal megrajzolt nóniuszt a legtöbb esetben nem fogadta el. Hatalmas X-t rajzolt a papírra. Az enyémet mint ló példát mutogatta. Nagyon boldog voltam, hosszabb ideig nézelődött körülöttem és amikor távozott, akkor erősen megcsípte a "derriere"-t. Igen meglepődtem, nem mertem tíltakozni. Ez a szokása ismert volt a diáklányok között. Én ezt, amolyan öreges kakaskodásnak véltem, de a fiu csoporttársaim örültek, hogy a rajzgyakorlatból a legtöbb időt Staszni professzor úr néhány lány társaságában tőltötte.

Hálás emlékek fűztek Partos Tóni professzor úrhoz. Ő tanította az erdőfeltárást és gépesítést, (1953-54). Rendkivül jók és világosak voltak az előadásai. Sajnos nekem soha nem volt jó mechanikai érzékem, de előadásait élveztem, igen jó jegyezetet készítettem (körbejárt a vizsgahónapban). Féltem a vizsgától, így a fontosabb tételeket kivűlről megtanultam. Nagy figyelemmel hallgata mondókámat. A végén a szorgalmamért gratulált és elégségest kaptam. Kiválónak találta a jegyzetemet. Kedveltem Őt, igazi úriember volt. Megbeszéltük, hogy az év elején, kint a terepen kamarásommal (korán elhúnyt Kováts Márta) együtt konzultálunk. Csodálkozásunkra Pipó a megbeszélt találkán nem jelent meg. Felmentünk a tanszékre megtudakozni, hogy mi történt. Gondoltuk, hogy talán még nem érkezett meg Sopronba. Érdeklődésünket eléggé durván elútasították, úgy tettek, mintha nem is ismernék. Valamivel később jöttünk rá, hogy már nem tanár. A további érdeklődés ekkor nem volt tanácsos. Néhány évvel ezelőtt olvastam a Kapocs-ban (Adamovich professzor úr emlékezéseiből) , hogy Roller igazgató úr elbocsájtotta. Jó, hogy akkor nem voltunk túlkiváncsiak. Különben a jegyzetem egy részét otthon megtaláltam, most, mint kedves emléket őrzöm.

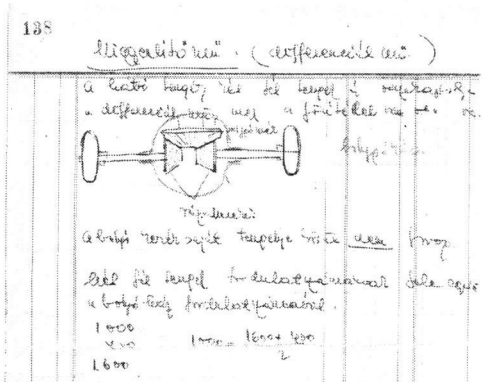

Részlet a Pipó egyik előadásán készített jegyzetemből

ifj. Fodor Gyula és Németh Ágnes: **Fodor István Gyula**

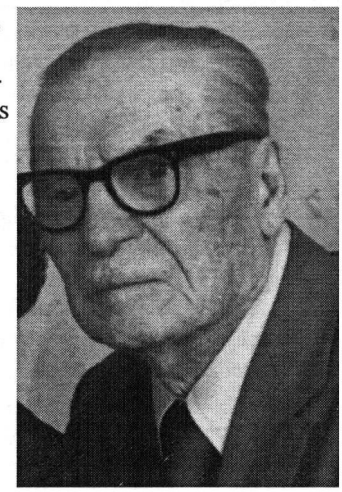

1890 augusztus 20-án Temes Vármegyében, Temesságon született mint négy közül a legfiatalabb gyermeke Fodor Balázs építőmesternek és Hajdú Katalinnak. Középiskolai tanulmányait bejáró diákként Temesváron, a Kegyes Tanítórendi Főgimnáziumban végezte, ahol 1909-ben érettségizett.

A természet szeretete vezérelte az akkor Selmecbányán székló Magyar Királyi Bányászati és Erdőmérnöki Főiskolába. Itt tanulmányait eredményesen végezte és csupán az utolsó év utolsó vizsgáit szakitotta félbe az Első Világháborúba való katonai behivása és részvétele. A háború végeztével tiszti beosztásban, vitézzé avatás után szerelt le.

Egy kis megszakitás után vizsgáit az akkor már Sopronba áthelyezett Erdőmérnöki Egyetemen fejezte be és 1919 május hó 12-én Budapesten megrendezett Államvizsgán az 'Erdőgazdaság Önálló Vezetésére Képesítettnek' találták, okleveles erdőmérnöknek nevezték ki. A diplomazáradék kelte: 1919.08.12.

Fokozatosan növekvő felelősséggel járó erdőmérnöki feladatköri megbizatások után a Szegedi Erdőigazgatóság-nál dolgozott amikor 1931-ben feleségül vette Berényi Ágnest, aki élete végéig hűséges társa maradt. 1932-ben született meg első gyermekük, Ágnes, 1936- ban fiuk, Gyula.

1935-ben nevezték ki a Királyhalmi Erdész Szakiskola igazgatójává. Az újonnan induló, kétéves erdészképzés vezetését bízták rá. Három évfolyam végzett az irányítása alatt. Itt, életének egyik legkedvesebb időszakában 1941-ig működött mint tanár / igazgató. Ugyanakkor folytatta a Szegedi Erdőigazgatóságnál elkezett tevékenységét az Alföldfásítás és Mezővédő Erdősávok témaköreiben.

1941-ben a Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti Főosztályára nevezték ki. Családjával Gödöllőre költözött, ahonnan csak a Második Világháború alatt a Szovjet csapatok bevonulása idején menekült Budapestre az egész család és nehéz körülmények közt élte át Budapest hét hétig tartó ostromát.

Hamarosan a háború befejeződése után az Egri Erdőigazgatóság igazgatójává nevezték ki ahol 1945-től 1949-ig az ország egyik legfontosabb erdőigazgatóságát vezette. Többek közt a lilafüredi kisvasút létrehozásához fűzodik neve. A rendszerváltozás sok nehézséget okozott ebben a pozícióban, ezért karrierét inkább tanulmányi vonalra vezette és a Budapesten székló Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) kutatója lett 1952-ig. Többek között a Duna-Tisza közti fenyvesek telepítésével és fenntartásával kapcsolatos problémákat tanulmányozta. Számos szakmai publikációja jelent meg. 1952-ben áthelyezést kért az ERTI soproni székhelyére. Itt dolgozott az 1956-os forradalomig, amikor családjával együtt Ausztriába menekült a szovjet csapatok bevonulása elől.

A Soproni Erdőmérnöki Főiskola nagyrészének az ismert Ausztriába vonulása és az ottani ujjászervezése alkalmából felkérték Fodor Gyulát hogy egy tanári előadói poziciót vállaljon el. Igy, mint a Kanadába emigrált Soproni Erdőmérnöki Főiskola professzora dolgozott a Vancouverben lévő University of British Columbia Faculty of Forestry, Sopron Division- jában, erdészeti talajtant és erdészeti éghajlattant oktatott.

Nyugdíjba vonulása után 1962-ben lánya és fia családjával együtt feleségével Edmontonban telepedett le. Nyugdíjas éveit ebben a nyugat-kanadai városban békés nyugodt körülmények között családi szeretetben élte le. A rendszeres, mindennapi, szinte kötelességszerű könyvtárba járása, az erdő és az elhagyott haza szeretete és a folyóvölgyben megtett napi hosszú sétái foglalták el és hoztak neki felüdülést. Fia, lánya és azok házastársai mellett négy unokája és kilenc dédunokája él Kanadában, egy unokája és két dédunokája Új Zélandban. Edmontonban, a Holy Family temetőjében helyezték örök nyugodalomra 1982-ben. Nyugodjék békében!

Családi emlékek: Édesapánk két világháborút, forradalmat, idegen országba való kivándorlást élt át. Családjáért érzett felelősségtudata, aggódása, komoly, melankólikus magatartása jellemző volt életére. Ennek ellenére családja sok vidám, napsugaras emléket is őriz róla. A természetben a kis énekes madarakat különösen szerette. Elmondta, miről ismerjük meg egyik legkedvesebb madárkájának, a cinkéknek különbözo fajtáját. Királyhalmán lakásunk körül télen több cinke-etetőt állitatott fel, melyek speciálisan úgy készültek hogy az 'okos' cinkék megtalálják benne az élelmet, de a "buta" és tolakodó kis verebek hoppon maradjanak.

Az erdész himnuszban felidézett romantikus eredész-élet - "Erdész vagyok, csendes tanyám erdő mélyében áll"- mindig csábitotta. Ennek köszönhetjük fiatal gyermekkorunk egyik legmaradandóbb emlékét. Édesapánk örömmel közölte hogy a nyár egy részét valahol a Visegrád-i erdőkben fogjuk tölteni. Lovaskocsival érkeztünk az erdei tisztáson épült István- kunyhóhoz, messze minden lakott településtől. Egy szoba volt az egész, fafütéses tűzhely, egy asztal és - talán - székek? Szalmazsákokat vittünk alvóhelyként, amiket szalma hiányában száraz falevelekkel töltöttünk meg. Persze, az éjszakai forgolódás közben a levelek porrá törtek, a szalmazsák teljesen lelapult. Másnap reggel, és utánna minden reggel, ujra kellett tölteni a 'matracainkat'. A szoba olyan kicsi volt, hogy a négy zsák csak úgy fért el a földön, hogy az ajtót nyitva tartottuk és Édesapánk meg Gyuszi a válltol felfelé kilógtak a küszöbön túlra. Ők a csillagokat vizsgálva szenderedtek álomba.

Édesapánk jól beszélt németül, de Kanadába érve 67-éves korában, az angol nyelv-tanulás, sok gyötrődést okozott neki. Mérnöki gondolkodással, logikát keresett az angol kifejezések használatában. Úgy a család, mint barátok, jól emlékeznek kitöréseire: "Hogy ez a buta angol nyelv megint hogy mondja..." ezt vagy azt.

Formálisan nem tanult zongorázni, de nagyon jó hallása segitségével sokszor leült unokái zongorájához magyar nótákat játszani és énekelni. Marika egyszer fel is vette ezt hangszalagra. Németh Marika és Zsuzsi unokáit, 7-8 éves korukban, többször vitte sétálni Calgary nyugati városszélén, ahonnan a Sziklás Hegység magasztos csúcsait lehetett látni. "Egyszer majd elsétálunk egészen oda, a hegyekig" - biztatta a kislányokat.

Most már még a hegyeknél is magassabbról követi családjának földi életét.

Szanyi László: **Életutam**

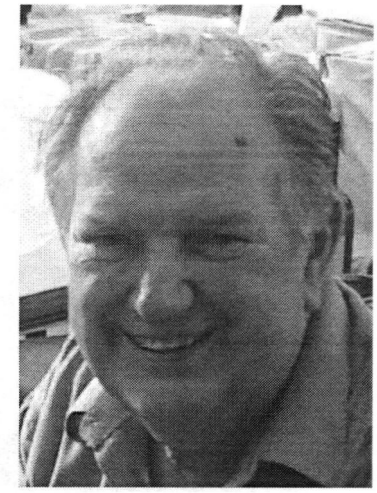

Egyeken, (Hajdú-Bihar megye) születtem 1933 május 9.-én. Szüleim földbirtokosok voltak, és kb. 40 kat. hold földön gazdálkodtak. Sajnos mindketten, elég korán, már a nyolcvanas évek elején elmentek az élők sorából, úgyszintén az egyik húgom, és az öcsém is. A két legfiatalabb húgom még Egyeken él, családjukkal együtt.

Apámat 1939-ben hívták be katonának, és nem is láttam őt 1949 nyaráig, mivel 1948 karácsonyáig orosz fogságban volt. Mint jól tanuló gyereket, meg hogy Anyámon is segítsen, az egyik nagybátyám pártfogásába vett, és így kerültem hozzájuk Mosonmagyaróvárra, közel 400 km-re a kis falunktól 1943 őszén. Itt hat évet jártam gimnáziumba, az első ötöt a Piaristáknál, majd 1947-ben jött az államosítás, és egy évet a világiaknál. Mivel jó apám végre hazajött a katonaságból és a hat éves fogságból, így 1948 nyarán hazamehettem, és a középiskolai tanulmányomat, a debreceni Csokonai Vitéz Mihály Gimnáziumban fejeztem be 1951-ben.

Az osztályból 1951 őszén, ötödmagammal kerültünk a soproni egyetemre, mint a jövő alföldfásítói, de ötünk közül egy se lett alföldfásító. Végzésem után, 1955-ben a keszthelyi erdészethez kerültem, mint erdőművelési előadó. Az Erdészetnél már ismerős voltam, hisz a diplomatervemet az előző nyáron ott készítettem. Az erdészetvezetőm pártember, szakmailag gyenge, de jóindulatú, egyszerű személy volt, aki, annak ellenére, hogy tapasztalatom még nem volt, szinte szabadkezet adott az erdőművelési munkák tervezéséhez és kivitelezéséhez. Jól éreztem ott magam. Október 23.-a váratlanul jött. Mindenütt zűr-zavar, még puskát is kaptam. A forradalom sikertelen kimenetele után november közepe körül, határoztuk el az egyik mérnök kollégámmal, hogy kimegyünk Ausztriába, és ha minden stabilizálódik itthon, visszajövünk. Nem így történt.

Ausztriában, Dr. Roller Kálmánnak, a külföldre került soproni erdőmérnök hallgatók dékánjának meghívására csatlakoztunk a soproni csoporthoz, mint fiatal tanársegédek, együtt jöttünk ki Kanadába. A csoportot a Csendes Óceán partján lévő 'University of British Columbia' egyetem fogadta be, és 1957 őszén már el is kezdődött magyarul az oktatás. Én a fahasználattani tanszéken, Sebestyén László mellett a laboratóriumi munkáknál ügyködtem Bevallom, hogy rengeteg éjszakáim és a hét végek is csak tanulásból álltak, hisz az anyagot újra kellett tanulnom. Ez a tanulás azonban később, lényegesen hozzá járult pályafutásom sikeréhez.

Az első év befejezése után, hat fiatal tanársegéd kapott elbocsátást, köztük én is. Fakitermelő telepeken, messze a várostól nem volt nehéz erdőbecslési munkát kapni, sőt a soproniak keresettek is voltak. A következő öt évben vándoroltam is az egyik telepről a másikig, keresve az olyan lehetőségeket, melyek aránylag közel voltak Vancouverhez. Nem nagy sikerrel..

1959-ben nősültem és házasságom még jobban a városhoz kötött. Hosszas próbálkozások után végre 1963 őszén sikerült bekerülnöm egy közepes nagyságú, cellulóz-gyártó vállalat kutató intézetébe, mint Segéd Fatechnológus. Munkám a farostokkal kapcsolatos minőségi vizsgálatokra terjedt ki, mely érdekes de, eléggé sablonos volt. Szerencsémre, egy másik soproni kolléga is dolgozott mellettem, így a napok gyorsan teltek. Munkánkat mindketten szerettük, és ha a vállalatnál 1967 őszén nem lett volna 33 %-os leépítés, - melyet mindketten megúsztunk- nem is nézegettem volna más lehetőségek után.. A leépítéssel egyidőben történt, hogy Kanada akkori legnagyobb faipari vállalatának a MacMillan Bloedelnek a Kutatóintézete, Vancouverbe költözött és -véletlenül tudtam meg- hogy egy olyan irányú munkakörbe keresnek valakit, amelyben én dolgozom. Megpályáztam az állást és közepes angol tudásom ellenére, azonnal fel is vettek. A Kutatóintézetben 31 nagyszerű évet töltöttem A cég, Észak Amerika legnagyobb papírgyártói közé tartozott, évi 1.5 millió tonna papírárú termelésével. Munkacsoportom, elsősorban az író-nyomó papírok nyomtatásával kapcsolatos kutatási programokon dolgozott.

Munkám kezdettől fogva változatos és érdekfeszítően érdekes volt. Már az első években hónapokat töltöttem gyárainkban tanulmányozni a papírgyártás menetét, technológiáját, és mindazon papírtulajdonságokat, amelyek befolyásolják a nyomat minőségét a különbözo nyomtatási típusoknál. Szerencsére a fa és a farost tulajdonságokat, jobban tudtam, mint az oktatóim. Az üzemi kiküldetésekkel karöltve rendszeresen jártam tanfolyamokra, konferenciákra, és megismertem a nyomtatás menetét, és mindazon tényezőket, amelyek összefüggésben vannak a papír nyomtathatóságával. A vállalati létrán fokozatosan mentem felfelé és a nyolcvanas évek közepén át is vettem a papír minőségi vizsgálatának és nyomtathatóságával foglakozó osztály vezetését.

Számtalan publikációim mellett több alkalommal tartottam előadásokat nemzetközi konferenciákon is.

1992-ben Dr. Winkler András a soproni Egyetem akkori dékánja, vancouveri látogatása során egy egész napot töltött az Intézetünkben és meghívott Sopronba papírgyártásról előadásokat tartani. Meghívását örömmel fogadtam és hét éven át több alkalommal tartottam előadásokat a faipari mérnök hallgatóknak a papírgyártásról, és a nyomtatási módszerekről. Előadásaim híre még Budapestre is eljutott , és a Könnyűipari Műszaki Főiskolán is sikeresen elsírtam magam az egyik fellépésem utáni vastapsra. Tevékenységemet, az aranydiplomám átvételével egybekötve, 2005 szeptember 5-én a Soproni Egyetem faipari mérnöki kara, a kar legmagasabb kitüntetésével a 'Pro Facultate Ligniensis' emlékéremmel ismerte el.

Munkám mellett rendszeresen szakítottam időt a helyi Magyar Kulturális Egyesület támogatására is és az utóbbi negyven évben, különböző pozíciókban voltam vezetőségi tag, és 2004-től 2007-ig, pedig mint elnök vezettem az Egyesületet. A Magyarok Világszövetsége szerint ekkor, a vancouveri Magyar Kulturális Egyesület, Észak Amerika egyik legnagyobb taglétszámú magyar közössége volt, 1000 körüli taglétszámmal.Hírességek, költők, előadóművészek Magyarországról rendszeresen jöttek hozzánk..

A családi életemrol csak annyit, hogy két lányunk és négy unokánk van 16 és 24 év között. Mindkét lányunk tökéletesen beszél magyarul, de az unokáink sajnos nem. A két idősebb unoka egyetemre jár, az egyik állatorvos, a másik, pedig ügyvéd szeretne lenni. Majd elválik.

A feleségemmel a hatvanas évek közepétől szinte évenként járunk haza, és remélem, hogy ezt az utat még többször megtesszük.

Hajdú Csaba: **A legendás Kurucz Feri**

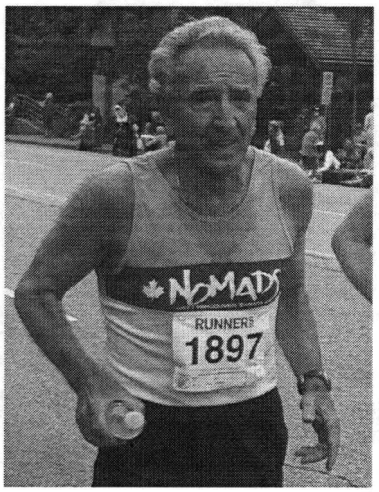

Immár húsz éve élvezi a nyugdíjasok békés életét, de bárki találkozik Kurucz Ferivel csak azt az enegikus atlétát köszönti ma is akit West Vancouver város egyik legtevékenyebb, és legmegbecsültebb polgárjaként ismernek és tisztelnek. Az ilyen találkozások persze gyakran futás közben történhetnek csupán, mert a majdnem nyolcvan éves Feri bátyánk ma is futó klubtársaival együtt rendszeresen rója a kilómétereket, s leginkább csak így, menet közben lehet elkapni. Bár Ferit hivatása mindig sporthoz kötötte, emellett szociális munkássága szintén oly maradandó értékes nyomot hagyott és hagy hátra még ma is folyamatosan, hogy azt West Vancouver közössége az évek során tapasztalja és példátlan elismeréssel honorálta.

Feri 1929–ben született Acsalagon, Csornához közel, tehát nem messze Soprontól. A soproni Széchenyi gimnáziumban vézett, majd építészetnél dolgozott, utána Győrben és Budapesten kapott sport képzést mint a soproni járási sport bizottság alkalmazottja. Már két évi katonasága alatt is röplabda és atlétika edző volt és ezt folytatta a katonai szolgálat után is. Sopronban, az egyetemen kapott sport iroda vezetői állást Vörös Jóska bácsi mellett, s ott dolgozott három évig, a forradalomig. Feleségével Erzsikével és másfél éves Ferkó fiával együtt menekült ki Ausztriába mint testnevelő tanárunk.

Amikor 1957–ben végre lehorgonyoztunk Vancouverben Kurucz Feri foci és röplabda edzői munkát kapott a UBC–n. A következő három év alatt a UBC–n két–három soproni magyar diák focistája is volt, olyanok mint Pataki Pista és Horváth Pista, röplabdában öt–hat soproni diákja volt, mint Safranyik Laci, Deminger Karcsi és Horváth Sanyi. Röplabdában városi és tartományi (BC Provincial) bajnokok lettek, megjegyzendő, a röplabdázás akkoriban majdnem ismeretlen volt Vancouverben. Feri indította be itt ezt a sportot, s ezért, mint a British Columbia Volleyball Association megalapítója életreszóló tagsággal lett megtisztelve általuk.

A következő tizenöt évet a YMCA–nél dolgozta le, a belvárosban kezdve, majd West Vancouverben. Feri volt az egyike azoknak akik Vancouverben beindították az egészségi torna mozgalmat, a rendszeres futást és aerobic gyakorlatokat. Kezdetben a futás olyannyira különlegességnek számított, hogy a rendőr megállította a 'kocogó' Ferit, hogy mi elől fut az English Bay tengerparton? Feri aki a vancouveri kocogó mozgalom egyik kezdeményezője és szervezője volt valójában soha nem 'kocogott'. Ő mindig futott. Ma is fut, de nem csak fut, hanem FUT, öt nap hetente. Korcsoprotjában évek óta a városi bajnokságok nyertesei közé tartozik, idén csak másodikként futott be a tavaszi 'Sun Run' versenyben. Szerényen szabadkozik, megmagyarázva az idei eredményét, van egy hasonló korú futótársa aki alkalomadtán megelőzi. Tizenötször futott marathont, egyszer még Görögországban is. Manapság mint hetvenkilenc éves atléta fél–marathonokon és tízkilométeres (úgy nevezett 10-K) versenyeken vesz részt. Meg persze télen sífutó hobbis a hegyeken. Magam részéről soha nem voltam olyan jó kondicióban mint amikor Feri bátyám ösztökélt a testgyakorlatokra és a rendszeres távfutásra. Természetesen mindig ő futott a mi kis kocogó –'Crazy Legs', vagyis 'Őrült Lábak' névvel titulált – csapatunk élén. Ma a'Nomads', tehát Nomádok csapata fut Ferivel.

West Vancouverben, 1974–ben egy újonnan létesített poziciót nyert el; mint Recreation Manager, az ő felelőssége alá tartozott minden sport létesítmény, beleértve az új városi uszodát is. Az uszoda megépítése is részben Feri érdeme, az ő sikeres agitálása késztette a választókat az uszoda építési költségének megszavazására. 1979–ben ismét magasabb poziciót nyert el, a West Vancouver–i parkok és testkultura intézmények igazgatója (Director of Parks and Recreation) lett és ebben a munkakörben dolgozott egészen 1989–ig, nyugdíjba meneteléig. Amikor nyugalomba vonult több száz ember jelent meg búcsúztatni és a polgármester bejelentette a város atyák ajándékát, hogy Feri élete végéig minden sport létesítményt ingyenesen használhat. Feri ma is aktív a helyi társadalmi életben, az Igazgató Bizottság tagja (Board of Director) az új Senior Centrenek, fitness kurzusokat tanít, önkén-tes munkát végez az idősek szórakozási és sport tevékenységében.

Tom fia, mind pedig három unokája elkötelezettje az egészséges sportoló életnek. Tom hasonló karriert választott, recreation manager Burnaby–ben. Idősebb fiát, Ferkót korán elvesztette, 48 évesen leukemia áldozata lett. Erzsike, Feri felesége szépművészettel foglalkozik, gyönyörű képeket fest.

A következő kitüntetésekkel és elismerésekkel tüntették ki Kurucz Ferit: BC Volleyball Association Honorary Life Member, BC Parks and Recreation Award of Merit (1988), Commemorative Medal, 125th Anniverary of Confederation (1992), West Vancouver's Citizen of the Year (1997), Queen's Golden Jubilee Award (2002).

Hosszú évekig tömör és humoros sport riportjaival bíztatott mindenkit a rendszeres sportolásra, amelyeket ezzel a titokztos szóval zárt 'GOYA'. Bárki kérdezte, mit jelent, azt válaszolta, majd megmondom amikor leköszönök. S valóban, Feri bátyám az utolsó riportjában megmagyarázta futást ösztökélő üzenetét, azt jelenti 'Get Off Your Ass', magyarul 'ne ülj a fenekeden'. A legjobb példát ma is saját maga mutatja erre.

(West Vancouver, 2009, május 16)

KÖZELMÚLT

Jákóy Endre: **Hozzászólás** (Grátzer M. *'Elõdeink nyomában'* c. írásához).

Elõször is köszönetünket szeretném tolmácsolni Miklósnak, hogy ezeket a régi iratokat áttanulmányozta és ismertette velünk. Szerintem Miklós célja az volt, hogy a Selmec-Sopron szellemet ebbõl a szempontból is megerõsitse bennünk. Amióta Miklóst ismerem õ mindig ezeknek a lelki hagyományoknak az önfeláldozó ápolója.

Miklós által említett nevekre már nem emlékszem, de ezeknek az uraknak jó részével és családjaikkal találkoztam. Ezt szeretném most leírni kis megemlékezések keretében.

A német hadsereg magyarországi megszállását 1944 márciusában Észak-Komáromban éltük át. Ezután édesanyánkkal mi Balatonalmádiba utaztunk, hiszen anyánk készült a Jákóy panzió megnyitására a nyári szezonra. Apánk Komáromban maradt a munkahelyén. Ez családunk évenkénti rutinjához tartozott. Apánk a nyár idején csak hétvégére szokott leautózni a Balatonra. De aztán hamar hallotuk, hogy apánk erdészeti irodáját áthelyezték Gyõrbe. (Kérdéses, hogy ez nem visszavonulási kisérlet volt-e a miniszterium részérõl abban az idõben, bár a propaganda német gyõzelemrõl és a csodafegyverekrõl kiabált. Azok viszont akik átélték az elsõ világháborút, már tudták, hogy ennek a háborúnak megint rossz vége lesz.)

A nyárt mi a Balaton mellett éltük le. Naponta nézegettük a Balaton felett gyülekezõ liberátorokat minden félelem nélkül. Ezek onnan indultak bevetésekre különbözõ városok irányába. Gyõr felé sokszor repültek, hiszen Gyõr egy fontos ipar és közlekedési központja hazánknak. Apánk mesélt a bombázások-ról, mikor hétvégére hozzánk érkezett. Egyik története az volt, mikor látta a sörös kocsit húzó vágtató lovakat és a teli hordók gurultak le a kocsi rakományról. Remélem azért ebbõl a sörbõl jutott valakinek

Apánk szándéka az volt, hogy a frontot az balatoni házunkban várjuk meg, de anyánk és nõvérem mégis rábeszélték, hogy menjünk Gyõrbe az nagy város és biztonságosabb. Igy 1944 decemberében, amit tudtunk bepakoltunk az 'Opel super'-be és elindultunk Gyõr felé. Az út nem volt olyan egyszerû, mint amilyen szokott lenni, mert az végig tömve volt visszavonuló katonai osztagokkal és menekülõkkel. Többször felforrott a víz az Opel radiátorában.

Gyõrbe érve láttuk a nagy felforulást. Több házat már bomba találat ért és sok volt a menekülõ a Kárpát Medence keleti vidékeirõl. Apám bérelt két hálószobás lakását is megosztottuk Szederjei Ákos Kárpátaljáról menekülõ fiatal erdõmérnökkel és családjával. Szerencsére csak hárman voltak: Ákos, a felesége és kisbabájuk. Ezt azért írom le ilyen részletessen, mert egy érdekes esemény jutott az eszembe ezzel kapcsolatban. Naponta hangzott a légi-riadó, ilyenkor rohanunk le a pincébe. Egy három emeletes házban laktunk közel a gyõri pályaudvarhoz. A férjek nem voltak velünk csak az asszonyok és gyerkek. Mikor a pincébe értünk mindenki elkezdte nézegetni, hogy mit hozott magával. Ákos felesége is körülnézett, hogy hol van a baba? Hát nem találta. "Hónom alá kaptam, mikor elhagytam a lakást" mondta. Hát bizony a baba nem volt a cók-mók között. Többen rohantak vissza a lépcsõházba. Hát ott volt a baba az egyik kanyarban, csak rítt az isten-adta, mint a fába szorult féreg. Biztos emlékeztek az otthoni bérházak lépcsõházaira. Széles kõ lépcsõk és vasrács. Hát nem nagyon tetszett a picinek, hogy kicsúszott a pólyából. Más baja nem történt és mostmár remélem nagymama valahol.

A lakásunk egy találkozó hely volt a többi menekülõ erdészek számára. Emlékszem voltak nagy tarrokk partyk is. Sajnos a vezeték nevekre nem emlékszem, igy nem lehet egyeztetést csinálni Miklós adataival. A tarrokk partykat még a légi-riadók se zavarhatták. Többször hallottam, addig nem megyünk az óvóhelyre mig elfogjuk János vagy Pista huszonegyesét.

Gyõr volt az utolsó gyülekezõ hely a menekülõk számára. A családunkban is állandóan folyt a vita, hogy menjünk vagy ne menjünk. Nõvérem volt az, aki gyakran felhozta a menekülés problémáját, ezt Anyánk támogatta. Apám elõtt az elsõ világháborús emlékei éltek, mikor õk néha utolérték a menekülõket és hogy az milyen borzasztó volt a menekülõk számára. Õ gyakran mondta: "nem akarom a családomat ilyen veszélynek kitenni".

A földmüvelésügyi miniszterium, amely alá az erdészet is tartozott két uszály hajót alakítatott át lakhatóvá a gyõri kis-dunai kikötõben. Ez szerintem az erdészeti részleg kezdeményezése lehetett, mert én egy mezõgazdásszal se találkoztam, csak erdészekre és családjaira emlékszem, de nevekre sajnos már nem.

Egy szervezõ gyûlésre nagyon jól emlékszem, mintha tegnap történt volna. A Gyõrben tartózkodó erdészek nagyrésze összegyûlt egy iskola épületben és egy államtitkar, (neki még a nevére is emlékszem) Ilosvay úr ismertette a családokkal az uszályban való menekülési lehetõséget. Ezen a gyûlésen nõvérem egy ügyes diplomatikus húzást csinált. A gyûles vége felé ezt kérdezte: "tisztelt államtitkár úr, rám mi vár, ha maradunk?" Az öreg gyengéden megsimogatta nõvérem szép szõke haját (õ húsz éves volt akkor, talán még potyázott is az államtitkár úr?!) és ez volt a válasza: "reád kislányom semmi jó nem vár!" Apám féllábbal ült egy iskola-padon, térdére csapott és felkiáltott:

"A szentségit akkor menjünk"!

Szilveszter este pakoltunk be az uszályokba. Újévre már a Nagydunán voltunk. Majdnem 12 évvel késõbben megint elhagytam hazámat, de akkor már család nélkül, vagyis Ti lettetek a családom. Azt mondják családot nem lehet választani. Apám még autóját is felvezette az uszály deckjére. Most leírom miért volt érdemes vinni az autót. Ez a történet már 1945 nyarán játszodott le, közel Linzhez. Egyik fiatal asszony hirtelen szülési fájdalmakat jelentett. Édesapám autójába tették be. Apám a várandós házaspárral el is elindult Linz felé. Ekkorra már kapott vezetési engedélyt a megszálló amerikai hadseregtõl. Az engedélyt másolatát véletlenül a régi otthonról kiküldött irások közt nem régen megtaláltam (melléklet 1). Pont azért kérte Apám a vezetési engedélyt, hiszen az õ autója lett az uszályokban tartózkodó menekültek mentõautója. A kis baba viszot nem várt és megszületett az opel-super hátsó ülésen, mielõtt a kórházba értek. A két erdõmernök hirtelen bába asszonyi pályára lépett. Ezután vadvirággal feldíszítették az autót és igy mentek tovább a kórházba. Az orvosok szerint a mérnök urak meglehetõsen jó bábának bizonyultak, persze ezt az egészséges és bátor fialalasszonynak köszönhették. Mostmár az a kisbaba is nagymama lehet, ki tudja hol. Apám gymnáziumi éveit Bécsben, töltötte a 20.-ik század elsõ évtizedeben, igy a német nyelv nem volt probléma számára, nem úgy mint nekünk, mikor a ferienhorti lányokkal akartunk beszélgetni.

Az uszályban berendezett konyha használatát az aszonyok

felosztottak egymás között. Esténként aztán mentek a nagy tarrokk partyk. Ott tanultam ezeket a szólás-mondásokat: "picket, ha baj van, Káró királ szerette Máriát, vagy treff a vadászt megöli". Sokszor az erdõmérnök urak elõszedték puskáikat és azokat ujra olajozták. Ilyenkor aztán ment a nagy beszélgetés. Magamfajta fiúk körülálltuk õket és szájtátva hallgattuk a történeteket. Ezekrõl Miklós nem tesz említést a leírásaiban. Talán ezek nem tartoztak a "*Családi Ertesitõ*" témakörébe.

Egy vadászattal kapcsolatos történetet most szertnék leírni. A címe ennek inkább vadász lakoma lehetne, mert ez úgy történt, hogy egyik nap két amerikai katonatiszt jeepükkel odajött az uszályunkhoz és kézzel-lábbal angolul, tört németséggel és minimális olasz tudással próbáltak magyarázni, hogy hoztak egy lelõtt õzbakot annak a fiatal szõke hölgynek, akit láttak a városban (Weisen-Kirchen) bevásárolni. Egyik se volt Magyar származasú közüllük. Ez véletlen, mert az általanos tapasztalatunk az, hogy magyarokkal a világ minden részen lehet találkozni. Hát a szõke hölgy nem lehetett más, mint az én nõvérem. Mindjárt hozták is be õket hozzánk a lakosztályunkra. Anyám Pozsonyban járt kereskedelmi gymnáziumba. Õ szinten jól beszélt németül. Nõvérem meg németet és olaszt tanult a komáromi bencés gymnáziumban. Anyám meg is hivta õket vacsorára. El tudjátok képzelni, hogy Anyámnak mekkora tapasztalata lehetett az õz lakoma elkészitésére, hiszen akkor már több mint 20 éves házvezetõi tapasztalattal rendelkezett egy erdész-vadász otthonában, ahol nagyon sok vendég fordult meg. Anyám apja meg a primási uradalmakban volt gazdatiszt, úgy hogy õ már lány korában megtanulhatta a vadhús fõzés csinját-binját. A vacsora alatt úgy se folyt sok beszélgetés a "Mama mia"-t meg én is megértettem. Mondtam is a nõvéremnek, legyen kedves az olasz származasú tiszthez (Chicago-i Al Capone töredék?), akkor mindig vadhúson lakomázunk. Mindemellett nem emlékszem, hogy valamikor is éheztünk volna. Igaz sokszor gombázgattunk, sõt még csallánt is szedtünk, de a csallán vetekszik a spenottal. Van aki nem szereti a spenotot, de én megeszek mindent. Ezt úgylátszik valaki már megmondta a Quality Inn szakácsának.

A nyár végére az uszályokban menekülõ családok feloszlottak. Elindult a szervezõdés a hazatérésre. A mi családunkban a határozat a hazatérés szempontjából egyöntetû volt. Az autót és a puskáit Apám egy Linz-i magyar származású kocsmárosnál hagyta megõrzésre, az azóta is õrzi azokat. Soha többet nem hallotunk felõle.

Eddig még alig irtam Miklós által emlitett elõdeinkrõl. Most még pár gondolat velük kapcsolatban. Szerintem pont az idõsebbek, apám korabaliek maradtak kint. Ezt Miklós is emliti. Ez azzal magyarázható, hogy õk vezetõ állásokat hagytak otthon, azt nem várhatták, hogy oda visszatérhetnek. Többen a menekûlés szervezésében is részt vettek, ezért számon kérhettek volna õket. Sokan a háború elõtt magán birtokoknak dolgoztak és az már biztos volt, hogy azoknak vége. A megjegyzéseikbõl és magatartásukbol láthattuk, hogy õk a várható proletár diktatúrának nem voltak valami nagy támogatói. Legtöbbnyire a fiatalok tértek vissza, igy Szederjey Ákos is családjával. Ákos nagy vadász rajongó volt. Õt és apámat sokat hallottam vadászatról beszélgetni. Õ hamarosan az állatkert igazgatója lett. Irásait többször olvastam a *Nimród* vadász újságban. A pesti állatkertet mindig hires vadászemberek vezették, p.l. Kittenberger Kálmán is. Miklós emlitti, hogy a Magyar erdõk államositása is vita tárgy lett a kint maradt erdészek között. Apám egész életében az állami erdészetnek dolgozott. A leghosszabb idõt a ménesbirtokok szolgálatában töltötte. Többször hallottam tõle: "a magán birtokok mindig több bevételt tudtak csinálni, mint az állami birtokok"; "a ménesbirtokoknál a veszteségeket többször az erdõbirtok bevételébõl fedeztük"; "a vadászatból rendszerint annyi hasznot tudtam csinálni, mint az erdészetbõl". Nem tartotta magát üzletembernek, de úgylátszik a profitot nem vetette meg. Egyszer a szállalást emlitettem neki, a válasz: "szép dolog az fiam, csak sok pénzbe kerül".

Az államositással létrejövõ egyöntetû nagy területeket apám próbálta kihasználni a háború után, mikor õ lett a gyõri erdõigazgatóság vadászati felügyelõje. Egyik ilyen volt a Gyõr-mosonmagyaravári apróvadas rezervátum. (Rezervátumokról és Nemzeti Parkokról Miklós cikke is tesz említést). Ez az egész Szigetközt magába foglalta. Ma úgy mondanánk ekologiailag egyûntetû és kiválló termõföldû terület k.b. 12,000 ha nagyságú lehetett. Apám kezdeményezésére már '45 telén elkezdték ott az elõ apróvad befogását. 1946 telén már 5000 elõ nyulat fogtak be és ezeket szállitották marha vagonokban a gyõri állomásról Franciaországba és Hollaniába kemény valutáert. Apám nagyon jó személyzetet volt képes összeverbuválni erre a területre.

Dr. Studinka László volt a fõvadász. Õ igazi vadászember volt. A jogi doktorátusát már nem tudta alkalmazni, mert reakciósnak minõsitették. Õ is renszeresen irt a *Nimród* vadászújságban. A '70-e években õ lett a hires Gemenci Rezervátum vezetõje és ebben az idõben jelent meg két nagyszerû könyve Magyarország vadgazdaságáról, sajnos '82-ben Studinka meghalt még elég fiatalon.

Én többször jártam ezen az apróvadas területen három vadõr bácsival. Több idõt töltöttem velük, mint velem egyidõs barátaimmal. Turi bácsi, Francsics bácsi és Lukács bácsi az én szememben legendás alakok voltak. Õk lõdijjat kaptak, mikor beszolgáltattak bizonyitékot kóborkutya, macska, szürkevarjú vagy szarka elejtéséről. Néha nekem is megengedtek, hogy lepuffantsak egy-egy szarkát. A vadnyulak hállózásában is segítettem. Ezek voltak az elsõ lepéseim Sopron felé.

Apám szokta mondani: "a magyar apróvad a világ kincse". Ebben az idõben volt is pár biztató jel, hogy ez tényleg valóra vállik, de aztán jött 1948. A kommunisták kezükbe kaparintották a hatalmat. Az apróvadas rezervátum mellett az AVO és a gyõri rendõrség vadász-társasága kapott egy vadász területet. Ezek bejártak az apróvadas rezervátumba vadászni, hiszen ott vadbõség volt. Apámnak effölött csak szemet kellett volna hunynia, de õ jelentette ezt a miniszteriumnak. Ennek a jelentésnek az erdménye hátulról-jött-mellbe. A vármegyei vadászati felügyelõ Radványi, (ez már inkább egy politikai pozíció volt) lehet, hogy apám állására fájt a foga, ámbár õ nem volt erdõmérnök, feljelentette apámat, hogy õ azt a kijelentést tette, hogy amig õ a vadászati felügyelõ a Dunántúl ezen a vidékén, addig népi szervek nem kapnak ott vadászati lehetõséget. Ennek a hatását nem nehéz elképzelni. Letartóztatás, kihallgatás (egy kis puhitással fûszerezve) és rendõri felügyelet. Witt Lajos bácsi még a '90-es években is emlegette, hogy a jókedvû, beszédes apád olyan lett mint az árnyék. Idegesen sziszegte: "hozzám ne szólj egy szót se, menj el mellettem, mintha nem ismernél".

Most érünk vissza Miklós tanulmányához. A kinti erdészek már tudomást szereztek az otthoni 'munkás-káderekről' és valahol a "*Családi Ertesitõ*"-ben ezt irták: "A tanulatlan káderekbõl lett igazgatók közutálatnak örvendenek". A gyõri erdõigazgatoság vezetését is átvette egy Sallai nevû vasmunkás sokat nem tudhatott az erdészetről, de a mindenható párt egyről elfeledkezett. Ez a Sallai végeredményben jó ember volt. Apám többször emlitette már az '50-es évek elején, hogy: " nem tudom, hogy veletek lennék-e, ha azokban keserves napokban Sallai nem állt volna ki

melletem és nem védett volna meg az AVO támadásaitól"?! Nyugdijjazását is valószinû Sallainak köszönhette. Apám egy orvos barátjától szerzett egy bizonyitványt, hogy egészségi állapota miatt nem dolgozhat tovább. Ezt Sallai elfogadta, pedig õ biztos tudta, hogy apám rendõri felügyelet alatt van és igy tulajdonképpen a párt egy fontos besúgót veszt el személyében. Tudjátok, hogy voltak ezek a hállózatok kidolgozva. Sallai azt is látta, hogy apám valójában egészséges, hiszen még 30 évet élt ezután. Szóval nem csak a Selmec-Sopron összetartás létezett, hanem volt segiteni akarás egyszerû emberekben is. Úgy érzem nincs jogunk elitélni azokat az egyszerû munkás személyeket, akik '56 elõtt a kommunisták oldalán álltak. Azonban azok, akik '56 után még mindig a Kádár által úgynevezett "munkás-paraszt" szellemet követték, csak érdekbõl csinálták azt, mint pl. a 'puffujkások'. Úgylátszik megérte nekik, mert most is még õk uralkodnak. Vajjon mi történt Sallaival?
Ezek az urak a hazaszeretetrõl többször irtak. Ez természetes, hiszen igy voltak felnevelve és a 20-as 30-as években jó állásokban igazán nagy urak voltak otthon. Nagy lehetett a honvágyuk azután amit elhagytak. Ezt egy másik, de hasonló oldalról próbálom most megmutatni. Nagybátyám, Vaszary Sándor szintén kimenekült feleségével és két lányával. Õ Mezõhegyesen volt gazdatiszt az ottani ménesbirtoknál. A 40-es évek végén õk már kikerültek Venezuelába, de szegény Sándor soha se tudta megszokni a hontalanságot. Ritkán irt, de akkor igy irt sogorának Apámnak: "Jaj, Bandikám, ha még egyszer a Jóisten megadná, hogy a mezõhegyesi kukoricásokban fogjászhatnánk a Betyár kutyával". Õ tulajdonképpen egy letünt világot sirt vissza és azután vágyódott. Õ nem is tudta elképzelni, hogy neki fegyvertartási engedélyt soha se adott volna az otthon kialakult rendszer. Studinkának se volt engedélye és apámnak se, pedig õk sok pénzt csináltak a rendszernek és eszükbe se jutott, hogy abból a jövedelembõl valamit is zsebükbe tegyenek.
Ez a 'hozzászólás' elég terjedelmes gondolat-menetté alakult. Talán néhányatoknak lesz türelme elolvasni.
Amikor hozzászolásomat irtam Grátzer Miklos cikkeihez, átnéztem otthonrol küldött adataimat és azok között találtam Apám 1945-os autó vezetési engedélyét az amerikai megszálló hadseregtõl. . Közben másik érdekes adatot találtam: egy kis 10 oldalas füzetet az 1912-ben Selmecen végzett erdõmérnökökrõl. Tablójuk is volt biztos, de ezt szerintem egymás számára készitették emlékül, aláírásaikkal megerõsítve. Képeiket lekicsinyitették és csak néhányan szerepelnek az 'Attila' nevû egyenruhájukban.A tablójukon biztos az 'Attilás' fényképük látható.
Helyszûke miatt a füzet összes lapjának leközlésére nem kérhetjük fel a szerkeztõ urat, de egy lap leközlése, mint Melléklet 2 talán beiktatható. Ezen a lapon találunk néhány ismerõs nevet. Fehér Dániel a legismertebb, de itt látjuk Mihalovics Sándor nevét is. Ki ez a Mihalovics Sándor? Ugyanezt kérdeztem Édesapámtól is, mikor az elsõ karácsonyra hazautaztam és õ azt kérdezte: "Hát hogy van Mihalovics Sanyi?". Erre én: "Hát az kicsoda?" Erre õ: "Úgy hiszem õ magyarositotta a nevét Lámfalussyra". Melletük még ott van Illyés Béni édesapjának a neve. Ezt Takács Jóska fedezte fel, meg az én apámé is.
A júniusi ebédünk alatt ezt a kis füzetet közreadtam, de kevesebb mint 30 volt jelen közülünk. ITöbben láthatták volna, hogy milyenek voltak a régi selmeci erdõmérnök urak.

ÉLETUTAK/ÉLETPÁLYÁK

Józsa László, volt I. éves hallgató életújának rövid beszámolója

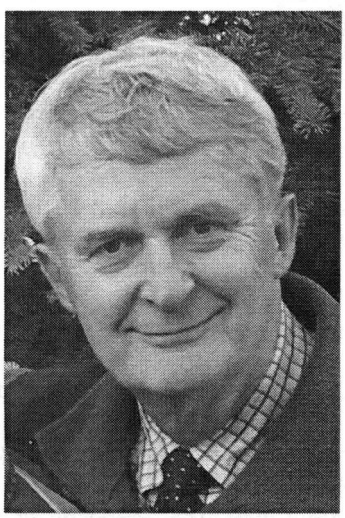

Mikor vonultál vissza az aktív foglalkozástól és mivel töltöd manapság napjaidat?
1999-ben, 61 éves koromban vonultam vissza, azért hogy több időt tudjak tölteni fafaragással. Ugyanis gondoltam nem várok addig, hogy kiöregedjek és nem lessz annnyi energiám, hogy egész nap álljak és bírkózzak a faragó késeimmel, avagy ütögessem a vésõket. Hát igen, a nagyméretû faragások sok időt és energiát követelnek. Ezen kívül illik teniszezni is négyszer hetente, télen meg jó síelni, mert még bírom (Jákóy Bandival együtt) és a kitűnő sí-pályák csak 45 percre vannak a házunktól. Kertészkedés egy másik szenvedélyem, és büszkén mutatom barátoknak, ismerõsöknek, hogy milyen dísznövényeket lehet termelni Vancouverben a négy évszakban. Sok kényes nem fagybíró alanyt a melegházamban teleltetek át, ahol a minimum hõmérséletet 10° Celsius-on tartom. A 3x8 méteres melegházat dupla üvegből fabrikáltam és néha faragásra is használom, mert kitűnő hangulatot ad a páradús levegő.
Hobbikon kívül dolgozgatok egy kicsit, kb. 5 napot havonta amiért fizetnek is, de elég gyakran bejárok a laboratóriumba, mert még mindig van egy irodám. Kollegáim értékelik a fatechnológiai tudásomat, na és nem utolsó sorban, hogy reprezentálom az 'FPInnovations - Forintek' kutató intézetet. Gyakori megbízatást kapok más vállalatoktól is, de mindig úgy szerepelek, mint 'Research Scientist Emeritus, Forintek'. Gondolom nem árt, hogy jó visszhangok jutnak szerepléseimről a főnökség fülébe. Az utóbbi pár évben rendszeresen tartok előadásokat építész- és tervező-mérnököknek is a 'Canadian Wood Council' munkatársaként. Időnként érdekes bírósági ügyekbe is belekeveredek. Például egy több-millió dolláros pereskedésben megoldottam egy bonyolultnak tűnő problémát, amit számos szakember nem tudott megoldani, akik a fafajban keresték a hibát, vagy a festékben. Kiderült , hogy nem ezekkel volt baj, hanem azzal, hogy a déli kitettségű falak faburkolatán a festék előbb lekopott le mint az északi oldalon, és az eső által beindult egy nagyon komoly vetemedés. Érdekes, hogy ilyen egyszerű dolgok milyen problematikusak tudnak lenni rossz megközelítésben.
Rendszeresen 'főzőcskézek' is, mert feleségem még mindig tanít. Specialitásaim közé sorolhatnám a csirke levest, lecsót, gulyás levest, székelykáposztát, csilit, rántott halat és a kocsonyát.
Hál' Istennek, jó fizikai állapotban vagyok és nem riadok vissza attól, hogy felmásszak egy nagy fára, vagy a háztetőre, vagy

hogy nekivágjak olyan munkáknak, amelyek nem a szakmámhoz tartoznak. Most például új zsindelyeket rakok a tető egy részére, mert mosómedvék próbáltak betörni a padlásra, fészket rakni.

Milyen munkakörökben s hol, dolgoztál pályád alatt s mit tartasz karriered 'zenit'-jenek, úgy egyéni megelégedettségben mint általános érvényű eredményekben?

A végzésünk után 3 évet dolgoztam mint erdész Prince Rupert, British Columbiában (BC-ben). Egy nagy fűrésztelepnek (P.R.Sawmills) kellett biztosítani a nyers faanyagot az őserdőböl. Kezdetben fa felméréssel voltunk megbízva a 'Queen Carlotte' szigeten. A több mint 10 tagú csapatunk öt hónapos munka után fejezte be a méréseket és az út kitűzést. Ketten kaptunk állandó állást, Tőgel Gyuszi volt évfolyamtársammal, mint segéd erdészek. Egy észt származású erdész volt a főnökünk, akivel öröm volt dolgozni, mert sok gyakorlattal rendelkezett. Három év után kezdtem unni a sok repülést és a kinti munkát. Egy kanadai barátom újságolta, hogy az ottani papírgyár (Columbia Cellulose Ltd.) keres egyetemet végzetteket, mert beindítottak egy több mint 100 tagú kisérleti laboratóriumot. Fel is vettek mint fatechnológust és egy UBC-n végzett kanadai erdész lett a főnököm. Aranyos ember volt. Ketten elindítottuk a kutatási programot, aminek lényege az volt, hogy milyen viszonyok léteznek a vállalat fafajainak fizikai tulajdonságai és a farostok között papír gyártás céljára. Mivel az európai származású vegyész mérnökök, és különösen a feleségeik nem szívesen laktak Prince Rupertban, áthelyeztek bennünket Vancouver környékére. Hét és fél év után, 1971-ben, felszámolták a kutató laboratóriumot, mert megszünt a rámért adókedvezmény (minél több pénzt költött a vállalat kutató munkára, annál kevesebb volt az adója). Ekkor kerültem a federális állami kutató intézetéhez (Western Forest Products Laboratory) egy barátom segítsével, aki később a Lab igazgatója lett. Technikusi pozícióban dolgoztam nagyon érdekes és eredeti 'dendrochronológia' vonalon. Intézetünket 1979-ben privatizálták és az mint 'Forintek Canada Corp' lett világhíres. Természetesen nagy zűrzavarral járt az átszervezés, olyannyira, hogy igazgatónk átment a UBC Erdész Fakultására mint dékán. Igy visszagondolva a multra, a kenyérkereső karrieremre, rájöttem hogy mindannyiunk életében léteznek kulcs egyéniségek (mentors), mint nekem volt igazgatóm, Bob Kennedy. Sok hálával tartozom Bobnak, mert majdnem 40 év után még mindig jó barátom.

A Forintek 1980-ban előléptetett egy 'Research Scientist' pozicióba és átváltottam a faminőségi kisérleti pályára. Megint úttörő volt a munkám, mivel a másodlagos állományú fiatal erdők faminőségét tanulmányoztam, összehasonlítva az őserdői termékekkel. Az általam 'megálmodott' Röntgen-sugaras eljárással mértük a különbözö fafajok fajsúlyát és növekedési ritmusát mikroszkópikus szinten. Tehát úgy mértük a fa minőségét és mennyiségét, mintha az évgyűrűk egy nagy szótár lapjainak az élén lettek volna elhelyezve, s mi pedig 'lapoztunk'. Ezzel a módszerrel például egy 10 mm vastag évgyűrűt 400 részre szeletelhettünk és dokumentálhattuk a korai (tavaszi) és a késői (nyári) pászta arányát is. Ebben a stádiumban kitűnő összekötettést teremtettem a B.C. Forest Service-el és Forintek több millió dolláros támogatást kapott a tartományi állami szervezettől a másodlagos állományok tanulmányozására. Karrieremnek ez volt a 'zenitje', mert ekkor alapoztam meg hírnevemet, melynek a gyümölcseit a mai napig élvezhetem. Majdnem minden BC és sok albertai erdész részt vett előadásaimon, mert ez elősegítette továbbképzésüket. Mintegy 150 publikácómat így elevenítetem meg, mert valószínü az eredeti példányok a könyvespolcokon gyüjtik a port, mert nincs az erdészeknek idejük arra, hogy hosszabb tanulmányokat olvassanak is. 1981-ben részt vettem egy 10 hetes 'public speaking' kurzuson, mert a munkaköröm rengeteg előadást követelt. Nagyon élveztem, mert sokat tanultam arról, hogy miképp kell egy jó előadást levezetni. Persze azon kívül hogy az ember jól felkészüljön, talán a legfontosabb az, hogy úgy kell beszélni, hogy a hátsó sorban lévő 'olcsó székeken' is hallják mit mondasz. A lelkesedés is nagyon fontos, mert ragályos. Számomra igazán bevállt az a mondás hogy "úgy a legjobb tanulni, ha tanítsz." Ugyancsak fontos a jó humorérzék, na és hogy az ember ne vegye magát túl komolyan, mert a beképzelt kutató munkásoknak 'nem cseng a telefonjuk'.

Mennyiben segített pályád alatt iskolai végzettséged; egyéni képességed (rátermettség, munkabírás, elkötelezettség); esetleg soproni öregdiák kapcsolataid és általában az adott lehetőségek kihasználása?

Átlagos diák voltam egyetemi éveimben, mondhatnám hogy 'későn-érő', de minden munkakörömet odaadással végeztem. Mondhatnám hogy sikerült megmosni saját agyamat, hogy nagyon élvezem a jó munkát. A diplomámat soha nem kérte senki, de sokszor beütött a régen tanult anyag. Soha nem éreztették velem, hogy másodrangú lennék a soproni végzettségem miatt. Sőt, számos esetben felkaroltak, mert az idősebb kollégák már korábban kiharcolták a jó renoménkat. A soproniak közül Bakos Tibor, Bella Imre, Pászner László, Pintér László, Safranyik László és Tolnai István sokat segítettek a munkámmal kapcsolatban. Hálás köszönet!

Vannak-e kapcsolataid Magyarországgal s miben nyilvánulnak meg azok?

Sajnos az óhazával csak 'laza' kapcsolataim léteznek, úgy az Alma Máterral mint a rokonokkal. Nagy aggodalommal értesülök én is az otthoni helyzetröl, de legjobban az fáj, hogy még mindig a kommunista-utódok kakaskodnak a domb tetején. Nem tudom megérteni, hogy a magyar nép miért nem vett a kezébe egy nagy seprűt 1989-ben, hogy kitisztítsa az országot. Yeats ír költő verse jól összegezi a helyzetet: "The best lack all conviction, while the worst are full of passionate intensity" (a legjobbjaink nem hisznek semmiben, mig a legrosszabbjaink teli vannak forró lelkesedéssel). Talán a legnagyobb szívfájdalmat az okozza nekem, hogy bemocskolták az 1956-os forradalom emlékét, mert nagyon készültem az ötvenéves évfordulóra. De amikor láttam, hogy kik és hogyan ünnepelték (ráadásul még kaptak kitüntetéseket is!) én is azt mondtam "ezek a gazemberek még az ünnepeinket is ellopják nem csak az ország vagyonait. Nem csak minden szöget, de a szegek lyukát is". No de nem baj, mert a nagy világ intelligens emberei örökké tudni fogják hogy az '56-os szabadságharc mit jelentett. Meglepett, hogy 'Az Erdészeti Felsőoktatás 200 éve' cimű kiadványban az általunk küldött végzettek listájáról "kiradiroztak" minden egyes kollégát, akik itt Vancouverben iratkoztak be a Sopron Divízióhoz s akiket 'kirúgtak' Sopronban 1953-ban, olyant is aki nem csak időben de anyigilag is sokat adott a Nyugat Magyarországi Egyetemnek. Ezt a szándékos rosszindulatot nem lehet a véletlenre fogni. Hagy jegyezzem meg itt, hogy az igaz, hogy itt élek Kanadában sok más sopronival együtt, ahol nekünk valódi jó és köszönetre méltó menedéket biztosított egy félreismerhetetlenül nagylelkű, valóban demokratikus ország, amit mi nem csak szóban, de egész életünkkel és munkálkodásunkkal méltón meghálháltunk. De a hazám csak ott lehet, ahol népem él (na és ott ahol jól bánnak velem!). Én beszédeimben, írásaimban, utazásaimban, kapcsolataimban és nem utosó sorban faragásaimban, minden dicshimnusz mellőzésével, napnál fényesebben bizonyítottam és

bizonyítom azt, hogy valóban hol van a hazám. És ez itt nem csak Ágfalvára vagy a megcsonkított hazára, hanem Erdélytől kezdve az egész ezeréves hazánkra vonatkozik.

Hányan vannak 'utódaid' (gyerekek, unokák), merre szóródtak, mivel foglalkoznak?

Klement Erikával 1966-ban esküdtünk össze, aki tanitói karierrjét megszakitotta 1971 és 1985 között 2 leány és 2 fiú gyermekünk szülésévelés és nevelésével. Alexandra lányunk (38), aki Ottawában él és a federális államnak dolgozik mint város tervező, jól tud magyarul és le is tett egy nyelvvizsgát két éve. Ezen kívül természetesen tud angolul és franciául, sőt megtanult spanyolul is. Emellett tud egy kicsit japánul és németül. Christina (36) is tud magyarul, de jobban ért mint beszél. Ö az idén ment férjhez egy ausztrál hivatásos katonához és Ausztráliában élnek. John (33) fiunk computer technikus, Dávid (30) fiunk pedig üzleti adminisztrátor. Mindketten értik a konyha nyelvet és itt laknak Vancouverben. Unokánk még nincs. Alexandra esküvője most lesz November elején Barbadosban, ahová az egész család leruccan.

Mindig tudatosan törekedtem arra, hogy fenntartsam a családdal, munkával, és a közösséggel együtt járó kötelességeimet és szórakozás helyes egyensúlyát. Bár a korombeliek és a tükör egyre kifejezettebben figyelmeztetnek az idö múlására, az öregedés terheit még eddig jó humorral viselem.

(Térj ki bármi más témára, amiről mondani szeretnél valamit)

Jó érzés tölt el ha szabad időmet kedvenc szorakozásaimmal töltöm, kertészettel, teniszezéssel, sieléssel, rajzolással, festészettel, de különösen amikor a fa-faragással vagy festéssel a közösség számára valami hasznosat is adhatok. Fatechnológiával kapcsolatos illusztrációimat és fa-szerkezeti modelljeimet számos egyetemen használják négy kontinensen. A UBC Erdészeti Fakultásának falán a soproni csoportra emlékező 5 tablóból négyet én festettem. Az 1992-es vancouveri 'Magyar Napok'-ra egy erdélyi barátom, Gál Árpád, és a soproniak segitségével, egy nagy székely kaput faragtam. A kapu a végleges helyére, az UBC erdészeti épület főbajárata elé, 2001 decemberében lett elhelyezve és felavatva, az Erdészeti Fakultása fennállásának 50. évfordulója alkalmából. Az ünnepség házi gazdája, Sadler dékán tartotta a megnyitó beszédet. Bemutatta a díszvendégeket, közöttük a helybeli Indián fönököt, aki az 1957-es magyar erdész-menekültekre emlékezve, derültségünkre elmondta, hogy testvéreknek tekint bennünket, mivel őket is, minket is "kirugtak" saját hazánkból, s mivel, mint ők, mi is tiszteletben tartjuk a természet iratlan törvényeit és féltve őrizzuk az erdő kincseit. A megnyitó beszédek után a 400 vendég kivonult a kora délutáni gyönyörű napsütésben pompázó soproni Székely kapu elé, ahol röviden ismertettem a Székely Kapu történetét. Egy perces néma vigyázállással adtunk tiszteletet halottainknak, majd hagyomanyainkhoz híven elénekeltük a bányász és erdész himnuszt. Ezt követően a selyemszalag átvágásával jelképesen átadtuk a Székely kaput az Egyetem Erdészeti Fakultásának. A kapu ezek után emléket állit a soproni erdészek ideszakadt professzorainak és diákjainak, és kifejezi hálánkat azért, hogy Kanada és a gyönyörű BC befogadott, otthont adott, és így itt tanulhattunk, taníthattunk és dolgozhattunk.

Faragtam több tucatnyi kopjafát is ezen kívűl, amelyek közül érdemes megemlíteni négyet, mert ezek Seattle-ben, Ottawában, Calgaryban és Vancouverben elevenítik fel ezt az ősmagyar népmüvészeti ágat. Ebből a négyből három majdnem világcsúcsot közelít, mert több mint 4 méter magasak, keresztmetszetük 30-35 cm, és mindegyik göcsmentes, hibátlan őserdei fából készült. Jóleső érzés tudni, hogy munkám nyomán a fa átlényegül, egyetemes emberi, ezen belül ősi népem szimbólumává, amely szó, nyelv és írás nélkül is beszél ott, ahol kopjafa van. S valóban, manapság az egész világ New Zealandtól Vancouverig, a Felvidéktől Erdélyig tele van kopjafával. Ledönthetik, bepiszkithatják a milléniumi emlékműveket és letörölhetik a magyar szövegeket az elcsatolt területeken, de még a fajírtóknak sem jutott eszükbe egy kopjafát meggyalázni. Amint az eszkimó 'inuksuk' csak annyit jelent hogy "emberek (értsd Inuit emberek) voltak itt, jártak erre"; egy kopjafa pedig azt jelenti, hogy "magyarok, székelyek jártak erre, voltak itt, és léteznek ma is". Számomra többet nem is lehet tenni, mint kopjafát faragni.

Puskás László, volt II. éves hallgató életútja

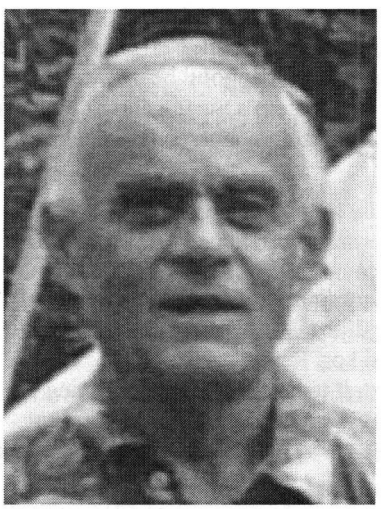

1935 december 15.-én születtem Budapesten. Édesapám Puskás Zoltán a Fogaskerekű vasútnál volt mozdonyvezető, később pedig a HÉVgödöllői végállomásánál dolgozott az áramszolgáltatásnál. Édesanyám Hatvani-Szabó Mária. 1940-ben költöztünk Mátyásföldre és ott végeztem elemi és középiskolai tanulmányaimat. A Corvin Mátyás Gimnáziumban érettségiztem 1955-ben. Onnan kerültem Sopronba az Erdőmérnöki Főiskolára. Az 1955-56-os tanévet sikeresen elvégeztem egy kémiai pótvizsga segitségével Az 1956-os események általában köztudomásúak és az utánna következtő évek eseményei is, hiszen mindannyian részesei voltunk. Powell Riveri tartózkodásunk alatt Paula néni konyháján mindeneskedtem. Az ott keresett 65 dollárral a zsebemben utaztam le Vancouverbe néhány iskolatársammal (Homoky Pista, Péch Gyuszi, Réti Sanyi) együtt 1957 április végén, hogy onnan utazzunk tovább nyári munkahelyünkre, a Banff Nemzeti Parkba. Vancouverben elköltöttem a pénzemet és vettem egy németgyártmányú fényképezőgépet és néhány tekercs fekete-fehér filmet. Ezzel beteljesedett régi álmom.

1957 nyarát Banffban töltöttük nint 'highway cleaners'. Még oda nem értünk azt hittük, hogy hivatalos utcaseprők leszünk s csak ott derült ki, hogy a tervezett Banff-Jasper műút (akkor még csak egy kövesút kötötte össze a két várost) számára kellett utat vágni az erdőn keresztül s a kivágott fanyagot elégetni. A cserkészetnél tanult módon kúp alakú máglyákba raktuk a fát ami igy gyorsan elégett. A 'foreman' annyira meg volt elégedve, hogy kiadta a parancsot, hogy mindenki hasonlóan csinálja. A 'Columbia Icefield'-től délre, Mt Wilson alatt doldoztunk és ott vágtam el fejszével bal lábfejem a nyár közepén. Egy hónapot töltöttem a Banffi kórházban, s csak szeptemberben csatlakozthattam újra iskolatársaimhoz.

Az 1957-58 -as iskolaév elvégzése után ismét Banff Park-ban kaptunk állást. Az ösvények és a tűzutak hidjainak karbantartása volt a feladatunk. Akkor még nem volt népszerű itt a gyalog turázás, alig akadt egy két ember az ösvényeken, de igy mi eljutottunk és megismertük a Park ritkán látogatott részeit. Hétvégeken szintén sokat jártunk a hegyekben. Egyik hétvégén egy kölcsönkért sátorral felszerelve átgyalogoltunk a Sziklás Hegység vizválasztóján 'British Columbia'-ába, ahol nyomban eltévedtünk s csak nagy késéssel a hétfői munkakezdés után találtunk vissza.

1959 nyarán egy Horsefly, BC-i fűrésztelepen etettem a nagy körfűrészt, de sajnos ez sem számitott szakmai gyakorlatnak, igy

1960-ban az egyetem befejezése után nem sikerült az erdészetben munkát kapnom.
Az egyetemen töltött évek alatt tagja voltam a 'Camera Club'-nak és '59-ben a klub fotóversenyén 3. dijat nyertem egy fekete-fehér képemmel. Több képem megjelent az egyetem fényképkiállitásain, néhány elérte a 'honorable mention' eredményt. Visszatérve 1960-ra, a nyáron néhány hetes munkát kaptam Knight Inlet, BC-ben csemeteültetésre. 1961-ben kaptam néhány hónapos ideiglenes munkát Wakeman Sound-on mint 'compass man'. A nyár végén visszatérve Vancouverbe kénytelen voltam elfogadni egy angol festőművész ismerősöm ajánlatát, aki mint hivatásos/diplomás kertész kereste kenyerét. Csatlakoztam hozzá és együtt gondoztuk néhány vancouveri milliomos kertjét. Vágtuk a füvet, nyestünk, palántáltunk, amire éppen szükség volt. Mikor télen nem volt mit csinálni, megpályáztam egy rajzolói állást amit meg is kaptam, de csak egy rövid időre. Utánna, egy kis gyakorlattal mögöttem kaptam egy újabb rajzolói állást egy külvárosi üzemnél, amely előregyártott acél épületeket készitett. Telt az idő, a munkám biztos volt, kifizettem egyetemi adósságaim.
1965 decemberében hazamentem néhány hétre Budapestre meglátogatni édesanyámat és testvéreimet. Édesapám korán, még a háború után meghalt, édesanyám 1986.ban tért örök nyugovóra egy nehéz munkában töltött élet után. Nem volt könnyű dolog három gyereket felnevelni, kitanittatni szűkös özvegyi nyugdijból.
Otthon újra találkoztam gimnáziumi iskolatársammal Végh Zsuzsával, akivel 1967 május 2.-án kötöttem házasságot a Mátyás templomban. Ő 1967 őszén érkezett Kanadába. Addigra már főrajzoló lettem a vállalatnál és a rajzoló irodát kellett irányitanom. Csábitott az erdészet de maradtam, nem akartam semmit sem kockáztatni, családos ember lévén. 1973-ban vettünk egy kertes házat Port Coquitlam kölvárosban, közel munkahelyemhez és egy tömbnyire az elemi iskolától. Zsuzsával együtt dolgozva kifizettük a házat.
Közben megvette vállalatunkat egy nagy nemzetközi vállalat, de nem változott semmi, csak több lett a munka, amig aztán átköltöztették az üzemet Hamilton, Ontario-ba, ahová mi nem kivánkoztunk.
1994-ben egy 'management company' hivott meg egy munkára. A Mauna Kea, Hawaii vulkán tetejére épitendő 5 méteres tükör teleskóp épületének külső és belső aluminium boritását kellett megtervezni ésmegrajzolni, minden egyes alkatrészt megrendelni, legyártatni és elszéllitatni a helyszinre. Fél évig dolgoztam rajta s aki látta az elkészült épületet, mondta, hogy a partról látható csillagvizsgálók közül ez a legfényesebb épület. Ezután jó néhány évig dolgoztam ennek a vállalatnak mint mindenes. Rajzoltam, méreteztem, árajánlatokat kértem, azokat elbiráltam, anyagot vásároltam és azt legyártattam, vasmunkásokat szerződtettem az épületek felépitéséhez. Nagy segitségemre volt ebben Adamovits László bátyám előadásain felszedett anyag. Épitettünk repülőgépszerelő hangárt Abbotsford, BC-ben, bányavállalatok épületeit Yukon-tól Kelet Kanadáig és Dél-Amerikáig, vizierőműveket, hockey-arenákat és különböző ipari ésközépületeket.
Közben munkahiány miatt egy mérnöki irodába kerültem és nyugalomba vonulásomig váltakozva dolgoztam ott és a korábbi munkaadómnál, attól függően, hogy melyiknek volt több munkája.
1970-ben született első kislányunk, Susie, aki 1988-ban befejezte a középiskolát és ösztöndijjal folytatta tanulmányait a 'University of British Columbia' gyógyszerész karán. Anyjára ütött, neki is még Magyarországon szerzett gyógyszerész diplomája van. 1993-ban, egy évvel végzése előtt megházasodott s mint gyógyszerész dolgozik az egyik külvárosi kórházban. 2002-ben született első unokánk, Alexa, 2004-ben a második Krista (mindkét unokánk ott volt az idei Sopron Pikniken a Szász tanyán).
1977-nen született Cathy lányunk, aki 1995-ben érettségizett és a Simon Fraser Egyetemen folytatta tanulmányait az régészeti szakon ahol a bűnügyi régészet területére tért. 1999-ben New Orleans-ban volt tanfolyamon, 2001-ben pedig Guatemalában tömegsirokból származó csontmaradványokat tanulmányozott. 2002-ben szerezte meg diplomáját s utánna a mindenütt újságtéma Port Coquitlami tömeggyilkossággal vádolt sertés farmján végzett bizonyiték kereső ásatásoknál dolgozott Közben úgy határozott, hogy folytatja tanulmányait, de mostan már az orvosi pálya felé kacsintgat Nagyon szereti a diákéletet.
Az évek során gyakran utaztunk Magyarországra a gyerekekkel együtt s igy ha nem is tökéletesen jártasak a magyar nyelvben de elég jól beszélik. Utoljára ezen év nyarán Susie lányunkal és unokáikal együttlátogattunk haza. Nagyon jól érezték magukat és kezdenek már magyarul is beszélni egy kicsit. Nehéz nekik mert minden iskolatársuk, játszótársaik csak angolul beszél.
Néhány évvel ezelőtt nyugdijba mentem s Susie válása után neki segitünk ahol tudunk és élvezzük az unokáink társasága által nyújtott örömöket

Kozák Antal volt III. éves hallgató életútja

Mikor vonultál vissza az aktív foglalkozástól és mivel töltöd manapság napjaidat?
Mivel 2001 május 22-én betöltöttem a 65 évet, június 30-án nyugdíjaztak, ugyanis a brit columbiai egyetemen (UBC), ahol 37 évet dolgoztam, ez volt a nyugdíjazási kor. Persze ez nem jelentette azt, hogy abbahagytam a munkát, dékáni felkérésre még egy szemesztert tanítottam. Ezenkívűl még 3 szemesztert tanitottam Sopronban 2002-től 2004-ig az Edőmérnöki és a Faipari Mérnöki Karokon. UBC-in a nyugdíjazásom után egy irodát bocsájtottak rendelkezésemre, ahova a mainapig is bejárok, általában háromszor hetente 2-3 órára, és posztgraduális hallgatóknak, tanároknak, és kutatóknak segítek adatok statiszkai kiértékelésében. Időnként mint privát konzultáns is dolgozom vállalatoknak és a provinciális kormánynak
Milyen munkakörökben s hol, dolgoztál pályád alatt s mit tartasz karriered 'zenit'-jének, úgy egyéni megelégedettségben mint általános érvényű eredményekben?
1959-ben végeztem, és mivel nem kaptam megfelelő munkát (ugyanis két magyar és egy kanadai évfolyam végzett ebben az évben), úgy döntöttem, hogy megszerzem a maszter fokozatott. Ez sikerült is 1961-ben, de azzal sem kaptam munkát, főleg azért nem, mert még akkor nem voltunk kanadai állampolgárok, tehát kénytelen voltam fojtatni a tanulást. A Ph.D. megszerzése után 1963-ban a Western Forest Products vancouveri laboratóriumában kaptam állást mint statisztikus. Ugyanazon

tanévben a UBC Erdészeti Kara is meghívott, hogy tanítsak egy tárgyat (másodállásként). 1965 szeptemberéig dolgoztam a WFP laboratóriumban, ugyanis akkor a UBC Erdészeti Kara végleges állást (Assistant Professor) ajánlott fel, amit elfogadtam. Ott a "létrán" elég gyorsan haladtam felfelé, 1968-ban kineveztek Associate Professornak, majd 1972-ben Professornak. A *tanítás* (alkalmazott statisztika és számítógép programozása) és a *kutatómunka* mellett 1977-től 1998-ig a *dékánhelyettesi* (Associate Dean) pozíciót is rámbizták. A három elkötelezettség közül én mindíg a tanítást tartottam legfontosabbnak, és azt csináltam legszivesebben. Érdekes megemlíteni, hogy a 39 éves tanításom alatt mintegy 2500 erdész hallgató végzett, ezenkívül több mint 1000 posztgraduális hallgató szerzett maszter vagy Ph.D. fokozatot az Erdészeti Karon.
Karrierem egyik csúcspontjának azt nevezhetném, hogy 1992-ben megkaptam "UBC Killam Teaching Prize"-ot. A másik pedig az volt, hogy 2001-ben a fiam Kozák Róbert is elnyerte ugyanezt a kitüntetést, ami tudomásom szerint jelenleg még egyedülálló az egyetem tötnetében, hogy apa és fia ezt a kitüntetést elnyerje. Kutatómunkában elért eredményeimre is büszke vagyok, ugyanis világszerte ismerik és használják is a gyakorlatban az általam levezetett *sudarlóssági egyenletet* ("taper equation" a gyengébbek kedvéért). Az utólsó pedig az lenne, hogy tavaly (2008) nyáron megjelent egy tankönyv, címe a következő: Introductory Probability & Statistics (Applications for Forestry & the Natural Sciences), amiben a cím utáni oldalon a könyv második és harmadik szerzőinek javaslatára ez áll: "*Dedicated to the Hungarian freedom fighters of 1956, without whom this book would never have materialized*". A könyv szerzői a következők ilyen sorrendben: Antal Kozak, Robert A. Kozak, Christina L. Staudhammer (az édesapja 56-os magyar), és Susan B. Watts.
Mennyiben segített pályád alatt iskolai végzettséged; egyéni képességed (rátermettség, munkabírás, elkötelezettség); esetleg soproni öregdiák kapcsolataid és általában az adott lehetőségek kihasználása?
A pályám alatt talán legtöbbet az segített, hogy már gyerekkorom óta arra vágytam, hogy taníthassak. Mivel ez sikerült, egész életemben azt csináltam amit szerettem, tehát számomra a munka nem volt kényszer. E mellett a középiskolás és az erdőmérnöki oktatás is sokat segítettek a későbbi tanulmányaim (maszter és Ph. D.) alatt. El kell ismernem, hogy nagyon jó alapképzést kaptam. Ennek hatása természetesen kiterjedt a negyven-egynéhány-éves pályafutásomra is.
Vannak-e kapcsolataid Magyarországgal s miben nyilvánulnak meg azok?
1967-től kezdve három-négy évenként hazalátogattunk, amíg a szüleink éltek. Haláluk után a rokonlátogatás egyre ritkább lett. A 80-as években a soproni Erdőmérmöki Főiskola (akkor még azt hiszem ez volt a neve) valami oknál fogva felvette velem a kapcsolatot és 1987-ben meghívtak, hogy tanítsak egy fakultatív tárgyat 1988 tavaszán, Többváltozós Regressziószámítások Alapjai és Faipari Alkalmazása címen. Ezt a UBC engedéllyével el is fogadtam. A tárgy tanítása szerintem sikeres volt, mintegy 40-50 diák és fiatalabb tanársegédek hallgatták. Az előadások alapján egy jegyzet is megjelent, amit Dr. Orbay László írt (1990, 344 oldal). Tudomásom szerint én voltam az első a kivándorolt soproni diákok közül, akit katedrára engedtek állni egy egész tárgy tanítására. Ez az oka annak, hogy Benkő Géza engem kommunistának tart!! Érdekes még megemlíteni, hogy a résztvevő diákok közül, akik akkor harmad- vagy negyedévesek voltak, három (Szikszai Tibor, Varga Pál, és Gulyás Gyula) egy pár évvel később maszter fokozatot szereztek a UBC-in.
A rendszerváltás után még négyszer kaptam meghívást, hogy tanítsak (1993/94, 2002/03, 2003/04, és 2004/05 tanévekben) egy vagy két tárgyat, Alkalmazott Statisztika (másodévesekenek) és Kisérletek Tervezése és Kiértékelése (doktorandusz hallgatóknak) címen. Egy másik jegyzet is készült a 2002/03 tanévben a másodéveseknek leadott tárgy alapján Matematikai Statisztika címen, amit Horváth-Szováti Erika írt (2004, 271 oldal).
Hogyan alakult családi életed - házasodás, gyerekek érkezése, nevelése, taníttatása?
1962-ben házasodtunk meg Bató Máriával. Két gyereket (Marietta és Róbert) neveltünk fel, majd 1982-ben közös megegyezéssel elváltunk. Még az év nyarán hazalátogattam és Édesanyámtól azt tudtam meg, hogy Pál Editke - akivel 1951-től 56-ig "együtt jártunk", akit 1955 Karácsonyán titokban "eljegyeztem" egy ezüst erdészgyűrűvel, és akitől 1956-ban a kivádorlásom elszakított - is elvált a közelmultban. Ha körülményesen is, szerencsére sikerült megtalálnom, aminek eredménye az lett, hogy 1983 decemberében Budapesten összeházasodtunk. Majd 1984 májusára sikerült neki hivatalosan elhagyni Magyarországot, és azóta is boldogan élünk együtt Vancouverben!
Marietta Szinművészetet tanult a UBC-in és azóta is azon a vonalon dolgozik, Róbert pedig Fatechnológiát tanult szintén UBC-in, majd két évi munka után visszament az egyetemre és megszerezte a Ph.D.-t Faipari Marketing-ból. A Ph.D. megszerzése után pedig meghívták a UBC Erdészeti Karára tanítani.
Itt még kitérnék arra, hogy a második házasságom eredményeként van egy "fogadott" fiam, Varga Kristóf, aki Pszichológiát tanult Magyarországon, de egy évet itt töltött a UBC-in mint vendég hallgató, majd a végzés után az Egyesült Államokban (Johns Hopkins University, Baltimore, MD) szerzett maszter fokozatot Politikai Tudományok-ból. Ő Budapesten dolgozik egy amerikai vállalatnak.
Van-e magyarságtudata gyerekeidnek, érdeklődnek-e magyar vonatkozású dolgok iránt, beszélnek-e magyarul?
Marietta nagyon jól beszél magyarul, és ha jól emlékszem mintegy félévet töltött Magyarországon a rendszerváltás után (a 90-es évek elején) állami (kanadai) támogatással. A tanulmánynak célja a "renszerváltás hatása a színházakra" volt. Róbert nagyon jól ért magyarul, de a beszéd már nehezebben megy neki. Ennek talán az oka az, hogy Ő a fiatalabb, és mint gyerekek mindíg csak angolul beszélgettek egymással. Neki a soproni Nyugat-Magyarországi Egyetem Faipari Mérnöki Karával van valami kutató munkával összefüggő kapcsolata. Többször járt ez ügyben Sopronban.
Hányan vannak 'utódaid' (gyerekek, unokák), merre szóródtak, mivel foglalkoznak?
A gyerekeket már felsoroltam az előzőkben. Kanadai unokánk sajnos nincs! Kristófnak viszont Magyarországon van egy közel 4-éves fia Vince, aki augusztusban látogatott meg bennünket életében elősször, és nagyon reméljük, hogy nem utóljára.

ANEKDÓTÁINK

Egyetemi éveinkből

Fodor Gyula bácsi meterológia óráján beszélt cirrusz felhőkről, kumulunimbuszokról, az atmoszféra rétegeződéséről és sok érdekes és érdektelen dologról, ami esetleg Földünk időjárását befolyásolja. A levegő felfelé menő ritkulásának illusztrálásakor ismertette, hogy az ember már 3-4 ezer méter magasan kapkod a levegőért, holott „uraim a sasok többezer méter magasságban sem kapnak szívdobogást". Ez a tudományos kitétel úgy megragadt bennem, hogy soha nem felejtem el ennek a tanórának az anyagát.

Madártan óránk volt **Baranyai József**-el. Sorolta a rengeteg madár nevet magyarul, angolul és latinul. Ismertette az egyes madarak eledelét, fészekrakási technikáját, stb. Ha jól emlékszem, a rigókról volt szó, hogy hol, és milyen ügyesen építik a fészküket. És ilyeténképpen fejezte ki magát: „A háború idején a madarak a kondenz-csikot is felhasználták fészkük bélelésére". Tudtuk, hogy ő a radart megzavaró alumínium csikokra gondolt, de ez a megjegyzés ugyancsak megragadt az emlékezetemben, bár minden mást már elfelejtettem.

Gerencsér László egyenleteinek levezetését ugyancsak nehéz volt megérteni. Ő nem tanárnak készült, amit be is bizonyított számtalanszor. Egyik alkalommal, mikor írta föl a táblára egy egyenlet levezetését, egy ponton az ismeretlen egyszerűen eltűnt. Valami mással helyettesítette. Különösebb magyarázat nélkül megjegyezte: „nekem ez jogomban van" és tovább folytatta az érthetetlen folyamatot. Többször segítségül kellett hívnunk Adamovics és Szablya professzorainkat, hogy értelmet adjanak az integrál és differenciál számításoknak.

Matematika óra után gyakorlat következett, amit **Csizmazia Tibor** vezetett le. Egyik problémánál még a Pálka Laci is elakadt. Megkértük Tibort, hogy segítsen megoldani azt a bizonyos egyenletet. Egy darabig nézegette és végül egy számára könnyebb megoldást javasolt, mondván: „Tököljétek ki otthon." *(Pintér László, Class of '61)*

Fodor néni.

Jól eső volt olvasni a Kapocsban, hogy Fodor néni ilyen szép kort megért. Ö talán már nem emlékszik rá, de Neki köszönhet-jük, hogy 1957 karácsonyán sütőben sült falat került az aszta-lunkra.

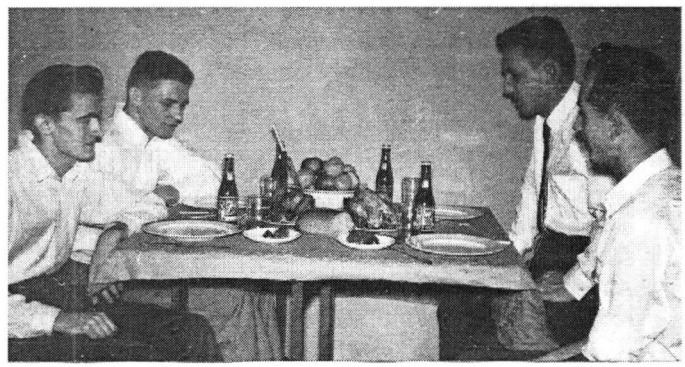

A tanév kezdetén öten kamarások (Báthy, Bordulák, Farkas, Kurucz és Pintér) Mrs Evans 7-es utcai házának az eme-letén lakoztunk. A konyhánk valami kis fülke volt az egyik sarokban egy kis villany rezsóval. Már pedig ezen nem lehetett ünnepi vacsorát sütni. Rövid tanakodás után megkértük Fodor Gyuszit, hogy kérdezze meg az Édesanyját, hogy elvállaná-e két csirke megsütését részünkre. Nagy örömünkre Fodor néni válasza igenlő volt.

Négyen ültük körül az asztalt - Pintér 'lányos házhoz' volt hivatalos - és jóízűen fogyasztottuk el a karácsonyi vacsoránkat: sült csirkét, főtt krumplival, uborkával.

Bizony azóta már majdnem 52 év múlt el. De Fodor néni kedves segítőkészségének emléke az örökre megmaradt bennünk balekokban. *(Báthy.István , Class of '61)*

Vizsgaélmény

Az 1954-55 tanév második félév vizsgáinak menetrendje úgy alakult, hogy az utolsó vizsgám az Adamovich Tanszéken volt mechanikából. Az ezt megelőző vizsgák mindegyikén 'jó' vagyis 4-es jegyet kaptam. Mechanikából 'jeles' vagyis 5-ösre mentem. Ahogy Adamovieh professzor úr tollal a kezébe kész volt a jelest beirni leckekönyvembe, összes létező bátorságomat összeszedve megszólaltam: "Professzor Úr! Ne tessék jelessel elrontani ennek a félévnek tanulmányi átlagát. Ez az utolsó vizsgám és eddig mindegyikből jót, négyest kaptam". Adamovieh professzor úr először a jelenlévő és hitetlenül fejüket csóváló tanársegédekre nézett majd ezekkel a szavakkal "hát ezen ne múljon a boldogságod", beirta a 'jó', (4)-es jegyet.

(Jandó Tibor, Class of '59)

Dzseki bácsi

lgy ismerte mindenki Sopronban Böszörményi Nagy Károly tanár urat. Rövid életrajzát a Selmeci Társaság honlapján lehet elolvasni.

Én 1956 szeptember második hetében ismerkedtem meg vele, különös körülmények között. Donáth Gyurkával kamarások voltunk a Templom utcai diákszállóban, mint ujdonsült elsőéves erdőmérnök hallgató balekok. Egyik este több diáktársunkkal lementünk a közeli söröző̈be egy kis vidám csevegésre. A sok nevetésre odajött hozzánk egy idősebb ember, bemutatkozott, hogy ő az egyetemen tanit és mi megengednénk-e neki, hogy leüljön az asztalunkhoz és résztvehetne-e a viccelődésben. Meg voltunk rökönyödve. Minket ugyan nem tanított, de mint egyetemi tanár a balekoktól kér engedélyt ilyen körülmények között? Az nem egy mindennapi eset! Természetesen, mi húztunk az asztaloz meg egy széket és vártuk, hogy mi következik. Hogy a csönd ne legyen olyan süketitő, ő javasolta, hogy egyenként, mindannyian mutatkozzunk be és mondjunk el egy rövid életrajzot magunkról. Meg is kezdtük, ment a mende-monda. Amikor Gyurkára került a sor, ő hazzátette, hogy az ő édesapja is erdőmérnök. Dzseki bácsi fölegyenesedett: "Csak nem a Donáth Aladár?" Gyurka igennel bólogatott. Erre jött a meglepő válasz: "Hát te Gyurkal A Jóisten kapjon a f....ra! A te apád volt az én kamarásom!" Attól kezdve Dzseki bácsi fizette a sört és mi még jobban meg voltunk rökönyödve. Sopronban ilyen tanárok vannak? Keveset ismertünk még csak, de ha ez igaz, akkor nagyon jó helyre jöttünk!

Lassan éjfél felé kezdett járni az idő és Dzseki bácsi kérte, hogy kísérjük haza, mert ő nagyon fél a 'házi sárkány'-tól, a feleségétől, ha ilyen ittasan érkezik meg. Elindultunk a Szent György utcán, öten-hatan egymás mellett, Dzseki bácsival a középen. Ő még mindig a saját balek-élményeiről mesélt, amire mi jókat nevettünk. Egyszer cask hirtelen megált, szétterjesztette a két kaját és elkiáltotta magát: "Tudjátok! Amikor én olyan fiatal voltam mint ti most, akkor mi olyanok voltunk mint a futballabda! Minden este más kapuba voltunk berugva!" A röhögésünkre sok ablak kinyílt, sok szidalmat kaptunk, de dülöngélve hamar odaértünk a lakásához. Felkisértük a második emeletre, ott megmutatta melyik az ő lakásának az ajtaja. Mi megnyomtuk a csöngőt, elköszöntünk és otthagytuk. Mi nem akartunk a söprű nyéllel megbirkózni! A többi legyen a 'házi sárkány' ügye már.

Valahogy mi is hazaértünk, jót aludtunk és másnap reggel az egyetemen láttuk Dzseki bácsit, csinosan, nyakkendővel, tiszta ruhában, rugalmasan menni a tanszéke felé. Úgy látszik, mégis csak jó szeretetet és ellátást kapott otthon, akárhogy is félt a következményektől. (*Görgényi Béla balek, 2009, június 21).*

A gombaszakértő

Ezt nem én mondom magamról, hanem a szomszédaim, a block-ban. Ha gombát találnak a telkükön vagy az erdöben - mind nálam köt ki, kérdezvén, ez ehetö-e vagy nem. Ritkán nöl a kórnyékünkön veszedelmesen mérges gomba, igy mykologiai multam alapján nem nehéz válaszolnom.

A gombák gyerekkotom óta érdekeltek, amit a UBC-n hallgatott mycologia tárgyam kitünö eredménye tetözött be.

Édesapámék (herceg Eszterházy erdésze) a Leés erdúben laktak és nekünk gyerekeknek (négy testvéremmel egyútt), egy kis földet adtak, hogy abban kertészkedjünk. Én a kis földemen az erdei sétáimon talált gomb'kat gyüjtöttem kis kosaramba és ültettem el. Mig néném retket és egyéb hasznos dolgokat termeltek vagy mint Rezsö bátyám, hagyták parlagon heverni. Akkor még nem tudhattam, hogy a gombának látható része van csak a föld felett, a lényege - 'gyökere' mint mycelium, a föld szine alatt él. Abból núnek ki évente a termőtestek. Azoknak spóráit viszi a szél vagy hordják a csigák széjjel, ujabb telepeket létesitve. Az uj mycelium sugárirányban fejleszti a telepet és a sugarak vé'gén képezi a termőtestet - vagyis a gombát. Ezeket a köralakú telepeket hivják az angolok 'fairy ring'-nek. A legkedveltebb és legjobb izű gombám a szegfűgomba (otthon tyúkgomba) *Marasmius oreades* - is ilyen. Házaink elötti gyepeken juniustól öszig található. Ilyen körben nől az őzlábgomba is. A Leésben kisfácánok etetésére hozatott apám speciális hangyákat, amiknek a tojásaival hiztak a fácán-csibék. A többszintü hangyaboly legalsó, földalatti szintjén termesztették a hangyák a myceliumot, avval etették a kishangyákat. Mikor a boly kiöregedett, ezekböő a telepekböl nőttek ki a boly körül, a kitünö izű úzláb gombák. Ugyanilyen módon nőtt Afrikában az összeomlott termesz-halmok körül az ottani, kb. fél méter átmérújű gomba, amit a Morogoro-i piacon vettünk - és kirántva ettük - hagymás kiflikrumpli salátával. A gombák zöme szaprofita, azaz elhalt növények részein (alom) van az élőhelyük - kivéve az erdészeti szempontból fontos parazita, az *Armillaria mellea* - amelynek hypha kötegei, a rhizomák behatolnak az élőfába és azt megölik. Szerencsére a termőtestjük nagy csoportokban (Törzsök-gomba) jön ki összel a tuskók körül. A közeli kis parkunkban a Dunbar-on, évről-évre ellát bennünket kitünő izű gomba ételekkel.

Felismerni a gombákat már Sopronban megtanultam, Koloszár bácsitól - akivel egy házban laktunk (fia az erdömérnöki kar dékánja lett később) és az erdöbe együtt jártunk - sok jóizü gombát gyüjtve (galambgomba, rókagomba, stb).

Mikor Kanadába kerültünk - azt hittem - kezdhetem elölröl, pedig illet volna tudnom, hogy az északi féltekén a gombák övében Alaszkától - Japánon és az orosz tundrákon át, Európán keresztül észak Kanadán át a Sziklás hegységig, azonos gombafajok nönek. Ezért találtuk pl a Cyprus- bokrokban az otthoni vargányák testvérét. Az egyetemi erdöben pedig a rókagombát, a Chantarellt. Nem is kivánunk jobbat.

Pedig van jobb: a kucsmagomba. Orosz sapkához hasonló, rücskös terméseit a Spanish-banks erdeiben szedtük évrúl-évre - mig csak egy vihar ki nem döntötte az összes vadcseresznyefát. A fákkal szymbozisban élö gombáknak szükséges az élőfa táplálta nedv - ha az kimerült, a gomba myceliumok is elhalnak. Azóta nem núl ott kucsmagomba.

Nem tudom miért, talán a száraz nyarak miatt egyre kevesebb a gomba. A kis parkunkban régebben legalább tiz fajta gombát szedtünk - ma már csak a törzsök gombát.

A legjobb gombáskönyv a mi vidékünknek: The New Savory Wild Mushroom - by McKenny and Stuntz - Western Producer Prairie Books, Saskatoon. A könyvesboltokban kapható.

(*Adamovich László, volt oktató)*

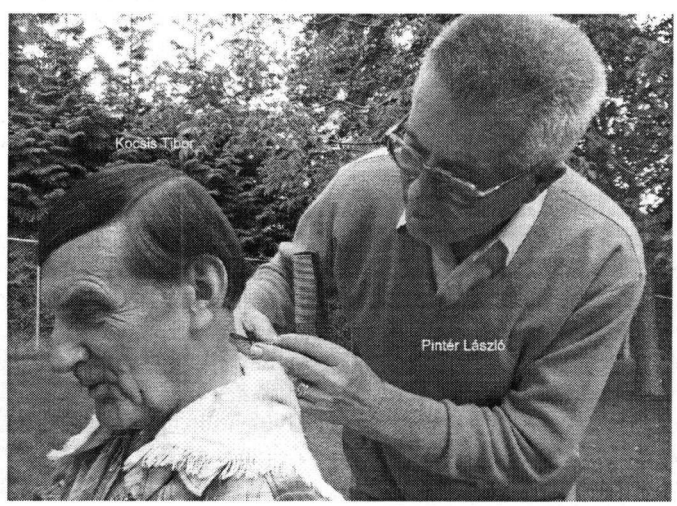

RECENZIÓK

Rétfalvi László: **Könyvismertetés**
'Az Erdészeti Felsőoktatás 200 éve'

(A kiadvány csak két példányban jutott el hozzánk és nem valószinű, hogy többségünknek alkalma vagy ideje lenne azt áttanulmányozni, tehát célunk a mostani bemutatóval nem más mint figyelmet és érdeklődést kelteni a Kapocs olvasóiban; nagy vonalakban bemutatni a kötetek tartalmát; általános és specifikus megjegyzéseket tenni a bennfoglaltakra, különösképp a Sopron Alumnira vonatkozóan. A Szerk.)

Megilletődve veszi kezébe az olvasó a gyönyürű kivitelezésű három kötetes, nehézsúlyú (közel 7 kg!) opuszt, a Nyugat-Magyarországi Egyetem kiadványát a magyar felsőfokú erdészképzés 200. évfordulója alkalmából. Megilletődve, mert tudja és érzi saját csekély folyóiratszerkesztői hátteréből, hogy milyen hatalmas gyűjtő, iró és szerkesztői munka áll mögötte s megilletődve, mert saját választott pályájának történetét is magábafoglaló irással áll szemben. Hogy kezdtük, hogy folytattuk és meddig jutottunk el mint az erdők elkötelezettjei, annak gondozásában.

Nos, az olvasó bőven válogathat, a három kötetben foglaltak feleletet adnak legtöbb kérdésre ami felmerülhet az érdeklődő elméjében. Faragó Sándor rektori köszöntőjében említést tesz arról is, hogy az 1500 oldal terjedelem ellenére még nagyon sok kimaradt, bár Náhlik András dékán előszava a teljességre való törekedést hozza fel célnak. A kötetek fejezeteinek több tucat felkért szerzője van s a szerkesztői teendőket is egy több tagú bizottság látta el Albert Levente főszerkesztő irányitásával.

Megvallom, a munka kezdetén csak 'átlapozgatásra' vállalkoztam, de ahogy a böngészés közben érdeklődésem egyre nőtt a sorok olvasásával, rájöttem, hogy a kötetek tüzetes átolvasását nem szabad elkerülnöm. Előzetesen is a kötetek megalkotóinak elnézését kérem, mert kritikusi alkatom révén megjegyzéseim túlnyomóan a hibákat s a kihagyásokat illetik. Csak a kötetek teljes áttekintése után tűnik fel, hogy nagyon hiányzik egy bővebb szerkezeti áttekintés (a főszerkesztői bevezető kiegészitőjeként), ami a tartalomjegyzékben is megtalálható fejezetcimek mellett azt mutatná be, hogy a kizárólagosan erdész/erdőmérnöki témakörök mellett mikor s milyen meggondolások alapján tárgyalja vagy nem tárgyalja a testvérszakok témaköreit (itt-ott van némi hivatkozás) .

Tanszékek és oktatóik eleinte és később is közösek voltak, de hovatartozásuk megállapitása legtöbbször csak az olvasó képzelőerejére van bizva. A könyvek szép külleméhez nagyban hozzájárul a sok és kitűnő minőségű illusztráció, de zavartkeltőek a feliratok hiányai, amik gyakran a lapon lévő szöveg teljes olvasásával sem pótolhatók.

At I. kötet magva s mint bevezető olvasmány az erdészeti oktatás történetébe, jól-olvashatóan megirt, talán túlhosszúra nyúlt áttekintés. Legtöbb általános érdeklődő valószinűleg ennek olvasásával meg is elégszik s nem zavarja az itt ott előforduló időrendi keveredés, folytonosság akadozása vagy hiányosság előfordulása. Itt megint csak a kötetek továbbolvasása után válik nyilvánvalóvá, hogy a II. kötet diszciplina fejezetei ugyan azokat a témaköröket részletesebben, folyamatosabban és pontosabban tárgyalják. Felmerül a kérdés, minek ez az ismétlés? A többszörös ismétlődés a kötetek között de még a köteteken belül is áthatja az egész munkát, ami nagyban hozzájárult a terjedelem nagyságához, de pozitivumként emlithető, hogy ezáltal a részleges olvasó is, aki csak itt ott 'kukkant bele'a műbe, kap szélesebb körű információt. Szerintem hasznosabb lett volna ha a bevezető irás csak az erdészeti felsőoktatás általános kérdéseire öszpontosit s hivatkozik a részletesebb tárgyalásra a következő kötetben. Ide illett volna egy általános, Európát átfogó, összehasonlitó történelmi áttekintés az erdészeti oktatásról s abban bemutatni a selmeci iskolát. Feleletlenül maradt bennem a kérdés, például, hogy hogyan hasonlitható a mi 'akadémiánk' a korabeli iskolákhoz, különösképp a gyakran emlegetett monarchián belüli mariabrunni iskolához. Feltűnő a német vagy csak németes nevű oktatók majdnem kizárólagos jelenléte az oktatás korai éveiben, amikor az oktatás is németül folyt és ezért kissé 'magyarkodónak' tűnik azok neveinek magyaros megjelentetése. Feltűnő az is, hogy a korai selmeci erdészoktatók többsége (Wilckens is!) nem tartotta a helyet alkalmasnak sem oktatásra, sem lakóhelyül s ezért gyakran felmerült az iskola más városba való áthelyezése és sokat késett a botanikus kert megalapitása. Fontos dátum 1846 okt. 6, amikor a selmeci 'Erdészeti Tanintézet'-et egyesitették a bányászokkal Bányászati és Erdészeti Akadémia néven.

Az 1848-as forradalom és szabdságharc alatt a diákság nagy mértékben részt vett a harcokban s az oktatói kar egy kivétellel felesküdött a magyar alkotmányra. A magyar zászló lobogtatása az Akadámia épületein s a magyar nyelven közzétett felvételi követelmények, valamint a diákság követelései, a tanitás magyar nyelvre való áttérés reményét keltették, de sajnos annak, Lázár Jakab kárászéletű próbálkozása ellenére ('48 dec. és '49 márc. között) várnia kellett a kiegyezésig.

A Forradalom után a gyakran változó, ideiglenes állású, tanári kinevezés nélküli oktatók alatt visszaesik az oktatás szintje s '61-'64 között két évre le is csökkentik a tanulmányi időt. Az ekkortájt található, de később is gyakran felbukkanó, a 'minősités' és 'képesités' közötti különbség kirivó példája Belházy Jenő 'erdőgyakornok' esete, aki mint kinevezés nélküli 'helyettes adjunktus' egyedüli erdészoktató volt az Akadémián 1866-67-ben. Ismét felmerült a selmeci erdészoktatás szükségessége, de a frissen alakult Erdészeti Lapokban Divald Adolf (társalapitó és társszerkesztő) bátran kiállt az iskola mellett s annak magyarositásáért.

Fordulatot az 1867-es kiegyezés hozott, amikor az Akadémia magyar intézmény lett, bár a magyarnyelvű oktatásra csak fokozatosan tértek át. Ekkor nevezték ki Wagner Károlyt (az Erdészeti Lapok másik alapitója és szerkesztője) vezető tanárnak, aki további két tanár, két segédtanár és egy 'tanársegéd' (a terminológia első előfordulása) poziciót kérvényezett. Érdekes a hasonlitás a mariabrunni felsőfokú erdésziskolával, ahol ekkor már egy igazgató mellett 4 tanár és 3 segédtanár működött. A selmeci kinevezések csak 'segédtanár helyettes' minőségben történtek meg, de 1871-ben már a távozó Wagner helyébe Sóltz Gyula mint 'ideiglenes erdészeti tanár' s Nikel (később Szécsi) Zsigmond, Illés Nándor és Fekete Lajos mint 'rendkivüli tanárok' lettek kinevezve. 1872-ben a kor szinvonalának megfelelő

tantervet vezettek be s lehetőséget adtak a 'a kiválóbb tehetségű ifjak' számára, a három éves tanidő egy éves meghosszabitásával, 'erdőmérnöki' minősitést kapni. Tandij nem volt s az igazgatót, első izben, a tanárok választották. Az oktatói gárda is változott. Nincs rá kitérés a szövegben de az oktatók az iskolától való gyakori megválásának okozója más állások betöltésére, az oktatói preztizs vagy remuneráció alacsonyabb szintje lehetett.
A következő évek a stabilizáció és gyarapodás jegyében teltek. 1872-ben megalakult az Ifjusági Kör (bár az 1820-as években alapitott németnyelvű diáktársaság szokásai és dallamai a mai napig fennmaradtak a hallgatók körében), '92-től 'erdőtiszti egyenruhát (kard nélkül!) viselhettek a hallgatók. 1890-ben új erdész-, 1900-ban pedig új bányászépülettel gyarapodott a 'campus'. 1904-ben újabb reorganizáció után Magyar Királyi Bányászati és Erdészeti Főiskola néven 4 éves lett az általános képzés s a kapott képesités 'egyenértékű' lett a budapesti Műegyetemen adott diplomával. Az iskola vezetője a 'rektor' lett.
A mai napokban érzett 'Selmec-Sopron szellemiség' lehet alapja a szerző kijelentésének, hogy 'szomorúan belső kezdeményezésre' újabb javasaltok születtek az erdőmérnök oktatást a bányamérnökitől elválasztani s annak székhelyéül más várost választani, de azok véghezvitele ezután már a sors játéka lett.
Az I.Világháború alatt lecsökkent a főiskolai hallgatóság létszáma mert sokan a katonaság kötelékében szolgáltak. 1918 novemberében a diákok 'polgárőrséget' szerveztek, majd 'Katonai Tanácsot' alakitottak, aminek döntéseként, a tanári kar ellenében, a Főiskola vagyontárgyait bevagonirozták és Budapestre inditották. A szerelvények, egy kivétellel meg is érkeztek. A 'hatalomátvevők' bevonulásával a diákság szétszéledt, csak a tanárok maradtak tárgyalni és csak a tárgyalások meddősége folytán döntöttek ők is (egy kivétellel) a város elhagyására. 1919 márciusában a selmeci intézet becsukta kapuit.
Az intézmény új székhelyéül, több lehetőség közül végül Sopront választották. A döntésben kulcsszerepet játszott Thurner Mihály soproni polgármester igyekezete és a meleg fogadtatás, amiben a főiskolai (közös oktatói és hallgatói) küldöttséget részesitették a soproni lakosok. 1919 március 1.-én megérkezett a hivatalos intézkedés a Sopronba való költözködésről, ami 5-600 hallgatót, a tantestületet s azok családjait érintette.
Az első soproni tanév, 326 beiratkozott diákkal a Károly Laktanya helységeiben indult meg 1919 április 28.-án. Nem ment minden zökkenőmentesen. A párizsi békeszerződés keretében Sopront és környékét Ausztriának itélték, ami döntés nagyméretű felháborodást keltett otthon és nemzetközileg is. Az osztrák katonai bevonulást, a hallgatóség részvételével is, sikerült meghiúsitani s elérni, hogy 'népszavazás' döntse el a hovatartozást. A szavazás előkészitésében és lebonyolitásában a diákok tevékenyen és hathatósan résztvettek. Az 1919 december 17.-én kihirdetett eredmény alkalmával a városi templomok haragjai órákig zúgtak. Sopron magyar maradt és megkapta a 'Civitas fidelissima' cimet. 1922-ben a főiskola megkapta az 1897-ben épült Honvéd Főrealiskola épületét (a mai egyetemi központi épület) és nevét 'Magyar Királyi Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola'-ra változtatták.
Az ország drasztikus megcsonkulása révén legtöbb erdős terület az utódországokhoz került. Minden megmaradt terület maximum erdészeti felhasználása lett a cél, megkezdődtek az Alföld szikes, futóhomokos területeinek befásitási tervei. 1924-ben már 11 erdészeti tanszék működött és 6 alaptárgyú tanszék a bányászokkal megosztva. A megszerzett oklevél törvényileg elismerten egyenrangú lett a Műszaki Egyetemi oklevéllel. 1928-ban felavatták a Szt. Imre Kollegiumot és az Ifjúsági Kör is új otthont kapott.
1934-ben a meg nem szűnő szerkezeti változások egyike lépett életbe és a soproni intézmény mint a 'József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Kara' működött tovább 4½ éves tanidővel. Az életbelépő tanterv többnyire 1958-ig fennmaradt.
A II. Világháború alatt Sopron város ki volt téve gyakori bombatámadásnak, amit az egyetemi intézmény is megszenvedett. A tanitás '44 végén megszűnt, a III. és IV. évfolyam vizsgahiánymentes hallgatói röviditett tanfolyamokon fejezhették be tanulmányaikat s kaphattak diplomát 1945 január és júniusában. A tanári kar, a rektor javaslata ellenére, egyöntetűen a maradás mellett döntött a Németországba való 'menekités' helyett. Az idegen megszállás után szomorú állapotok uralkodtak úgy a hallgatóság mint a városi lakosság körében. Mindezek ellenére az 1945/46-os tanév már a megszokott rendben indult.
Az 1948-as 'átalakitások' eredményeként bevezették a 'felvételi vizsgát'; 'szakérettségit' létesitettek a munkás és paraszt származású fiataloknak s előnyben részesitették őket a többi jelentkezővel szemben; bevezették a kötelező orosz nyelvtanulást és a 'társadalom tudomány' név alatt a marxista-leninista gazdaság szemléletet. Megszűntették az Ifjúsági Kör működését s a MEFESz rövididejű szereplése után, 1950-től erőltették a DISz tagságot. A szakképzést és a tudományos kutatást is szétválasztották. Szerkezeti változásként, 1949-ben 'átirányitották' a bánya- és kohómérnöki képzést Miskolcra, de egyes tanszékek tényleges költözködése még sokáig elhúzódott. Az 1949/50-es tanévben megjelentek az első női hallgatók, bár nők részvétele a képzésben már '46 óta lehetséges volt. Kötelező lett a vizsgák eredményes letétele a továbbjutáshoz.
Záporként jöttek az újabb szerkezeti változások: 1950 márciusában megalapitották soproni székhellyel a 'Földmérőmérnöki Osztályt' a 'Budapesti Egyetem Erdő- és Földmérőmérnöki Kar' részeként, de már az év júniusában Sopronban tartva, átkeresztelték azt Földmérőmérnöki Karnak, miután az Erdőmérnöki Kar az Agrártudományi Egyetem része lett. (A földmérők hányattatása folytatódott- amit csak a II. kötet olvasásakor tudunk meg - amikor 1955-ben őket is Miskolcra helyezik, majd 1959-ben Budapestre, a Műszaki Egyetem Mérnöki Karának szakaként). Közben rendszeresitették az oktatók 'ideológiai továbbképzését' s bevezették a 'káderpolitika' rendszerét a 'személyzeti- és tanulmányi osztályok' létesitésével.
A könyv ezen fejezete nagyon kis teret szentel az 1951-es 'kizárásoknak', ami talán iskolánk történetének egyik mélypontja volt s az ezzel együttjáró megalkuvásoknak az oktatói gárda részéről s 'kézlegyintéssel' intézi azt el, mondván, hogy „akik (később) kérvényezték,..befejezhették tanulmányaikat".
Eddig csak szóbeszédnek tartottam, de úgy néz ki, hogy igen is megtörtént, hogy 'felsőbb utasitásra' a rendes érettségivel rendelkező diákoknak kötelező volt heti 10 órában 'tanulóköri foglalkozással segiteni' a szakérettségis diákokat és hogy a professzoroknak elnézőbbnek kellet velük lenni a vizsgákon.
1951-ben a 'kohász tanszék' véglegesen Miskolcra költözik. A felsőbb bányász évfolyamok 1959-ig maradnak Sopronban s alkotják a földmérőkkel együtt a 'Műszaki Egyetemi Karok' nevezetű egységet.
Egy évvel később az Erdőmérnöki Kar is kiválik az Agrártudományi Egyetemből s mint önálló egyetemi jellegű 'Erdőmérnöki Főiskola' működik tovább. Az 1952/53-as

tanévben bevezetik a 'levelező tagozatot' olyan vezető beosztású káderek számára akiknél hiányzik a felső fokú képzés. Szintén megkezdik a 'Honvédelmi Ismeretek' oktatását egy újonnan alakitott Katonai Tanszéken belül.
1953-ban a 'Párt' kritizálja a 'szakositást' s a következő évben vissza is állitják az általános erdőmérnök képzést. A könyv nem tér ki a szakosodás és a tárgyak szétboncolgatásának inditó okaira, amely általános jelenség majd minden hasonló intézménynél, főleg a tudományok feljődése okán, de bizonyos mértékben az intézmények növekedése érdekében is, ami fontosabbá és jövedelmezőbbé teheti az abban résztvevőket.
Az 1956-os események nagyon rövid megemlitést kapnak a fejezetben. Megérthető a szerző esetleges érdektelensége, de nem fogadható el az országot s az erdészeti/bányászati felsőoktatást olyan nagy mértében befolyásoló esemény ilyen kurta kezelése. Nem kivánok most 'számháborúsdit' játszani, de meg kell emlitenem, hogy a kimenekült hallgatóság és oktatók száma több mint kétszerese a fejezetben emlitettnek, még akkor is ha beleszámoljuk a visszatérők számát. A kimenekültek külföldi sikeres szereplése pedig nagyon is emlitésre méltó, ami sokban segitette a magyar erdészeti és bányászati oktatás külföldi kedvező megitélését és lehetővé tette az együttműködést olyan intézetekkel, amelyek máskülönben elmaradtak volna.
1957-58-ban megindult a faipari mérnökképzés és a tanulmányi idő 10 félévre lett kiterjesztve. A következő évben fejeződik be a bányászhallgatók és oktatók Miskolcra költözése. 1962-ben a Sopronban maradt intézet az 'Erdészeti és Faipari Egyetem' névre változik. A „fura korszak" jellegét mutatja, hogy az 1963-as Kari Tanács ülésén, az oktatók mellett, jelen voltak a 'Párt', a szakszervezet és a (1957 óta működő) KISz delegáltjai is.
1964/65-ben pedig 43 szaktárgy tanterv kiegészitőjeként egy 'Világnézeti Nevelési Bizottság' által készitett 'erkölcspolitika nevelési terv' is szerepelt. Az Egyetem vezetőinek megbizatása a mindenkori 'főhatóság' Miniszteriumtól jött. 1967-ben az egyetem kérelme a végzettek 'tervezői jogosultság'-ára nem járt sikerrel.
1967/68-ban újra visszakerül a tantervbe az 1957 óta szünetelő, 'honvédelmi ismeretek' tárgy, ezúttal női hallgatók számára is. Szintén ekkor kezdődnek a 'mérnök továbbképzések'.
Úgy tűnik, hogy a 70 és 80-as évek felsőbb utasitásra készitett tervek, tervezetek összeállitásával, bizottságok általi átvizsgálásával, jóváhagyási kérelmek beadásával, a tervek újratervezésével, majd újabb utasitásra új tervek készitésével, stb. teltek 'ad nauseum'. Voltak ott 'átalakulási tervezetek', 'koncepciós intézkedési tervek', tervek az 'oktatási rendszer korszerű átalakitására', tervek a 'képzés rendszerének fejlesztésére', tervek az oktatók 'politikai fejlesztésére'. A 'főhatóság állandó iránymutatása' új tervek készitésére nyomasztóan hathatott az oktatás szinvonalára (például az „erdőmérnökképzés tartalmát...folyamatosan megújuló marxista ideológián alapuló" tervek szerint kell módositani). A szerző szerint 30 év alatt egyetlen tantervnek sem volt 'kifutási ideje'. Az egyetemen belül pedig a kurzusok rétegződésével szorgalmazták a 'horizontális szakosodást', azaz 'szakmérnök' képzést és a 'vertikális tagolódást', azaz 'üzem-, erdő- és szakmérnök' formulációkban. Bizottságok és 'tanácsok' egyre sokasodtak. A kor zsargonja áthatott minden utasitást, tantervezetet. 'Tanszékcsoportok' alakitását tervezték, felállitották, majd megszűntették. Megvallom ezeket a részeket olvasva nagyon megcsappant az érdeklődésem. 1972-ben új egységgel növekedett az egyetem, amikor Sopronhoz csatolták a székesfehérvári technikumot mint Földrendezési Kart, 1979-ben pedig a Botanikus Kertet 'természetvédelmi területté' nyilvánitották.
Az 1989-es 'rendszerváltozás' nem kap emlitést a szövegben, annak történésére csupán egyes kurzusok elhagyásából vagy névváltozásából lehet következtetni. Megszűnik a 'marxista-leninista' oktatás, helyette lett 'filozófia' s nagy választékban kináltak fakultativ tárgyakat mint 'esztétika'. 'etika', 'pszihológia' és 'szociológia'. Szintén megjelenik az 'erdészeti genetika' és az angol nyelv oktatása 1991-ben. Ezután lendületet kap a környezet- és természetvédelemi oktatás s megkezdődnek, (mi más?) ezen a téren is a 'szakmérnök' képzésre irányuló tervezgetések.
1993-ban levelező 'távoktatás' formában lehetőséget nyitottak magyar nyelvű erdőmérnök képzésre erdélyi fiatalok számára Csikszereda központtal, ami kezdeti nehézségek után, változó formában, a mai napig tart. „1993-ban új rendszerű doktoranduszképzés indult' (Vajon mik lehetnek a szövegben emlitett de magyarázatlanul hagyott 'doktori cselekmények'?). Egyes tanszékeket 'intézetekké' alakitották át (lásd korábbi megjegyzésemet). Súlyos kijelentés, hogy 1995-ben, a korábban meg sem emlitett (és valójában az egyetem első és egyetlen nemzetközi kiértékelése) „amerikai akkreditációs szemlecsoport túl elaprózottnak találta a kart. ...Változtani kellett a felépitésen". (Daaa!).
1996-ban ismét új nevet kap az islola, 'Soproni Egyetem' cimmel, de 2001-ben azt is megváltoztatják 'Nyugat-Magyarországi Egyetem'-re, amikor több vidéki felsőfokú tanintézmény, mint új karok, egyesül a soproni intézménnyel. A szervezkedés, csoportositás, rétegződés tovább folyik (2001 után azokat már csak az erdőmérnöki karon belül tárgyalja). A 'doktorképzés' is kari szintre kerül. Most megint bele kell kötnünk a használt terminológiába. Itt Észak-Amerikában mi hozzászoktunk, hogy a 'doctor' cím nem képzést, hanem minősítést jelent, azaz egyetemek által adott minősitést, önálló és rendszerint nemzetközileg is elismert kutatómunka bemutatása után. A 'mérnök' szó használata minden apró-cseprő specialitásra szintén visszatettsző. Miért nem elegendő az erdőmérnöki cím, amin belül mindennemű - erdészettel rokon - specialitás különböző kurzusok lehallgatásával elérhető. Kavalyog az ember feje, amikor azt olvassa, hogy „környezetirányitási szakértői szakirányú továbbképzési szak" (105 o.). Szakikám! Ez 'irányitás a négyzeten' és'szak a köbön' !!! De mit is jelent? Remélem, ez a szakosodási láz nem csak az egyetemi karokon belüli 'növekedést' szolgálja, hanem az országos elhelyezkedési lehetőségek kiaknázására is irányul.
Fontos lépésnek tartom a 2003-ban bevezetett kérdőives 'oktatók hallgatók általi elbirálását', ami sajnos egy év után, érdektelenségre hivatkozva, abbamaradt. Remélem nem adják fel a próbálkozást.
2004-ben bekapcsolódnak a 'Bolognai Nyilatkozat ügyeibe', ami Európa-széles átszervezést jelent a felsőfokú oktatásban, miszerint egy 3 éves BSc szintű kurzus után, a legeredményesebb 30 százalék tovább tanulhat MSc szinten további 2 évig. Ezután jönne a PhD szintű képzés. Erdőipari szakemberekkel egyetemben nem tartják megfelelőnek a rendszert mert nem képezne elegendő 'erdőmérnök szintű' szakembert az ipar számára. Ezért törekednek a 'tradicionális' 5 éves em-képzés visszaállitására és a műszaki képzés súlyát megtartva erősiteni az európai gazdasági ismereteket.
2006-ban sok 'intézetvezetői' állás megszűnt, mert gazdasági megszoritások miatt a vezetői posztok száma az oktatói/kutatói posztok egy ötödére lett korlátozva.

Prominens helyen, mindjár a történelmi bevezetők után adtak helyet a Kozák Tóni által összeállitott áttekintésnek a 'Sopron Divisió Kanadában' cimmel, aminek tartalma ismeretes legtöbbünk előtt, mivel az irás körbe lett adva mielőtt elküldték Sopronba.
Az első kötetben található további fejezetekről (Nemzetközi kapcsolatok, Botanikus kert, Könyv- és levéltár, Gyüjtemények, Diákélet és Kutatás) nem szolgálhatok véleménnyel, mert annak csak átlapozgatására volt időm. Viszont felkeltette érdeklődésemet a hires volt oktatókról irt rövid életrajzok. Kilencvenöt életrajz van közreadva, köztük a Kanadába került Jablánczy Sándor, Roller Kálmán és Sziklai Oszkár. Az elhalálozottság mellett nem tudni mik voltak a válogatási feltételek s elképzelhető egy rövidebb vagy hosszabb lista is. Sok név olyan személyek életét fémjelzi akikről most hallottam először, több név pedig az elszakadásunk utóbbi 50 éve alatt válhatott hiressé a válogatók életében.

□

Hosszúra nyúlt az I. kötet ismertetése, de nem baj mert emiatt a II.kötetet, a sok ismétlés miatt, rövidebben lehet tárgyalni. A tanszékek történetét, fejezetekre tagolva, a témákat áthatóan ismerő szakemberek, legtöbbet jelenlegi oktatók irták. Nagyon jól!. Mind nagyon érdekes, mármint az erdészetben érdeklődők számára. A kötetek bevezetőjében a főszerkesztő előre beharangozta, hogy bár adtak iránymutatást a fejezetek szerkezetére és tartamára, szabad kezet adtak azok megirásában. E nagyon is liberális hozzáállás az oka, hogy nagyon kevés fejezet közt lehet összehasonlitó elemzést tenni.
Legszembetűnőbb a fejezetek hossza, ami koránt sincs arányban a tárgyak fontosságával s legzavaróbb a tanszékeken fennállásuk alatt megforduló személyzet név szerinti bemutatása mert azt csak egynehány teszi meg. Nem vitatjuk, hogy minden 'munkaerő' hozzájárult egy tanszék sikeréhez, vagy hogy egyes 'segédszemélyzet' jobb kapcsolatot tartott fenn halgatókkal mint maguk az oktatók, de mivel 'felsőoktatásról' szólnak a kötetek, nem tartjuk hasznosnak, már csak a terjedelem hosszabbitása miatt sem, adminisztrátorok, hivatalsegédek, pedellusok, fütők, stb. bemutatását. Szintén a terjedelem rovására ment a tantervek s tantárgyak oktatóinak többszörös bemutatása minden átszervezési alkalomból. Szerencsénkre az ilyen fejezetek kisebbségben vannak. Vannak olyan fejezetek is, amiben csak tanszékvezetőket emlitenek, ami 'átesést jelent a ló túlsó oldalára'. Hasznos lett volna, ha minden oktatóról irnak egy rövid, korlátozott hosszúságú paragrafust.
A fejezetek cimei:
Épitéstan,
Erdőfeltárás,
Erdőhasználat,
Erdőművelés,
Erdőrendezés,
Erdővédelem,
Faismeret/Fafeldolgozás (A fejezet pozitivan hivatkozik Balatinecz J, Bódig J, Grozdits Gy, Ifjú G és Korán Z Sopron Alumnusokra valamint Bariska M 'szintén elvándorolt' alumnus munkásságára és az egyetemmel való együttműködésre),
Földmérés,
Géptan,
Idegen Nyelvi Központ,
Informatika,
Katonai Ismeretek,
Kémia (A hosszúra nyúlt fejezetek egyike, amit maga a főszerkesztő irt. A könyvek terjedelme miatt jó hogy azok legtöbbje nem követte 'iránymutatását'. Kedvező emlitést kap Cserjesi Antal (nem Cserjéssy, a fejezet hivatkozásában, de úgy ahogy megjeleik a III. kötet névsorában),
Környezet és Természetvédelem (Futólag, Grátzer Miklós, Sopron Alumnus 1991-es szerepe is emlitést kap),
Matematika és Ábrázoló Geometria (A fejezet a 'vezetők' névsora mellett bemutat egy 'oktattak hosszabb-rövidebb ideig a tanszéken' névsort, amiből számomra feltűnően hiányzik két Sopron Alumni vonatkotású név. Az egyik, Csányi Elek, Okl.em.'46, aki Staszney A. mellett volt tanársegéd Sopronban 1956-ig, majd a UBC kanadai egyetemen, a Sopron Divizión oktatta az ábrázoló geometriát, a statikát és szilárdságtant. Diákjai jól felkészült és hathatós oktatónak ismerték meg. Valószinű nem várható el a, a Soproni intézményhez később kapcsolódó szerzőtöl, hogy érdemben értékelje minden elődje munkásságát s hogy mutasson érzékenységet az Alma Matertől elszakadt de annak szerves részeként megmaradó vancouveri csoport felé, de a szerkesztők vagy lektorok ezt figyelmébe hozhatták volna. A másik, az 'agyonhallgatás' még kirívóbb példája Professor Emeritus Dr.Kozák Antal, BSF '59, MF '61, PhD '63 (all UBC), Dr.h.c.'89 (Sopron) - a minősitések felsorolása csak a 'cimkórság'-ban szenvedők számára!- esete, aki mint vendégoktató elsőként – még a rendszerváltás előtt - tanitott statisztikai tárgyat Sopronban, 1988-ban (*'A többváltozós regresszió számitások alapjai és erdészeti alkalmazása'*cimen, ami szószerint nyer emlitést az I. kötetben, szintén nevének emlitése nélkül). Kozák Tóni ezután, 'diszdoktori' cimet is kapott Sopronban 1989-ben, majd még négy alkalommal tanitott, 1993 és 2005 között, statisztikai tárgyakat Sopronban, de mindezek ellenére az ő neve is kimaradt a disciplina történetéből.
Mechanika,
Növénytan (A 'kimaradt nevek' ezuttali szenvedői Nemky Ernő - aki 20 évig volt tanszékvezető - és Tuskó Ferenc, akikről részletesen van említés a szövegben, de nevük nem szerepel a „növénytani tárgyak oktatói" felsorolásban),
Ökológia (Nehéz elképzelni, hogy milyen okokból halogatták, az erdészetnek szinte természetes velejáróját, a biológiai tudomány egyik legfontosabb ágának specifikus oktatását a 80-90-es évekig),
Politikai tárgyak,
Természetvédelem (Fontos tantárgy, de ez a disciplina már nyert bemutatást korábban. Az ismétlés valószinűleg tanszékek közötti 'turf war' háború eredménye),
Termőhelyismeret,
Testnevelés és sporttörténet,
Vadászat és vadgazdálkodás (Itt nincs név-elhagyás, sőt nagyon is rokonszeves emlitést kap Sopron Alumni csoportunk; Witt Lajos oktató szerepe pedig, otthon és külföldön is, érdemlegesen van tárgyalva. Viszont, minden egyenértékesitési meggondolást mellőzve, meg kell emlitenünk, hogy Vancouverbe került csoportunk nem „BSc fokozatú diplomát" kapott, ahogy szerzőnk félreérthetően emliti, hanem 'BSF degree'-t, ami abban az időben 4 évi egyetemi oktatás után volt elérhető, olyanoknak akik rendelkeztek 'senior matriculation' képesitéssel. 'Senior matriculation' pedig középiskolai végzettséget és egy év alapozó egyetemi tanulmányt jelentett. 'BSc degree'-t egy évvel rövidebb idő alatt lehetett szerezni. Ezt azért is érdemes kihangsúlyozni, mert napjainkban, a Bolognai Egyezmény értelmében vett BSc fokozat preztizse otthon igen alacsony)
Víztani ismeretek,
Távoktatás Erdélyben.

□

A III. kötet a legvaskosabb mert ez tartalmazza minden (?) volt végzős nevét és részletesen bemutatja a disciplinák tanterveinek alakulását. Az utóbbi megint ismétlés, ami csak a könyvek terjedelmét növeli, de itt ebben az 'appendix' szerű kötetben helyénvalóak, inkább a II. kötet egyes fejezeteiben sűrűn előforduló tanterv ismertetéseket lehetett volna kihagyni, s hivatkozni a utolsó kötet tartalmára. Ilyesmiért a szerkesztőket lehet kritizálni, de a gyakran emlegetett, rendelkezésükre álló rövid idő lehet okozója e 'terjedelmi burjánzásnak'.
Illusztrációként nagyon hatásosak, de nem tartjuk hasznosnak az első oldalakon bemutatott 'képgaleriát' az intézet volt első számú vezetőiről. Mi az a 'főkamaragrófi' cím, ugyanaz-e mint a szintén emlitett 'főbányagróf'? Nem találtunk rájuk magyarázatot sem a könyvekben, sem az MTA Értelmező Kéziszótárában. Különben is azok 'ex officio' vezetők voltak, ilyen meggondolásból akár magát a császárt is oda tehették volna. Sokkal hasznosabb lett volna, ha már ilyent szükségesnek tartottak, felsorakoztatni a mindenkori 'erdészeti vezetőket', a mai dékánoktól visszamenőleg a korai, szinguláris erdészoktatókig. Ellentétben van Russeger József 'főbányagrófi' megjelölése is az I. kötetben hangsúlyozott kijelentéssel, hogy ő mint 'bánya-, erdő- és jószágigazgató' lett kinevezve 1850-ben, mert a „főkamaragrófi cím megszűnt". 1863-67 között nincs is 'fővezető' megjelölve. Kicsinyes dolgok ezek, de zavaróan hatnak az olvasóra és lerontják a kiadvány nivóját.
Nagyon hasznos a végzett hallgatók névsora és sok olvasó talán ezt a részt üti fel először. Ezért lenne jó megtudni, hogy pontosan mikor és miért hagyták el a faiparon végzettek neveit (úgy tűnik 1963-ban legalább egy még benne van).
A kötetek első átlapozgatása után nagy felháborodást keltett köreinkben a Vancouverben végzettek sorából kihagyott nevek. Sokan 'manipulációra' gyanakodtak mivel majdnem minden kihagyott név tulajdonosa nem Sopronban, 1956-ban beiratkozott hallgató volt, hanem olyanok akik már Vancouverben, 1957-ben nyertek felvételt iskolánkba. Panaszunkat már továbbitottuk az egyetem vezetőinek, de minden várható korrekció nem törölheti el az okozott kárt. Hagy ismételjük itt meg a kihagyott végzettek neveit: Németh Zoltán (1958), Háhn Fülöp, Horváth Otto, Koós Béla, Csizmadia Ferenc, Ifjú Géza (1959), Homoky István, Komondy Gyula, Németh László, Rabóczy László, Spándli Imre (1960), Draskóy György, Füstös Árpád, Józsa László, Kapitány Gyula, Szabó Tivadar, Tóth János, Zoltay Endre (1961). Héjja Anna pedig nem a Sopron Divisió keretében végzett 1958-ban, hanem később az UBC Erdészeti Fakultásán. (A fentiek közül Németh L, 1967-ben és Koós B, 1971-ben 'újra végzett' Sopronban!).
A névsorok bevezető irása szerint az „1956-ban külföldre távozott és ott tanulmányaikat folytató, végzett erdőmérnökök" benn foglaltatnak a kötetben. Eszerint szintén a kihagyottak körébe kell sorolnunk a Németországban (Hann-Münden) végzettek neveit is: Dimitri Lyubomir, Gácsi Vendel, Kató Ferenc, Rácz József, a Svájcban (Zurich) végzettek neveit: Bariska Mihály, Czeiner Zsolt, Donáth György, Hintsch Gusztáv, Jacsman János, Szilágyi Tibor és a Svédországban végzett Micski József nevét. Úgy tűnik, hogy a fent emlitettekel Hann-Mündenben együtt végző Nagy József neve bekerült (bár a név nagyszámú előfordulása a végzettek között azt is kétségessé teszi).
Nagyon jó a tömör összefoglaló az „erdészeti oktatás alakulása" cím alatt, sokkal jobban éttekinthető mint a téma I. kötetbeli tárgyalása. Általános megfigyelésként kihangsúlyozom, hogy nagyon hiányzik a kötetekből egy egyszerű, időnkénti hallgatói-oktatói arányszám bemutatása, ami sokat jelentő adatként megkönnyitené a többi adathalmaz értékelését.
1956 óta honos a 'tisztelet diplomák' adományozása, amit a végzés utánni 50. évben 'arany-', a 60. évben 'gyémánt-', a 65. évben 'vas-', a 70. évben 'rubin-' s a 75. évben pedig 'gránit-oklevéllel' tüntetnek fel. Érdekes statisztika a kiadott ilyennemű okleveleknek aránybeli megoszlása. A közel ezer felsorolt 'aranydiplomás' között már megtalálhatók a Sopron Alumni 1958-ben végzett hallgatói is. A 213 'gyémánt-okleveles' között láthatjuk Adamovich László, Apt Ödön és Szy Ferenc és az 59 'vasdiplomás' között pedig Witt Lajos nevét. A 'rubin-diplomát' már csak 4-en kapták meg és ezideig nem volt jelentkező a 'gránit-oklevélre'. Nincs megadva, de kiszámitható, hogy hányan érték meg a végzettek közül az 'arany-kort'.
A Magyarországon adományozott 'doktori' cimek értelmezése számomra mindig nagy feladatot jelentett. Például minden jogot végző halandó használhatja a cimet, de megtagadták azt az 50-es évek elején a orvosi végzettségűektől. A műszaki pályákon végzettek is szeretettel használják a lehetőséget annak megszerzésére. A soproni iskola 1931 óta jogosult ilyen cimet adni, de azt viszont 1951 és 1956 között megvontak minden egyetemtől s helyette szovjet mintára bevezették az MTA által kezelt 'tudományok kandidátusa' és 'tudományok doktora' fokozatokat (nincs rá hivatkozás, de a későbbiekből úgy tűnik ki hogy azt MTA cimek továbbra is elérhetők voltak). Mindkettőt kutatómunkán alapuló disszertáció megvédése után lehetett elnyerni. Itt jön elő ismét a 'képesités' és minősités' közötti különbség. 'Kandidátusok' például nem használhatták a 'doktori' cimet, de kérelemre az egyetemek azt megadhatták, miután azok visszakapták a cím adományozási jogát 1956-ban, amikor már lehetett 'műszaki doktor' azaz 'dr.techn.' cimet szerezni egy megvédett értekezés alapján. Tovább komplikálja a helyzetet, hogy 1984 és 1997 között elérhető volt egy 'egyetemi doktor' ('dr.univ.') cím, amit az 1993-ban bevezetett ' PhD' címmel 'egyenértékűsiteni' lehetett, kérvényezés alapján. Gondolom a zűrös helyzet tisztázására hoztak be még egy újabb doktori címet, a 'dr.habil.' azaz 'habilitált doktor', amit az Egyetemi Tanács erre a célra létrehozott bizottsága itél meg, kérelem alapján a különböző doktori cimeket viselő egyéneknek. De azután nehogy valaki megkérdezze tőlem, hogy mi is a különbség a 'kisdoktor' és a 'nagydoktor' között!
Ne lélegezzünk még fel, a 'doktoroknak' még nincs vége! Az 'MTA tudományok doktora'-ai a mai napig viselik cimként is a jelzőt, minden 'habilitáció' nélkül. A legeslegújabb doktori cim viselője pedig, Sopron Alumnink jó barátja, Faragó Sándor, aki 2008-ban kapta meg az 'MTA doktora' cimet, amihez szivből gratulálok.
(Megemlithető még, hogy talán minden doktori cimnél rangosabbnak tartott az 'MTA tagság', amit eddig 9 'levelező-' és 3 'rendes tag' ért el iskolánk történetében.)
Szintén rangos megtiszteltetés a 'tiszteletbeli doktor' ('Dr.h.c') megkülönböztetés, amit iskolánk eddig 38 alkalommal adományozott, közöttük Kozák Antal (1989), Sziklai Oszkár (1990) és Grátzer Miklós (1992) Sopron Alumnusoknak. A faipari szak dolgainak, már korábban is kifogásolt, kihagyása révén nincs említés a szintén 'Dr.h.c.' megtisztelést kapó 'fadoktorainkról', nevezetesen Balatinecz János, Bódig József, Grozdits György és Ifjú Géza Sopron Alumnusokról.
A 2003-ban alapitott'Nyugat-Magyarországi Egyetem diszpolgára' nevezetű rangos cím első kitüntetettje Roller Kálmán volt. Másodikként Adamovich Lászlónak itélték a cim viselését 2006-ban. (A csupán háromszor kiadott cim legutóbbi

érdemese a magyar származású Oláh György, Nobel-dijas kémikus).
A 'Nyugat-Magyarországi Egyetemért Emlékérem' kitüntetést 2002 óta nyolc alkalommal itélték oda de a felsorolt kitüntettetek közül ismét hiányzik egy Sopron Alumnus, Palkovics János, akinek 2004-ben adományozták a megtiszteltetést.
Van még több más kitüntetés és megtisztelő cim emlitve, de azok neveinek és a felterjesztő és adományozó kar változásai miatt nehezen követhetők. Például az 1990-ben alapitott 'Pro Universitate Soproniensis' kitüntetés cimzettjei közt találjuk Adamovich L (1991) és Komlóssy J (1997) Sopron Alumnusok nevét, de 2000 után a Faipari kar kapta az adományozás jogát, ami után az adatközlés megszűnik a könyvben. Ez lehet talán oka, hogy Szanyi László Sopron Alumnusnak 2005-ben odaitélt 'Pro Fakultate Ligniensis' kitüntetés sincs emlitve. Nincs emlités, talán ők is megfeledkeztek a sok változás és fajta érem között, a 2004-ben tanszékvezetői kinevezésének 50. évfordulójára, Adamovich Lászlónak itélt 'Alma Mater Emlékérem'-ről sem.
A kötet második fele tartalmazza az évek során alkalmazott tantervek katalógusát. Ez is ismétlésnek számit, de ezeknek inkább itt mint az előző kötetekben van a helye.
A kötet végén van egy nagyon hasznos névmutató a kötetekben emlitett hallgatókról, ami még sokkal hasznosabb lenne, ha magába foglalná az összes emlitett oktató nevét is. Szintén hasznos lett volna egy tantárgy névmutató.

Veszely Ferenc: **Király Ilona költészetéről**

A Soproni Erdőmérnöki Főiskola tanulói között érkezik Kanadába 1956-ban. Irodalmi tevékenységét későn kezdi, 1992 előttről összesen 57 verse származik. Versei kanadai lapokban (Krónika, Őrtűz, Kapocs) jelennek meg és Horváth Lóránd *Amerikai és kanadai magyar költők hitvallása *című gyűjteményében és Galáta Miklós *Életképek* című könyvében*.* Három verses kötete magánkiadásokban, B.Tóth Klára művészi igényű címlapjaival Budapesten jelenik meg, az első a TIT, a másik kettő a Lévay nyomda gondozásában. Ezek: 'Mesél a csönd' (1994), 'A csönd tovább mesél' (1998), és 'Birkózás a sorssal' (1999).
A kötetek 212, 182, és 197, összesen 591 verset tartalmaznak. Tartalmukról az alcímek sejtetnek. Az első kötetben korai verseit 'Talált kő' cím alatt gyűjti össze, a további alcímek: 'Istállói múzsák,' és 'Ima belső tavaszért.' A második kötet alcímei: 'Nyugat felé,' 'Szél és szellő,' 'Valahol várnak,' 'Telt kehely,' és 'Mozaikkockák.' A harmadikéi: 'Fázom, takarj be,' 'Homokvár,' 'Így emlélkszem rá,' és 'Látomás.'
Az első kötet hátlapján így ír magáról: "Az ország egyik legszebb helyén, Szilvásváradon születtem 1934-ben. Boldog gyerekkort nyújtott a körülvevő nagy család és [a Bükk hegységbeli] végtelen erdő. Majd jött a háború, a Miskolcra költözés, ahol a középiskolát végeztem. Azután a Soproni Erdőmérnöki Főiskola, ahonnan az 1956-os szelek engem is nyugatra sodortak. Kanadában pénz és nyelvtudás nélkül kezdtem. Voltam cseléd, pincérnő, kórházi dolgozó, műszaki rajzoló, ház-és vállalat-tulajdonos. Közben férjhez mentem és felneveltem három fiamat. Férjem szintén magyar. Családunk természetszeretete és az elvesztett gyerekkori paradicsom utáni vágy vezetett el mostani lakóhelyünkre, egy szép erdős-dombos vidékre Torontó közelében. A háztartás mellett állattenyésztéssel és fogathajtással töltöm időmet. A munka közben fogant gondolataimat az erdősusogás és patakcsobogás formálja verssé bennem."
Igen, de nem egészen. A természet szeretete kétségtelenül kisugárzik a versekből, de a kultúráltság, a mérlegelő mérsékeltség, a hagyományosság, s a belső emberi érzelmek és értékek méginkább. Király költészetének ezek mellett van egy másik fontos tulajdonsága: az elbeszélő készség. Kevesen vannak, akik jobban tudják összegezni és kifejezőbben tudják érzékeltetni az emberi sorsot mint ő. Így esik meg, hogy jóllehet elkerül Vancouverből és nem fejezi be tanulmányait, mégis ő lesz az idegenbe szakadt Erdőmérnöki Főiskola szellemének egyik legfontosabb irodalmi képviselője és a menekült diákok sorsának hű krónikása. Király második kötetének kezdő fejezete, melynek a 'Nyugat felé' címet adta, a soproni diákok korai közös élményeiről számol be harmincnégy versben. Ez kifejezetten a 'Kapocs'-ba való, a Vancouverbe került soproni diákok lapjába, melynek mandátuma mai szerkesztője szerint eredeti irásokat közölni 'magunkról magunknak'.. Király költészetének jelentősége túl nő ezen, s magában foglalja a kanadai magyar irodalom érdekeltségét, ami egy bővebb tanulmányt érdemel. Itt maradjunk a soproni keretek között és a diákok történeténél, a Kapocs olvasói számára. Kétségtelen, hogy az itt idézett versek sok személyes élményt fognak feleleveníteni a Kapocs olvasójában. Mint a versekből kiderül, már a határátlépés is belső konfliktussal járt:

Mikor átléptünk a határon,
Azon november délután,
Vívott bennünk a szabadságvágy,
És a honvágy hazánk után.
(Első este, II. 8.)

Érdemes megjegyezni, hogy a honvágy a határátlépés pillanatától hat Királyra, e mindig felelősségteljes fiatal nő úgy emlékszik a határátlépésre, mint nehéz vívódásra, és nem mint egy szivárványos jövőt hozó eseményre, vagy fiatalos kalandra. A továbbiakban a versek jól illusztrálják a már kivándoroltak élénk élményeit és érzésvilágát. Mint a versekből kiderül, az első krízis szinte a határátlépéssel jelentkezik és az identitás elvesztésében érződik ki. Ugyanakkor megjelenik az indíttatás is a további hozzáálláshoz: a diákok becsületkérdést csinálnak a helytállásból.

Kik vagyunk? Magyarok? Külföldiek?
Vagy csak menekültek, földönfutók?
A történelem újabb lapjain
Írnak majd erről a mindentudók.
De akkor minket mart ez a kérdés,
S azt sem tudtuk, másnap mi lesz velünk,
Mégis meg kellett állnunk keményen,
Egy új hazában meglelni helyünk.
Mert tudtuk: a dicső magyar névre
Szégyenfoltokat csak nem hozhatunk!
És ezzel a nemes gondolattal
Építettük fel kint az otthonunk.
(Nyugat felé, II. 7.)

Mivel a soproniak az elsők között lépték át a határt, és mint diákok, meglehetősen kiváltságos csoportot képeztek a menekültek között: legalább a kezdetben fel voltak karolva és nem voltak egyedül sem: a selmeci hagyományokra épült segítőkész szellem velük együtt lépett át a határon és a továbbiakban jó szolgálatot tett mindannyiuknak. De még így is ki voltak téve különböző nyomásoknak. Különösen az újonnan érkezők hada szorította őket egyre beljebb Ausztriába, már másnap. Írja Király:

A határnál nem maradhattunk -
Jöttek az újabb emberek,

És vittek beljebb Ausztriába -
Megteltek mind a lágerek.
(Másnap II. 9.)

A vasfüggöny mögül érkezőket szembetűnő ellentétek várták:

A kirakatok fényesen ragyogtak,
Nem álltak romokban az épületek.
Az utcán elegáns autók suhantak,
S jól öltözve jártak mind az emberek.
Reménytelenség nem rítt az arcokról,
Nem mentek át annyi gondon és bajon.

A diákok magukkal hozzák az ellentétet, ahogy kirínak szegénységükkel a gazdag környezetből:

Elnyűtt ruhákba öltözött diákok,
Kiket, mint a mágnes, vonzott a nyugat,
Neonfényben arcunk bízón sugárzott,
S üres zsebbel néztünk kirakatokat.
(Kirakat előtt, II. 10.)

A sorok nem tükröznek irígységet se, önsajnálatot se, de értékelést és tárgyilagos szemléletet viszont igen. Király jóval az események után írja ezt, így érthető a nyugodt mérlegelés. Ugyanakkor élénk élményeket iéz és ezek hiteleseknek hangzanak: feltehetően, ha lett volna irígykedés vagy önsajnálat, Király visszaemlékezett volna rájuk. A tárgyilagos hangmen folytatódik:

Lágerlakásunk lakható volt,
A földön matracok sora,
Kaptunk reggelit és ebédet,
S estére jött a vacsora.
Kedves, jótékony hölgyek hoztak
Váltás ruhát, törölközőt,
S a jövő felől lamentálva
Beszélgettük el az időt.
Majd kezdtünk németül tanulni,
S diákcsoportunk ment tovább,
Hegyek között egy szép tó partján
Kaptunk szállást, tiszta szobát.
Gyönyörű hely volt, sokat jártuk
Az erdős, sziklás hegyeket,
Míg ezrével jött menekültek
Megtömték a lágereket.

Sokatmondó az utolsó versszak:

Az erősek és a tanultak
Könnyűszerrel kaptak helyet,
A lágerekben ott maradtak
Az öregek s a betegek.
(Lágerben, II. 11.)

A több mint kétszáz fős soproni csoport a többi menekülttel együtt Ausztriában éli át az első karácsonyt idegenben, a soproniak Salzburgban:

Karácsonyeste Salzburg városában
Számunkra örökké szép emlék marad,
Ahogy halkan léptünk a havas utcán,
S bűvölten hallgattuk a harangokat.
(Karácsony este Salzburgban, II. 12)

Majd vonatra ül a Kanadába készülő társaság, ami már élményszámba megy. Az izgalmas öröm kiérződik a 'Tovább' című vers soraiból - jóllehet évtizedekkel később íródtak ezek. Európa szép városait először látva a vonatablakból, írja Király,

Mikről eddig csak olvashattunk,
Most itt van, előttünk hever.
Kit ne töltene ilyen élmény
Némi kis izgalommal el?

A vers Liverpoolig visz, ahonnan már a hajó fedélzetéről búcsúznak a diákok Európától:

Hónap végén vonatra ültünk,
S Európa sok szép városát
Csodálhattuk - madártávlatból -
A gyorsvonat-ablakon át .
Mikről eddig csak olvashattunk,
Most itt van, előttünk hever,
Kit ne töltene ilyen élmény
Némi kis izgalommal el?
Újév napján indultunk útra,
Megingott az óriás hajó,
Búcsúztunk öreg Európánktól,
Ajkunkról sírt a búcsúszó.
Himnusz és hazafias versek,
És régi diákénekek...
S a tenger vizét szaporítva
Hullattunk búcsúkönnyeket.
(Tovább, II. 13-14)

A kevés kivétellel tengeribeteg diákok hánykolódnak a hajó mélyében, "mintJónás a cethal belsejében." (Hajón, II. 14.) Megérkezés után, mint "Át Kanadán" című versében írja, Kanadában új láger várta őket a vasút sztrájk miatt, s amikor végre útra keltek, borzasztó hosszúnak találták az utat: "Hány napig tartott hosszú utunk, / azt már sajnos nem is tudom, / de se azelőtt, se azóta /nem ültem annyit vasúton." Az oktatási módot furcsálják a diákok - egy szó sem esik magyarul az angol órákon -- de "gyümölcsözött mégis a módszer, / az ismétlés, az akarat, / és csak idő kellett még hozzá, / s az angol nyelv reánk ragadt." (Angol óra, II. 16) Megható a "Használt ruhák" című versike: "Bocsásd meg Isten kapzsiságom, / hogy elfogadtam a ruhát, / mit nékem szántak, menekültnek, / s csomagban küldtem azt tovább, // azoknak kiket otthon hagytam,, kiknek ínsége még nagyobb." És mégis, az ínséges otthon után is vágyakozva sóvárog a kivándorlott, mert "otthon a kenyér ízesebb, / mint külföldön a legjobb étel." (Honvágy, II. 18.) Az új bevándorlók kiszolgáltatottságát hűen mutatják Király sorai a "Beilleszkedés" című versben:

Kilóra mérték itt az embert,
A munkabíró jöhetett,
És aláírtuk a szerződést,
Bár nem értettük a szöveget.

Helyt állni vagy eltipródni: ez volt a kérdés. Király így összegezi a sikerhez szükséges megtanulandókat:

A szerénységet elfeledni,
Magabiztosnak látszani,
Az időt sosem fecsérelni -
Így kellett itten játszani.
Tudásszomjjal magunkba szívni,
Ha gyakorlati a tudás,
A fáradtságot nem kímélni,
Mert ebben nincs megalkuvás.
Aki e szabályt megtanulta,
Többé jó módban élhetett,
Így illeszkedtünk be, s átvettük
A nyugati törvényeket.

Király sorsa - a soproni kivándorlott egyetem sorsa - a kivándolók egyetemes sorsa volt. Volt aki helytállt, volt aki eltipródott - hogy senkinek se volt könnyű a sorsa az bizonyos. A beilleszkedés, amiről Király beszél, valójában egy véget nem érő folyamat ami a bevándorlót a sírig kiséri és állandóan kisérti, mert az övé az az idegenben örökké nyughatatlan lélek, ami legfeljebb enyhülést ismer, de amitől nincs szabadulás. Ami a helytállást illeti, Királyé, egész életének egyértelmű tanúsága

szerint máig is megkérdőjelezhetetlen. Az iskola után a továbbiakban a költő sorsa egyéni útján halad, de szelleme selmeci marad. A mai napig tartja a kapcsolatot diáktársaival. Ez a szellem nem lebecsülendő, mert jelentékenyen megkönnyítette s könnyíti ma is a kivándorlott sors elviselését. Ugyanakkor ez sem mentesíti az egyént a felmerülő nagy kérdés egyéni megválaszolásától. Így 1994-ben Király is felteszi a nagy kérdést, amin minden kivándorló egy életen át vajúdik: megérte-e végülis a vállalkozás?

Ki volt a bölcsebb: ki otthon maradt?
Megalkudott, míg belül szenvedett?
Vagy ki nem vállalta a rabigát,
S külföldön viselt nehézségeket?
Magyar hazánkat szentnek vallotta,
Akár itt, akár ott legtöbb magyar,
Aki nem tudta elvét feladni,
S küzdött az idők hullámaival.
Innen segített, vagy otthon nyögött
A korszellem nehéz járma alatt,
Ne ítélkezzünk, inkább vigyázzunk:
Hazánk most is nehéz úton halad!
Kik vitték ide? Mért kellett futnunk?
Miattuk kérem a magas eget,
Hogy az utolsó törvényszék előtt
A bűnözők majd megfeleljenek!

E sorok írója kegyelmesen inkább a sikeres menekültekből álló törvényszék elé állítaná az illetékeseket, bízva abban, hogy így is szigorú ítéletben részesülnének ezek, a hazánk népével együtt minket is eláruló gazemberek, hiszen meglehet, hogy az Úristen se tudná számon tartani együttes szenvedéseinket.

(2009 málus 21

Laszlo Retfalvi: **Book review**
'The Sun Rises in the East'

I first read László Götz's book(s) (Keleten kél a Nap) in 2001, shortly after I purchased the two volume edition by Püski while on a visit to Budapest. I do not remember how the title was brought to my attention, but I consider myself fortunate that it was. The author is a 1956 refugee, who settled in Austria and became a medical doctor. One can only guess what made a physician spend all his spare time on researching and writing ancient history and publishing his finding at his own expense. The books appeared in 5 volumes, the first (Toward a Near-Eastern ancient language: A critique of European linguistics and historiography) and second (With double standards: On the methods and results of Hungarian historical research) in 1981, the third ('Just dissect it, linguist!': Methods and results of the Finno-Ugric linguists) in 1982, the fourth (The Sumerian question: An archaeological, ethno-genetic, language-developmental and research-historical analysis.) in 1984 and the fifth and last one shortly after the untimely death of the author in 1994. My major qualms about J. Bako's article in the last issue of Kapocs made me read into the volumes again. Once I started reading I could not put down the books until I read the entire tome again. That is how good it is, at least to my liking!

This is possibly the longest book (well in access of 1100 pages) I have ever read, but definitely the best by a country mile, of all the books on ancient history. The book covers such a wide scope of scholarly scrutiny that it is not possible to do justice in summarizing its contents in a limited space.

Because of the importance of the author's theories and the complications of the subject matters, there are substantial repetitions in the book, i.e. going over the same topics again and again, but they seem to be necessary on account of the weighty matters considered, the reader's likely unfamiliarity of the issues raised and his/her possibly limited attention span. On top of the repeated treatment of topics the author gives good summaries at the end of most chapters, the most useful one being the one at the end of the whole tome, where he brings together the major points of his theory on ethno genesis, language development and pre-historical movements of human populations in Eurasia, based largely on archaeological finds (so called 'cultures') in minute chronological order.

One of the most impressive aspects of the book(s) is the extensive list of literature consulted (over 600) and the systematic referencing of all the statements made.

Components of the author's theory is not new or unique, his comprehension of and bringing together into one cohesive unit the findings, over a period in excess of 100 years, of many investigators in the fields of linguistics, archaeology and history, in several languages, is new and unique.

His theory in short is that language and culture could not develop to a high degree of sophistication until large number of people lived in close proximity to one another in communities such as large villages and cities. And such high densities of humanity could not occur until food production reached a very high level through the development of agricultural practices of grain production and animal husbandry. Both phenomena first occurred in Mesopotamia and surrounding areas (the author does not deal with Egypt and the Far East). Eventual overpopulation of these centers coupled with internal strife and warfare among neighboring centers and the additional invasion of surrounding tribal peoples forced some of the population to spill over to other areas in the forms of emigration and colonization. These movements, often of large distances, in turn displaced other settled peoples, pushing them into new areas, resulting in mass movements and exchanges of populations. Such movements likely occurred in 5-600 years intervals and carried with them the knowhow and tendency to develop new centers of sophistication, thus advancing cultural enlightenment to places far removed from their origin.

From early on, there was also a smaller scale but consistent movement of peoples and cultural influences through the establishment of trade routes, trade centers, particularly in directions and places, where essentials like minerals and building materials, required by the densely populated centers, were abundant.

The main component of the cultural influence was language, namely the Sumerian tongue. The author poses the question: 'how could a language that was associated with such an astonishingly high cultural achievement; that led to the invention of writing; that lasted for several thousand years and even after being supplanted by other tongues was used by the learned and in sacred literature, not have influenced everything that have come after it?'.

The author's main point is that the Sumerian language carried by

merchants, settlers, invaders, etc to adjacent lands strongly influenced other languages encountered (as did Sumerian culture influence encountered cultures, unquestionably attested by the archaeological record). Hence, all languages of Europe today, including Indo-German, Finno-Ugric and Turkic, etc, have a lot in common with Sumerian that readily shows in the semantic similarities of derived word parallels. In this context the author strongly rejects claims by 'official' etymologists, that many words in Hungarian are 'loan words' from the German or Slavic languages, because those very same words can easily be shown to have their original roots in Sumerian, thus the borrowing could have gone either way.

Götz believes in 'areal language equalization', where intermingling groups with differing tongues, brought about by population movements, influence each other to the extent, that the more populous, the culturally more advanced, the more powerful has proportionally more influence than its opposite. The continuous movement of peoples during historical and definitely pre-historical times brought differing groups together from time to time, making language equalizations a common occurrence. That resulted in the development of a kind of 'koine', a sort of 'lingua franca' over large areas. Subsequent movements away from each other and going through periodic isolations led smaller groups to develop their own individual languages.

Relationships between languages, thus is a result of historical associations going back to various length of time, which is very much independent of the ethnicity of their speakers. That idea of independence between languages spoken by and the ethnicity of groups of peoples is in sharp contrast to the theories advanced by the 19th century German linguists, who claimed close relationship between language and ethnicity. Their idea of linguistically related tongues forming 'language families', similarly to the 'evolutionary trees' depicting 'common descent' from earlier, less complex organisms, were undoubtedly influenced by the then earth shaking and new idea, known as Darwinism. Their thesis was, that tracing backward on the basis of their invented 'language laws and rules' of sound changes, will lead them to a proto-language, in their case to a 'proto Indo-German', that was spoken, in prehistoric times, by a proto Indo-German population. This very same idea was eagerly adopted by some linguists in post-1848 Hungary, much colored by political considerations, that led to the development of their concept of a 'Finno-Ugric language family' and a pre-history of Hungarian origins based on it, that in time have grown itself into official dogma. Subsequent research by later western linguists brought the 'sound change theories' of the 1800-s into disrepute, that led most international historians to seek answers to the questions of Indo-German/ European origins elsewhere. The Hungarian official position, as espoused by the Hungarian Academy of Sciences and the substantial majority of 'mainstream historians', however, did not change to the present day.

The author does accept the similarities between languages of the so-called 'Finno-Ugric family', but strongly rejects attempts by their followers to construct a history/prehistory of Hungarians based on it. The similarities, according to the author, can plainly be explained by the process of language equalizations as peoples included in the language family could undoubtedly have come in contact with one another over prehistoric/historic times, but common origins cannot be entertained on the basis of available archaeological and anthropological evidence. That evidence leads the author to reject the prevailing official dogma and to go on to show, by a well argued and referenced discussion, that the ethno genesis of Hungarians took place among peoples of the Eurasian steppes (particularly peoples of the so called 'Andronovo culture') that were derived by and large from settlers and colonists originating from the Near East. Commonalities found between Hungarian and the languages of various small groups of 'Finno-Ugric peoples' as well as commonalities of the same magnitude that exist between Hungarian and the Ural-Altaic Turkic languages (even considerable similarities between Hungarian and the Slavic branch the-'satem variation'-of the Indo-European languages) can be well explained by periodic associations of various durations in prehistoric and historic times.

Readers interested in archaeology and prehistory get awed by the breadth of the author's grasp of such scientific fields as archaeology, anthropology, history and linguistics and his ability to synthesize all that information, historic as well as current, with impeccable logic into a most believable theory. Theory it is, let us not forget it, but so are competing interpretations by other writers, particularly those of Hungarian academic officialdom, which the author so vehemently criticizes.

A few words of criticism also apply.

The extremely long, circuitous sentences demand a very close attention and often a rereading to gain comprehension of the text. Complicated topics demand complicated argumentation, intensive and repeated referencing all that is argued and repeatedly restating the points made earlier, especially by an author who threads on 'foreign soil', but all that is tiring on the reader and may possibly turn off some potential but less committed readers, thus limiting the impacts of his argumentation.

The author's critique of the radiocarbon (C14) dating is convincing, but his apparently strongest argument against taking those readings too literally (i.e. the amount of non-radioactive carbon taken up by a plant during its life from the soil in the form of carbonates was not considered in the measurement of C12 content of artefacts - i.e. all of it were taken as decay of C14 with a half life of 570 plus years - thus throwing the measurements off by over 1000 years) is not referenced properly.

Because the author's contributions to the scientific fields he touched on, it is considered most desirable to reach as wide and audience as possible, especially the proponents of the Finno-Ugric language school, but the very harsh language used by the author to criticize the work of those very proponents will likely lead to limited attention paid to his own work.

My strongest criticism, however is not really a criticism at all but an expression of a very serious omission, which is the unavailability of the work in German. The bulk of past and current research as well as the bulk of the book's references, particularly in linguistics is from the German language literature, thus the biggest impact of the theories and syntheses of the author's could have been among German linguists and historians. True, the author may have had plans to translate his work into German, but his untimely early death put an end to that. Translating the work now presents a prohibitive work load, hence it is not likely to happen. And an English translation, even if it could be done, would not have the same impact as a German one.

Orlóciné Mihály Márta: **Szórványmagyarság – Hungarian Diaspóra** (2. rész)

4. A tudományok magyar óriásainak diaszpórája. A második világháború előzményei és annak gyalázatos emberűldözése miatt hazánk több élbeli matematikusa, vegyésze, fizikusa, atomtudósai, orvosai és művészei kerültek erre a földrészre. A sok közül van Neumann János, Wigner Jenő, Szilárd Leó és Teller Edward különös pályafutásáról emlékezem meg. Ez a diaszpóra teljesen eltér a többiek jellegeitől. Őket nem övezte a bizonytalanság és sok más társadalmi probléma, melyekkel más diaszpórák küzködtek. Egyéni, tudományos munkásságuk hírneve, illetve annak globális fontossága megelőzte jövetelüket. Amerika kinyította részükre a szabad, magasan fizetett gondolkodás és határtalan kutatási lehetőségek kapuját.

Talán a legnevezetesebb van Neumann János. Barátai Jancsinak nevezték. Igen jómódú, budapesti zsidó család elsőszülöttje (1903). Kedvező időben nőtt fel, ez volt a főváros és Hazánk leggazdagabb időszaka. Édesapja bankár volt és ügyvédként is dolgozott. Jancsit 10 éves koráig otthon tanították, német, francia, olasz és matematika nevelőkkel. Házuknál megfordúltak az ország gazdasági, politikai, tudományos és művészi pályák nagyjai. 10 éves korában apja a Budapesti Lutherán Gimnáziumba íratta be. Ennek tanítási módszereit másolták le a japánok. Jancsi különös képességei korán a felszínre törtek. 1921-ben, érettségi előtt irta az első, matematekai tanulmányát, németül. Zürichbe, a vegyészmérnöki szakra íratkozott be, de előtte a Budapesti Egyetemen a felsőbb matematika doktorátusért folyamodott. Ekkor 17 éves volt! A doktori disszertációját írta, miközben itt-ott a kémia előadásokra járt, de inkább látogatta Einstein fizika szemináriumait. Anyagi gondja nem volt, élvezte tanulmányait és a diákok bohém életét. Nagy tehettsége volt a viccek többnyelvű előadására. Időnként, amikor megkivánták megjelent Budapesten is.

1926-ban, 22 évesen vegészmérnök és matematika doktor. Göttingen-ben tanít. Már ekkor jól ismerték tudását az európai matematikusok. 1927-ben Berlinben docens. Tudományos érdeklődési területe főleg a matematikai elméletek. 1933 Jan.15-én elfogadta a princetoni egyetem állandó professzori kinevezését, évi $10,000 fizetéssel. A háború közelsége közelebb hozta kutatását a gyarorlatiasabb, különösen a hadvédelemben alkalmazott matematikai és fizikai problémákhoz. A számítógép foglalkoztatta és 1945-ben "First Outline"(Első Vázlat) cimen összefoglalta ez irányú gondolatait. Vezetésével számos matematikus és mérnök segítségevel felépítette a JONIAC elektromos számítógépet. Ennek alapvető müködési alapelvei ma is használatosak a leggyorsabb és legmodernebb számítógépekben. A legjobban ismert munkája a Játékok Elmélete (Theory of Games), a stratégisták bibliája. Részt vett a nukleáris fegyverek elméleti munkáiban. 1943-ban a "Manhattan Project" kutatója. Befolyásos tanácsadója volt Eisenhower-nek. Matematikailag kidolgozta a kilőtt testek legpontosabb ballisztikáját. 1955-ben az Atomic Energy Commission tagja. Meghívják a nagynevű Silliman előadás-sorozat részvételére. Sajnos 1955-ben rákos daganattal megbetegedik. A korházi hónapok alatt, 1955-ben írta az utólsó, a Silliman előadás-sorozat könyvét "A Számítógép és az Agy" (The Computer and the Brain). Ebben kifejti azt a gondolatot, hogy a számítógépnek olyan alapokon kell dolgoznia, mint a emberi agy. Micsoda merész, új és úttőrő vállalkozás! A számitógép, ez a manapság egyre zsugorodó dobozka megszűnteti az értekezés határait, és nem ismer távolságot. Megsemmisíti a cenzurát, nem lát szint, kort, és hitet. Saját nyelvén beszél. Nem politizál, nem vitatkozik. Csak a megfelelő irányítógomb kérdéseire válaszol, gyorsan és bárkinek. A matematikus betegségének utólsó fázisában, a korházban őröket állítottak köréje, attól tartottak, hogy deliriumos perceiben esetleg kibeszéli az atomkutatás nagy titkait. Elképzelhető, hogy nagy volt a zűr-zavar, amikor Ő magyar társalgásba kezdett. Talán igaz, hogy lelkünk mélyén a halálig megmaradunk magyarnak. van Neumann János volt a XX. legnagyobb matematikusa, de Nobel-Díj nélkül, ugyanis nincs Nobel-Díj matematikából. Kármán fizikus szerint, így tervezte Nobel, mivel utólsó barátnőjét egy matematikus csábította el. Teller Edward atomfizikus kutató, közeli barátja és kortársa volt von Neumann-nak. Több teória mególdásában együtt müködtek. Teller a Minta Gimnáziumban érettségizett Budapesten 1924-ben. Teller, Szilárd és Wigner is tagjai voltak a híres Manhattan Project-nek. Szeríntem nincs tudományos alapja annak, hogy Teller találta fel a gyílkos A-bombát. Több százan dolgoztak az atom kutatáson, hosszú tanulmányok sorozata, siker és sikertelenségek előzték meg a bomba alkotását. Teller atomfizikus kutató volt, akit az akkor teljesen új, izgalmas és ismeretlen atomvilág természete lenyűgözött. A háborús versengés terelte el a kutatást a A-bomba felé.

Szilárd Leó, atomfizikus, Budapesten született, 1898-ban. A Real gimnáziumban érettségizett. 1938-ban jött Amerikába Londonból. A mondóka szerint 1933-ban londoni sétáin elképzelte a jövőt, ahol a kutatók megtalálják azt az elemet, amelyik hasadással két atomot teremt, amiből a következő hasadásnál, négy, majd nyolc atom szabadúlna fel. Ez a láncreakció hatalmas energiát termel, ahogy Szilárd hallotta Berlinben. Kőlcsönkért barátaitól $2000 és megismételte a berlini kísérletet. Kanadai kollégájával Zinn Walter-el lesték a kisérlet során keletkezett fényerőt. Kigyulladt a fény! "Az este rájöttem, hogy olyan világba kerűltem, amelyik tele van aggodalmakkal", mondotta Szilárd később. Azonnal telefonált Teller barátjának, aki a csengetésre azonnal válaszolt. "Megtaláltam a neutronokat!" sírt Szilárd magyarúl a telefonba - így az esemény titok maradt. Ez New York-ban, 1939 márciusában történt. Találmányát titokba akarta tartani, a rossz felhasználásától félt. De nem úgy történt. Az európai háború a végéhez közeledett, az atom bomba is készen volt. A tervek szerint használatával Amerika megnyeri a japánok ellen a háborút, a veszélyes partraszállások és a milliós emberélet elvesztése nélkül. Szilárd mindenhol tíltakozott az A-bomba használata ellen. Ennek ellenére a bombát Hiroshimára dobták, 1945, aug.6., 8:15-kor. Amikor Szilárdot és kutatótársait vádolták, hogy értékes felfedezésüket rombolásra használták, azt válaszolta, hogy ez nem a kutatók, hanem az emberek tragédiája volt.

Belső izgalommal olvastam Wigner Jenő kézzel írott pályaáttekíntését "Hogyan lettem fizikus?" cimmel, amit Hudecz Ferenc professzor kérésére készített a Philadephiában müködő Magyar Klub-ban tartott előadása alapján. Wigner 1902-ben Budapesten született. Az evangélikus gimnáziumban érettségizett. Szomszédok és jóbarátok voltak van Neumann Jancsival. 10 éves korukban vasárnapi sétákon a matematikai problémák teóriáit vitatták. A barátságuk végigkísérte életüket. A Budapesti majd a Berlini Műszaki Egyetemen kémiát hallgatott, de minden csütörtökön fizikai colloquium-on vett részt. De Őt is főleg az atomvilág érdekelte. Göttingenben tanított, ekkor írta főművét:

"Csoportelmélet és annak alkalmazása az atomszínképek kvan-

tummechanikájára". 1930-ban Amerikába települ. Princetonban, majd a Wisconsin Egyetemen tanít matematikai fizikát. 1954-64 között az Atomenergia Bizottság tagja. 1963-ban Nobel-díjat kap "Az atommagok és az elemi részecskék elméltének fejlesztéséért, az alapvető szimmetria elvek felfedezéséért és alkalmazásáért." A Magyar Tudományos Akadémia tagja és az ELTE (Eötvös L. Tudomány Egyetem) díszdoktora volt. 1995-ben Princetonban halt meg.

Összefoglaló. Az atomkutatók csoportja egy egészen különös diaszpóra. Jellemzője, hogy tagjait megelőzte a tudományos hírnevük új hazájukban. Több nyelvet beszélő, magas műveltségű és hatalmas szellemi képességűek voltak. Nem véletlen, hogy mindjában Budapest legjobb gimnáziumaiban érettségiztek(Ebben az időben 3 igen neves gimnázium müködött Budapesten, kiváló pedagógiai módszereik megismerhetők N. Macrae (1992): John von Neumann c. Munkájából). Az amerikai földrészre csak előre, óvatosan megvizsgált, gyakran kipróbált, általuk kiválasztott munkakörbe és hatalmas, felajánlott anyagi segitséggel érkeztek. Ezek a körülmények megvédték öket a diaszpórák számtalan megalázó, sokszor fájó problémáitól. Ebben az esetben a diaszpóra nem kihasznált, lenézett és elnyomott csoport volt. Ők azonnal megkapták a legmagasabb társadalmi megbecsülést. A világ élenjáró tudósai, művészei és politikusai keresték társaságukat. A világ jött hozzájuk, kalappal a kézben, nem Ők a világhoz. E híres diaszpóra nem hagyott utánpótlást. Neveik, alkotásaik és legendájuk maradt fenn az atomtudományok rejtelmes, láthatatlan mezőin. Érdekes lenne megtudni, hogy van Neumann Jancsi mit szólna a mai computerek széleskörű használatához?

Sok mondóka keringett körülöttük. "Magyar űrbeli lényeknek" (Extraterrestial) nevezték öket Chicago és Los Alamos környékén. A Yankee Magazine igy irt róluk: űrbeli lények, egy helyről jöttek, ugyanazt az egyszerű, senki által nem ismert nyelvet beszélik, és rendkivül szeretnek bolyongani, akárcsak a cigányok. A legmeggyőzöbben bizonyítja az űrből származásukat az, hogy sokkal okosabbak, mint a Földön lakók. Mindezekhez Kármán János fizikus 'Marsi' angol tájszólásával megjegyezte, hogy a magyar nyelvet könnyebb megtanulni, mint az angolt, vagy franciát, így a diákoknak több ideje van matematikát tanulni. Különös helyet foglal el a diaszpórák spektrumában a Sopron csoport. Szabadságot és anyanyelvünkön folytatható tanulási lehetőséget kerestek. A kivándorlásuk e feltételekhez kötött meghívás volt. Ritka eset a diaszpórák történetében az 50 esztendős szakmai elismerés Kanadától, az Aranydiploma Sopronból. A diaszpórának több, összekapcsoló jellege van:a Soproni Intézet tradicionális, szokásokkal teli, együtt tőltött diákévei, a kanadai kormány csoportos meghívása, az együttes tanulás, közös szakmai érdeklődés és barátság. Ezek a jellegek az 50 év alatt megerősítették a diaszpórát. Ez ma is bizonyos fokú biztonságot, családi hovátartozást és baráti érzelmeket nyújt. De ez az összetartozás rövid életű. Az ilyen jellegű diaszpórák rendszerint egy generáció után felbomlanak, mert az Alma Mater kapcsai, a szakmai elhivatottság és a barátság erős szálai a tagok elhalálozása után elszakadnak.

A bevándorolt parasztság megkapta az ígért földet(nem nevezhetem ajándéknak). Jövőjét annak gondozásában látta, talán mást nem is akart. Mindig szabadon és biztonságban élhetett. Anyanyelvét, tradicióit és földjét gyermekeire hagyta. A föld lassan felaprózódott és az utódok szétszóródtak. A diaszpóra eltűnőben van. Az Eszterhazy település (Sask) fennmaradt magyar neve emlékeztet a régi diaszpórára.

A csángó diaszpórák életét a hitviláguk megőrzése, a nyelvük megtartása és közösségük fenntartása vezérelte. Izoláltan éltek. Évszázadokon keresztül,román, szász és más idegen települések között, sokszor szétszórtan éltek, de megtartották nyelvüket és szokásaikat. Sok esetben még irástudatlanul is, vallásukon keresztül hűek maradtak a magyar emberi méltóságukhoz és legtöbbje most is magyarnak valja magát. A hivatalos összeírások 1956-ban 17105, 1966-ban 8332, 1977-ben 4258 és 1992-ben 2165 magyar lelket "számláltak". Meglepő és ellentmondó ez a számadás, mert a Magyar Népi Szövetség kb. 50-60 ezer moldvai magyart jegyzett fel a 90-es években. Ezt a számot igazolja Tánczos Vilmos kolozsvári nyelvészkutató is. Függetlenül a megnem számláltaktól, tudjuk, hogy ma is tekintélyes számban élnek Moldvában,letagadni öket nem lehet. Viszont sokféle módszere van a beolvasztási utakat járó "történészeknek" a valóság meghamisítására. Ez történt csángó testvéreinkkel is. Valós számukat, megközelítőleg, most már csak katolikus vallásuk jelzi. Ezt büszkén vallották a népszámláláskor, hiszen az Istent a csángónak megtagadni nem lehet! Úgy hitték, az erős hit védelem. A környező népek nagy része görög-keleti vallásu. A teljes nemzetiségi kitagadás érdekében 1942-ben a magyar katolikus csángó testvéreinket hivatalosan "román katolikusok"-nak (Roman catolic)jegyezték be. Itt nem "betűbukfencről" van szó! Micsoda szégyenletes valótlanság ez, hiszen ezek az emberek magyaroknak valják magukat! Érdekes módon, mi nem hallottunk erről, noha 1942-ben a családom Erdélyben élt. Senki sem tíltakozott e valótlan, szégyenletes név ellen? Lehetséges, hogy sem a magyar kormány, sem a csángók nem tudtak az "átkeresztelésükről", hit és magyar eredetük meghamísításáról, létük kitagadásáról.

Az 1980-as években felszínre vetődött a román Dumitru Martinas (A Csángók eredete-The Origin of the Changos) elmélete. Állitólag, az iromány az 50-es években született, de az akkori európai nemzetiségek szovjet ellenes megmozdulásai nem voltak alkalmasak a nyílvánhozásra. A könyv-sorozat 1999-ben angol nyelven is megjelent. Nemcsak Dumitru Martinas hanem írótársai V.M. Ungureanu, Ion Coja és Laura Treptow egyesült erővel a kisebbségben élő csángók eltüntetésén dolgoznak (History-Europe-General AAS). Ez az iromány tökéletesen szólgálja a csángó magyarok "nem-létezésének" teóriáját és kiváló eszköze az asszimilációs taktikáknak. Dumitru Martinas szerint a csángók Erdélyből a XVII-XVIII.-ban visszatelepített, elmagyarosodott románok, akik ma is román öntudatuak, román anyanyelvüket nem felejtették el. Szerinte szokásaikban, viseletükben nem különböznek a moldvai ortodox vallású románoktól. Tudjuk, hogy a csángók jóval a románok betelepülése előtt Moldvában éltek, erről levéltári dokumentumok és régi helység-családnevek tanuskodnak. A magyar nyelv egyedi tulajdonsága miatt igencsak nehezen hasonlítható össze más élő nyelvekkel. Noha ennek a teóriának minden állítása valótlannak tekintett, tudományosan cáfolható, mégis gigantikus fegyver az államot meggyőzni próbáló, elhivatott nacionalisták kezében a kisebbségek eltagadására. Dumitru Martinas elképzeléseit a Budapesten, angolul is megjelent füzet támogatja: "International Foundation for Promoting Studies and Knowledge of Minority Rights" cimen (l998, Régió 9. évf. Budapest), az Europa Bank Rt. anyagi támogatásával, 3000 példányban. Tánczos Vilmos (1998) kolozsvári nyelvészkutató összefoglaló tanulmánya Dumitru Martinas minden tételét tudományosan és erőteljesen cáfolja.

Ha visszapillantunk a csángók korábbi küzdelmeire akkor láthatjuk, hogy 50-es évek csodálatos változása részükre csak politikai szemfényvesztés volt. Ebben az időben mozgolódtak a szatelita államok a szovjetek ellen (1956. Magyar Forradalom, lengyel, német események). Ekkor hírtelen az óvatos román kormány a magyar csángóknak nemzetiségi rangot adott. Magyar órákat, magyar nyelvű tagozatokat, tanítóképzőt szerveztek, és a magyar papok is megérkeztek. Az 50-es évek végén a szabadságvágyak

megfojtására Nicolae Caeucescu kormánya új módszerekhez fordúlt. Erőszakos, az emberi méltóságot és szabadságot gyökéreig sértő beolvasztási tevékenységeket vezetett be. Az iskolákat bezárták, még a templomba sem beszélhettek, vagy énekelhettek magyarul. A magyarságukat valló csángókat regisztrálták (akárcsak Apámat Erdélyben 1946-ban). Betiltották kapcsolataikat az erdélyiekkel, a magyarországiakkal, és az ő meglátogatásuk is tíltott volt.

Az 1989. rendszerváltás gyorsan felébresztette az elnémított magyar érzelmeket. Hihetetlen erővel, azonnal szerveszkedtek, végre magyarul beszélhettek, jogaikat kereshették. Magyar nyelvű ujságokat indítottak, oktatási módokat terveztek. Itt volt az alkalom, hogy tanuljanak, kinevelhessék a saját képzett, értelmiségi képviseletüket. Idegennyelvként néhány állami iskolában megkezdődtek a magyarnyelvű oktatások. A tehettségesebbek Erdélybe vagy Magyarországra mehetnek felső oktatásra, ha van anyagi támogatás. Hihetetlen fejlődésük eredményét a 2006-os pusztinai nemzetközi konferenciai részvételük igazolja. Fiatal, csángó magyarok előadásokat tartottak.

A gyors fejlődés, mint mindig, tele van zökkenőkkel. A bukaresti hatóságok még mindig nem teljesítették az Európa Tanács 2001/1521. megajánlásait. A hírek szerint a csángók földjén egyáltalán nincs állami magyarnyelvű iskola, még ott sincs, ahol a lakosság tiszta magyar. Elgondolkoztató a katolikus egyház törtélmileg következetes csángók elleni viselkedése. A mai napig is a las-i püspök, Petru Gerghei (csángó származású Gergely Péter) visszautasítja a magyarnyelvű hitszólgálatokat, azzal a kifogással, hogy a csángók nem magyar, hanem csángó nyelven beszélnek. Ez nagy elégedetlenséget gerjeszt a mély hitű csángók között. A legnagyobb probléma a munkanélküliség. A munka után vándorló fiatalok ritkán térnek haza. A kormányuktól nem várhatnak semmit. Eddig segítséget főleg magánszemélyek és a magyar kormány nyújtott. Az Európai Tanács az Európai Unióval karőltve, a legfontosabb célkitüzésének tekinti, hogy megőrizze Európa legnagyobb kincsét, a jelenlegi nyelvi, etnikai és kulturális gazdagságát. Ez gigantikus vállalkozás. Mandátumában a veszélyeztetett csángók sorsával is foglalkozik. A leírottakból reményt érezhetünk a további fennmaradásukra.

Összehasonlításként a XX. magyar diaszpórák Kanadában erős anyanyelvi morzsolódást mutatnak. Csekély 5 esztendő alatt (1996-2001) majd minden tartományban (kivéve Nova Scotia) a magyar nyelv használata erősen lecsökkent (Dreisziger, 2007). Vajon mi lesz e diaszpóra sorsa?

Irodalmi jegyzék

Balassa I. és Ortutay Gy. 1972. Magyar Néprajz. Corvina Kiadó, Békéscsaba

Bronowski,J. 1973. The Ascent of Man. BBC, London, England.

Csoma G. és Domokos Pál P. 1988. Moldvai Csángó Magyarok. Corvina Kiadó, Békéscsaba.

Diószegi L. 2007. Veszélyeztetett örökség, veszélyeztetett kúltúrák, a moldvai csángók. Elhangzott beszéd az alsóbodoki szórványkonferencián. Csángó Tükör, URL: http://www.hhrf.org/csangotukor/.

Dreisziger, N.F., Kovács M.L., Bdi P., Kovrig B. 1982. Struggle and Hope. The Hungarian-Canadian experience. McLelland and Stewart Canadian Publishers, Toronto.

Dreisziger, N. 2007. Hungarians. LEGAS Publishig Co., Toronto.

Köpeczi B. 1993. Erdély rövid története. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Lendvai P. 2003. The Hungarians. A Thousand Years of Victory in Defeat. Princeton University Press, Princeton, New Jersey.

Macrae, J. 1992. John von Neumann. A Cornelia & Michael Bessie Book, Pantheon Books, New York

Maróth Cs. 2007. Kik is a csángók? Magyarság, Kormorán Baráti Kör Honlapja, URL: http://www.kobaknet.hu/print.php?news.32

Martinas D., Ungureanu V.M., Coia I., Trepto L. 1999. The Origins of the Changos. Center for Romanian Studies. Bukarest.

Mihály M. 1990. Remembrance: The Csángó-Hungarians of Moldavia. Hungarian Heritage Review, Official publication of the Rakoczi Foundation - International, Inc. USA

Maurer D. 2008. Documentary, tells lost tale of forced relocation. Charlottesville Daily,VA.

Mátyás V. 1981. Utazások Erdélyben. Panoráma "mini útikönyvek", Budapest és Editura Consiliului National, Bukarest.

Mihály M, 2007. Invited Immigrants: The Sopron Saga. Paper read at the Hungarian Studies Association of Canada Session "1956-2006", 75th Congress of the Humanities and Social Sciences, 2006, York University, Toronto, Canada. URL: http://publish.uwo.ca/~lorloci/Peony/

Márta M. 2007. Meghívott bevándorlók, KAPOCS, Vancouver. URL: http://publish.uwo.ca/~lorloci/Peony/

Mihály M. 1994. Csíksomlyói Zarándoklat. SCADA Publications. URL: http://publish.uwo.ca/~lorloci/Peony/

Mihály M. 2004. Vándorlások. SCADA Internet Edition, London, Ontario, Canada. URL: http://publish.uwo.ca/~lorloci/Peony/

Neumann J, von. 1958. The Computer and the Brain. Yale University Press, New Haven.

Orbán B. 1868. A Székelyföld Leírása. Fanda és Frohna Nyomda, Budapest.

Soós S. 1996. Csíksomlyó. Pest megyei Múzeumok Igazgatósága, Szentendre.

Tánczos V. 1998. Egy különös kiadvány a csángókról. URL: http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/recmagy.pdf

Wigner J. 2002. Hogyan lettem fizikus? A 100 éve született Wigner Jenő visszaemlékezésének hononmás kiadása. A Magyar Tudomány Melléklete, Budapest.

Alternative URLs for M.M.: http://vegetationdynamics.com links to Marta Mihaly's materials http://ecoqua.ecologia.ufrgs.br/~lorloci/UWO%20Peony/

Bakó József: **Egy vitatott cikk anatómiája**

A júliusi ebéd-talákozónkon Vancouver-ben Csapó Imre a rá jellemző csendes de meggyőző elmés finomsággal megrót a Kapocs tavaszi számában megjelent cikkemért. A firmai intés: olvassak mielőtt irok. Az általános helyeslés jelezte hogy a többi barátaim sem értettek egyet a finn-magyar rokonságra épülő feltevésemmel miszerint mi magyarok lehetünk európai eredetűek. Bár ott kapásból nem tudtam védekezni, a következő meggondolások szólhatnak mentségemre:

Először, a cikkben külön hangsúlyoztam hogy elméletemet csak mint lehetőséget, nem mint tényt, terjesztem elő.

Másodszor, a finn-magyar rokonság jól jött feltevésemhez mert a finneket elfogadják európainak és ha legalább is szegről-végről rokonok vagyunk akkor mi magyarok is lehetünk európai eredetuek.

Harmadszor, eleget olvasni már szinte lehetetlen. Az információs túlterhelés nyomasztó, a korom előrehaladott. Igy olyan forrásokra kellett támaszkodnom amelyek hitelesek és ahol mások már olvastak helyettem. Ilyenek például az encyclopediák (Britannica, Wikipeda) nyomtatásban és a világhálón, és folyóiratok mint a The Economist és a HVG. Mindezen kútfőknél szakemberek, akadémikusok, kutatók, szerkesztő és munkatársak tanulmányozák, ellenörzik és értékelik az anyagot (ahogy Jay Leno mondana: "they check, recheck and check again"), és az eredmény rendszerint egy hiteles és emészthető "executive summary." Mindezen források elfogadják finn-ugor eredetünket és a finn-magyar rokonságot, és nem tudtam elmarasztalni őket mint Habsburg vagy marxista propaganda szervekeket.

Negyedszer, hun származásunk kérdéses időrendben is és nyelvileg is. Történészek Kr. u. az első századig tudják a hun nép eredetet visszavezetni és felteszik hogy a mongóliai Xiongnu leszármazottai lehettek. A magyar és finn-ugor őstörténelem viszont Kr. e. négy évezredre, talán még korábbra is, vissza vezethető. Hun rokonságunk egy különös eset lett volna ahol az utódok (mi) öregebbek az elődöknél (a hunoknál). Minden esetre, az 1963-as kiadású E. Britannicá-m kereken kijelenti: "The Huns are in no way connected with the modern Hungarians."

A hun hóditok Kr. u. 350 körül értek Európa küszöbére az Ural Hegység és a Kászpi Tenger közötti sikságon, és bemelegités képpen a Volga és a Don között élő kazárokat és alánokat rohanták le. Innen vonultak a Kárpát Medencébe és tovább nyugatra. Bár magyar harcosok lehettek a hun hadseregben, az ősmagyarok elkerülték a hun birodalomba való beolvasztást mert az akkori őshaza (Magna Hungária) északra esett a hunok délnyugati iranyú felvonulási útvonalától.

Nyelvileg, a hunok egy ma már kihalt nyelvet beszélhettek és a fennmaradt kevés szóból és névből a történészek egy törökös nyelvre saccolnak. A nyelv ugyancsak probléma a különféle iráni származású feltételezett elődeinkkel (perzsa, szittya, stb). A kérdés: Ha tényleg hunoktól vagy irániaktól származnánk, miért beszélünk egy finn-ugor nyelvet.

Végül, mellettünk más népek (német, scandináv, bulgár, román etc.) legendáiban, zenéjében, költészetében is tovább élt a dicsőséges hun mult emléke és a hun rokonság gondolata. Azonban a hun mult dicsősége mindössze visszaverődő fény lenne rajtunk míg saját történelmünk önmagában is fényes és dicsőséges (Vérszerződés, Árpád és a Honfoglalás, Szent István és az állam alapitás, Szent László, III Béla, a Hunyadiak, kurucok, 1848, 1956, nyelv, kultúra és végre demokrácia). Nekem a finn-ugor eredetünk azért tetszik mert magában hordja annak a lehetőségét hogy európai eredetűek vagyunk és már az őskorban megfordulhattunk a Kárpát Medencében. Elő-őseink ember csoportjai talán éppen innen indulhattak volna el valamikor a jégkorszak után és vándoroltak volna először északra, majd keletre, azután délnyugatra, és a Honfoglalás zárta volna be a kört (lásd a térképet). Ha ez igaz lenne akkor a Kárpát Medencében egy ősi örökséghez térhettünk volna vissza és európaiabbak lehetünk mint indo-európai szomszédaink. Talán egy vállalkozó szellemű doktoráló egyetemista majd elég érdekfeszitő kutatási iránynak és csábitó disszertációs témának találja európai eredetünk és egy hármas honfoglalas lehetőségét. És talán, egyensúly kedvéért, majd valaki közülünk egy Kapocs cikkben nagyitó alá veszi hun-iráni eredetünk/rokonságunk lehetőségét.

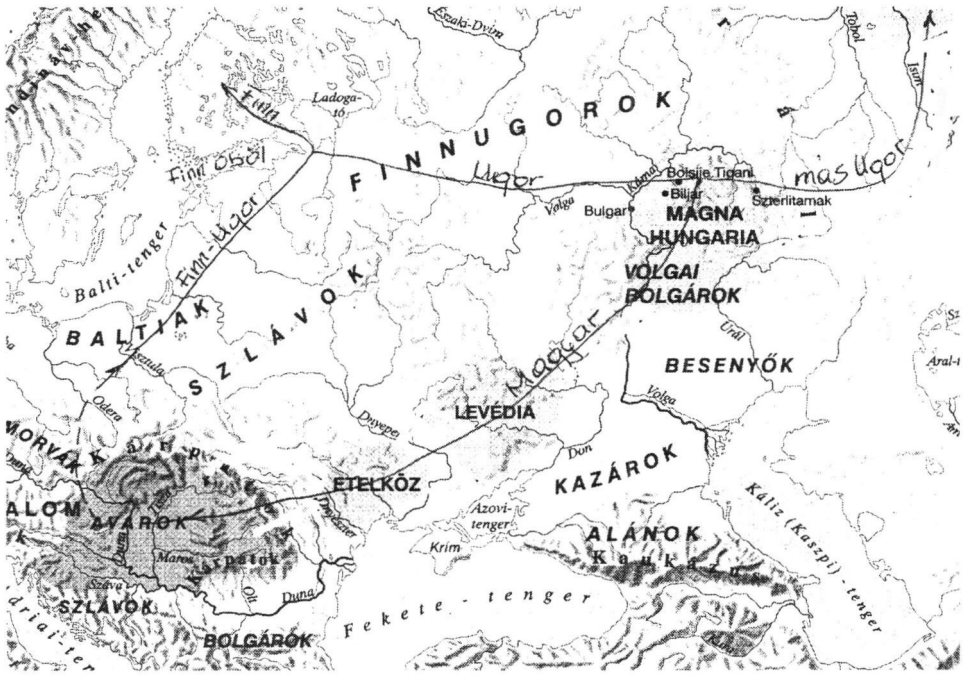

Apt Kamill: **Életek, emberek...** (8. folytatás)

VANCOUVER A következő négy év olyan mint a sűrű gomolygó köd. Nehéz megérteni az emberi gondolkodást. A többi kolléga, egyetemi hallgató, egyedül volt. Nekem itt voltak a szüleim és a bátyám, akikkel mindig nagy szeretetben és mindenben együtt voltunk. Nekem sokkal könnyebb kellett, hogy legyen mint a többinek. S mégis, az az állandóan gomolygó köd, a hontalanság a környezethez és a velejáró gondolkodásmódhoz való idegenség, a környező értékrendszer, a pénzközpontos gongolkodás visszataszító, kegyetlen primitivsége, a valódi emberi értékek, a szeretet, tisztesség, segitőkészség, állhatattosság, csaknem teljes háttérbe szorulása éppúgy rám ült mint a többiekre. A Selmecről, Sopronból magunkkal hozott összetartás, emberség tartotta bennünk a lelket. A soproniakkal egymásközt, és egy nagyon szűk, néhány magyarból álló kis baráti körben éreztem jól magam. A memóriám, gondolom önvédelemből, nagyon sok részletemléket kidobott, de azért maradt is.

A nyári munkára szétszóródott diákság szeptember elején kezdett visszaszállingózni. Először a Fraser folyó deltájában levő Sea Island nevű szigeten, az Abbottsfordihoz hasonló, üresen álló második világháborús katonai barakkokban kaptunk szállást. Innen a csapnivalóan rossz, tömegközlekedést szolgáló autóbusz járattal kb két órába tellett az egyetemre bejutni. Ez persze tarthatatlan volt, igy az egyetemhez tartozó családok egy része az egytemen levő Accadia Camp-en kapott ideiglenesen egy-egy pici lakást. A többi család, meg a diákság lázas keresés után albérletbe szóródott szét a város egyetem felé eső oldalán.

A Sea Island-ról megmaradt egy fantasztikusan szép emlékem. Estefelé Édesapámmal sétáltunk a barakkok közt, néztük a naplementét, a gyönyörű vörös égalját, a rózsaszinű felhőket, beszélgettünk. Egyszercsak feltűnt, hogy a nap már egy ideje lement, de az ég vörösse nemhogy szűnne, hanem terjed, körbe az ég alján. Ahogy néztük, ebből a meseszerű piros horizontból sugarak nőttek ki fölfelé. Auróra boreálisz mondta Édesapám. Mi csak álltunk, és azt hiszem tátott szájjal ittuk be a fölöttunk levő, mozgó, eleven vörös sugarakból álló kupolát, ami a zenitnél egy kicsi sötét foltot kivéve, lassan az egész égboltot beboritotta. Azóta sokszor láttam északi fényt, néha nagyon szépeket is, de ilyet többet nem. Mintha Kanada monda volna, hogy „ na , nyomorultak, látjátok? Ez is én vagyok. Isten hozott benneteket!" És bizony ez a Kanada, a természeti szépségek Kanadája, a mérhetetlen szabad erdők, folyók, hegyek volt ami lassan kisegitett a szakadékból. Amikor éjszaka, szabad ég alatt a hálózsákból néztem az ismerős csillagképeket otthon voltam. A hegycsúcsok között is. Mindenütt. Megtanultam a Földet szeretni. Rájöttem, hogy tulajdonképen az a hazám. Haj, de nagyon messze volt az még innen.

Jól kerestem a nyáron. A sztrájk ellenére vagy ezerkétszáz dollárom volt szeptemberre. Édesaapám is dolgozott, a bátyám is keresett valamelyest. A pénzünket a Royal Bank Hastings és Homer street sarkán levő fiókjába tettük be. A bankigazgató egy fiatal magyar ember, Brokes Ede, egy komárommegyei dzsentri család sarja volt. Édesapám jól ismerte a családot, azt hiszem még Edét is, kicsi gyerek korából. Sokat segitett nekünk.

Mindjárt az elején vettünk egy jó használt autót, meg egy pici családi házat, kint Richmondban, Lulu Islandon. Új cimünk, 1058 Maddock Road, még a repülő térnél is messzebb volt, de autoval fél óra alatt beértünk az egyetemre.

A város akkoriban kezdett Richmondba is kiterjedni. Sok volt még a szabad föld. A hátsó keritésünk és a Steveston-i főút között is nagy nyitott farm terület, s rajta túl látni lehetett a Fraser parti fűzeseket. Szabad levegő! A házunktól tiz percnyire jártam vadkacázni. A szomszédok, kanadai középosztály, udvariasak, félénkek, mind keményen tartotta a biztonsági távolságot. Szokatlan volt, de nagyon kényelmes. Apámmal nagyon szerettünk ott lakni, de a bátyám nehezen állta a csöndes, szinte falusi életet. Hiányzott neki a város.

Az egyetem lassan helyre rázódott. Nem lehetett könnyű dolog az UBC-n máról holnapra egy teljesen új, öt évfolyambból és tanári karból álló fakultást csak úgy elhelyezni. A tanári kar egy hosszú, sok szobából álló barakkban kapott helyet, és ott is maradt a következő négy évre. Az összes tanterem dugig foglalt volt, igy mi a rendes tanitási idő után, délután három és este tizenegy között jártunk iskolába. Ennek is megvoltak a hátrányai, de meg lehetett szokni. A 'Sopron Faculty' beindult, és 1961-re sikeresen befejezte küldetését. A szerkezet zörgött, zakatolt, surlódás is volt közben, ami nélkül nincs élet, de a kétszáz körüli diákból 141 végzett, s később ezeknek nagy százaléka ért el kandidátusi vagy doktori szintet.

Nehéz volt. A mindnyájunknál meglevő komoly lelkiválság mellett egyéb gyakorlati probléma is akadt bőven. Havi 65 dollárért lehetett albérleti szobát bérelni, koszttal és mellékhelység használattal. Autóbusz költség csak az egyetemre és haza havi 8 dollár. Ez a kettő a nyolc hónapos tanévre 584 dollár. A tandji 360 (évente emelték), könyvek tanszerek legalább 100. Ezek szerint egy diáknak szeptember elején minimum 1044 dollárjának kellett lennie, ahhoz hogy tanulhasson, úgy, hogy nem vesz egy gatyát, egy pár zoknit, egy mozi jegyet, egy kávét, egy pakli dohányt, vagy egy bármi mást. A nyári munkák általában annyit fizettek, hogy aki négy teljes hónapot tudott dolgozni annak ez az összeg, plusz tán ötven dollárja megvolt. Nagyon kevésnek jutott ki ilyen munka. Hogy mégis hogyan tudtunk tanulni? A jóég tudja. Ki hogy tudott.

Az első évben a kanadai kormány a rászoruló új bevándorlóknak, igy közülünk is legtöbbnek havi 65 dollárt adott, mint megélhetési pótlékot. Igy aztán ebben az évben kevesebb volt a gond, meg legalább felruházkodtunk, s nem kellett egy ingben két gatyával végig járni az évet. Utána aztán sokaknak diákkölcsönt kellett felvenni. A két utolsó évben, 59-től 61-ig én voltam az Ifjusági Kör elnöke, igy nekem járt ki az ilyen pénzügyekkel kapcsolatos munkák egy része. Ma is megvan egy táblázat a 60-ban végzett évfolyam névsorával, feltüntetve, hogy ki mennyit keresett, mennyit tudott félretenni, és mennyi hinyzik ahhoz, hogy tanulhasson. Ezt aztán az úgynevezett Soproni Alapból megkapták, mint kölcsönt, amit végzés után több év alatt lehetett visszafizetni. Néhányan kimaradtak, más szakra mentek át, vagy egyszerűen dolgozni kezdtek. Érdekes, hogy a legtöbbjük ma is közénk tartozik, mintha együtt végeztünk volna. Felemelő, hogy a Selmec-Soproni diákszellem milyen összetartó erőt, összetartozást kovácsolt ki köztünk. Ma, ötven év után is úgy érzi az ember, hogy testvérek vagyunk. Mint már emlitettem, ez az összetartozás segitett, és segit talpon maradni.

Az általános északamerikai felfogással ellentétben, nálunk egyáltalán nem számitott titoknak, hogy ki mennyit keresett. A fent emlitett táblázat sem volt titok, csak véletlenül, önkényesen titkositottam 48 évre. Szépen kettéhajtva, könyvjelzőként

szerepelt a Palotás féle Mérnöki Kézikönyvemben. Magam sokat forgattam a könyvet az első években, de más nem látta, kivéve néhány kolumbiai kollégát, akik megcsodálták az érthetetlen nyelven irt, de az ábrákból itélve hasznos segédeszközt. Most, hogy immár történelmi dokumentum, a számitógépem elektronikus tapogatójával idemásoltatom. Ártani nem fog senkinek, de lehet, hogy érdekel valakit. Egy pillanat felvétel 1959 szeptemberéből, az akkori életünk egy részéről.
Az 1960 -ban végző évfolyam anyagi helyzete 1959 szeptemberben.

A helyzet nem csak egyénenként, hanem évenként is változott. Például 58 nyarán alig volt munka. A sok álláskereső beadványra csak nemleges választ kaptam. Egész nyáron jártam az épitkezéseket, s hol itt, hol ott kaptam egy-két hetes, néhány napos segédmunkát az ácsok mellett. Tanulni tanultam belőle sokat, de szeptemberig alig szedtem össze 300 dollárt. Nekem szerencsém volt, mert otthon laktam szüleimnél, A nyáron édesapám megint lazacot boncolt Nanaimóban, az iskola évben meg tanitott bennünket, s bár a mi tanáraink a kanadai tanárok fizetésének csak körülbelül felét kapták, megéltünk belőle. A többieknek sokkal nehezebb volt.
A legtöbben átálltak csak lakást bérelni, és többen összeköltözve maguknak kotyvasztottak. Volt olyan is aki vett egy ocska auotót, azt ülték teli hatan, heten, s az összeadott busz költségen még spóroltak is.
1959 nyara jobb volt. Ahogy a táblázat mutatja ez se adott eleget még az alapokhoz sem. A tizenkilencből csak hárman nem szorultak külön támogatásra. Hogy ki hol dolgozott, mennyit keresett, főleg szerencse kérdése volt. Túlélték. Megtanultak a saját lábukon megállni, és egymást segitve a nehézségek sem voltak olyan nehezek.
Tanulnivaló volt, bőven. Mivel az egyetem csak négy évig volt hajlandó fenntartani a Sopron Divisiót, az ötödik év anyagát besűritették az első négybe. Volt olyan félévünk, amikor tizenhárom tárgyat vettünk. Sajnos az órarendet már nem találom, de úgy emlékszem, hogy az előadások és gyakorlatok heti 37 órát tettek ki. Aztán egy csomó rajz elkészitése, növény meg mifene gyüjtemény összeállitása, zárthelyik, vizsgák, miegymás, bizony nem sok időnk maradt udvarlásra. Pedig lány lett volna bőven, főleg kanadai, de néhány magyar is.
Néhányunkat hamar el is kaptak, apám szerint a farkánál fogva, mint a szamarat. Aztán, hogy a házasélet könnyebb volt e mint az egyedüllét azt nem tudom. Mindenesetre ők is túlélték, legalábbis egy darabig.
A vancouveri magyar társadalom három részre oszlott. Az ókanadások, akik az Óhazát 193O elött hagyták hátra, a negyvenötösök, főleg katonatiszt, dzsentry, néhány tisztességes nyilas (a szemetje otthon maradt és átállt kommunistának), meg a teljesen heterogén ötvenhatos hullám tagjai. Ebből a nyilas kommunista köpönyegforditásból alakult ki bennem az évtizedek folytán újra, meg újra megerősitett társadalmi alaptörvény ami szerint mindegy, hogy milyen szinű a moslék, a szemét mindig a tetejére úszik. A vancouveri rétegekben alig volt szemét, az ötvenhatban kijött néhány csövest kivéve, mégis áthidalhatatlan különbségek osztották meg a három réteget.
Az ókanadásoknak volt egy klubja, a Vancouveri Magyar Társaskör, amibe mi is sokan beléptünk. Az öregeknek volt félretett pénzük , s már régóta szerettek volna egy magyar klubhelységet , „Magyar Hall"-t venni. A sok új fiatal érkezésével jövőt láttak, s végre elhatározták, hogy vesznek egy „halat" (helységet), és sok vita után megvették a Broadway és Alma street sarkán eladó mozihelységet. Jóindulat ide, jóindulat oda, a viták nem szüntek, s már majdnem szétesett a klub. Nem volt vezetőség, vágták, marták egymást. (Azóta megtanultam, hogy a magyar emigráns szervezeteknél ez a dolgok rendje.) Egy kritikus pillanatban Édespám vállalta el az elnöki tisztséget. A következő évadra életünk részévé vált, hogy szombaton éjfélkor, ajtózárás elött apám, bátyám, meg én dobáltuk ki a részeg csöveseket. Nem voltak azok rossz fiúk, azok voltak amik voltak, és ez volt az egyetlen hely ahol otthon érezték magukat. Mint Sziszifusz hű követője, aktiv voltam minden vonalon. Az MHBK-val is összekerültem. A Magyar Harcosok Bajtársi Közössége kevesebb mint egy tucat vagány, intelligens , művelt katonatisztből állt. Főleg 45-ös menekültek közt volt néhány 56-os is. Mivel 56-ban a katonai csoport tagja voltam, maguk közé vettek engem is. Lázár István, műszaki, Bogyay Pál , huszár, Skultéthy László, bakatiszt, Keresztes Zoltán, Demiány Zoltán, Klement Péter, Füstös Árpád, Pataki József, mind értelmes, sokat megért, keményderekú, kevésbeszédű ember. Öröm volt velük lenni. Nem játszottak katonásdit, hasznos tagjai igyekeztek lenni a magyar közösségnek. Márciusi és októberi ünnepségek szervezését vállaltuk. Én a szervező munkán kivül rendszerint szavaltam, néha még az ünnepi beszédet is a nyakamba akasztotta Skultéthy Laci bátyám.
Az összejövetelek rövidek voltak, inkább intellektuális mint katonai jelleggel. Jókat nevettünk amikor hallottuk, hogy például Calgary-ban némely alcsoport rangszerint, vigyázzállásban tárgyal, a tagok évente léptetik elő egymást. Pár év alatt őrnagy volt a legalacsonyabb rang, a zöme táborszernagy, és volt néhány hadügyminiszter is. Szerencsémre Vancouverben voltam. Nálunk kölcsönös tisztelet és jóbarátság uralkodott. Különösen közel kerültem Skultéthy Lászlóhoz. Ugyanaz a Skultéthy aki Faludi György Pokolbéli Vig Napjaim cimű könyvében, a recski fejezetben szerepel. Ő 56-os volt. Mire Recskről kiszabadult a családja szétesett, egyedül jött ki a forradalom után. A hadifogság és a börtön abszolút emberré érlelték. Laci bátyám jó humorú, rámenős, művelt, szálfa gerincú ember volt. Olyan oázis ami ritka az emberi sivatagban. Füstös Árpáddal, aki egyben évfolyamtársam is volt, jó barátok lettünk.
Árpád cőger volt, hadapród iskolás. A háború végébe mint hadapród sodródott bele, 18 éves korában. Rövid hadifogság után hazakerült és beiratkozott az egyetemre közgazdásznak. Már akkor nagyon sokat olvasott, tisztán látta az „elsodort falu" tragédiáját, hát beállt a Paraszt Pártba, Veres Péter szekerét tolni, mert, mint minden egészséges fiatal, azt hitte, hogy lehet valamit tenni. A Rákosi puccs után diszidált, Belgiumban volt bányász egy ideig, majd Kanadába került. Itt is a bányászati vonalat folytatta. Amikor mi kijöttünk másodéves bányamérnök hallgató volt a UBC-n. Onnan jött át hozzánk az első évre. Szúrós bajszú, tüske hajú, mogorvának látszó ember volt. Az angolt művelt ember szintjén beszélte, de a kiejtése olyan volt mintha egy hat elemis jászsági paraszt bácsi olvasna fel angol szöveget. Nekünk akkoriban sok bajunk volt a kiejtéssel. Mondtunk valamit angolul, nem értették. Próbáltuk igy tekerni , úgy csavarni, nem értették. Árpádot mind megértette elsőre. Úgy látszik vele nem mertek úgy tenni mintha nem értenék. Mikor azt mondta, hogy „hovárju" mindjárt mondták, hogy köszönöm, nagyon jól. Éles esze, jó humora, kemény gerince volt. Igen szerettem.
Az egyetemen lakott. Protestáns papnevelde kollégiumában kapott szobát. Sok-sok éjszakát beszélgettünk, vitatkoztunk, filozofáltunk át nála, sokszor, különösen vizsgahónapban a tanulás rovására. Megérte. Kell, hogy az ember újra, meg újra

végigjárja a több ezer éves, alapvető kérdéseket kutató, egymást keresztező, ezerszer végigjárt kúsza ösvényeket, és a tudomány pillatnyi állása, torzitása szerint megtalálja a már annyiszor megtalált, újra elveszett válaszokat. Szerintem ettől lesz ember az ember.
Mi is érdekes időket éltünk, de tanulmányaink folytán nem sokat, vagy semmit sem hallottunk róla. A mérnöki fizika Newton fizikája volt. Abból lettek a hidak, utak , gépek, épületek, az volt a fizika, akármennyire is világos volt már, hogy az emberi gondolkodást a teljesen primitiv materializmus zsákutcájába vezeti. Einstein, Heisenberg, Schrödiger , meg a többi éppen hogy csak benne voltak a könyvekben, de az egyre specializáltabb szakbarbár agyakban nem maradt hely a gondolkodásra. Igy volt aztán, hogy azt hittük, hogy az anyagon kivül üres vákum van, geológiában azt tanultuk, hogy a Föld kérge merev kőzet, ami több mint négy milliárd év alatt nem, vagy alig változott, igy aztán geodéziában az alapvonalakat hétszer mértük, majd órákig tartó statisztikai számitásokkal a miliméter tört részéig kiegyenlitett pontossággal raktuk a térképre az „örök" háromszögelési alappontokat. Immanuel Velikovsky könyvei már megjelentek, de a geológia tanszékek még évekig tagadták a tektonikus mozgás létezését. Pár évtizeddel később már tudtuk, hogy a Föld felszine inkább olyan mint egy gumilepedő, és nem évmilliók, hanem néhány évtized alatt több méteres, más-más irányú eltolodások lépnek fel. Volt miről filozofálni. Kezdett gyanús lenni, hogy a moslék elmélet esetleg az akadémiai birodalomra is vonatkozhat. Mindenesetre ittuk a tudást, a gondolatot, és alaposan immunizálódtunk a vallási vagy szakmai szekták által tálalt komplett reggelikkel szemben.
Másodéven nagyon sok tantárgyunk volt, reggeltől estig az egyetemen voltunk, és volt lukasóránk is néha. Élhatároztuk, hogy amikor lehet nem csak ülünk és várjuk a következő órát, kreáltunk úgynevezett fakultativ tárgyakat, mint pl. Hungarológia és Filozófia. Ezeket hallgattuk, élveztük, és mivel vizsgázni nem kellett belőlük pihenést jelentettek.
Hungarológiát, magyar irodalom és történelem órákat a tanári kar tagjai, Medveczky Lajos és Kornya Lajos, filozófiát pedig Zsigmond Albert jezsuita pap, és Muzsi Jenő otthon végzett bölcsész tartották. A kiváló elöadások érdekesek, üditőek voltak. Erről jut eszembe egy a Muzsi Jenővel és az Árpáddal kapcsolatos eset, ami az évfolyamunk valéta szalag szentelő szakestélyén játszódott le.
Tartottuk a Selmeci-Soproni hagyományokat, és amennyire időnk és pénzünk engedte a formaságokat is gyakoroltuk. Szakestély sajnos ritkán volt, mert sokba került a helység bérlése, na meg a sör is. Elnököt a firmák, idősebbek, tapasztaltabbak közül választott a szakestély. A kontrapunkt, Kantusz prézesz, furverkek, stb. tisztjét elfoglalókat az elnök jelölte ki. Közben, néha új elnököt nevezett ki, s maga kilépett pihenni. A kontrapunkt, jó fülű, jó humorú, erős hangu egyén a terem tulsó végén ült, figyelte és megismételte amit az elnök mondott, hogy nagyobb helyiségben is mindenki megértse. Ahol lehetett , viccet csinálva változtatott a szövegen. Egy szellemes kontrapunkt sokat ért. A kantusz prézesz az elnök engedélyével, vagy utasitására választotta és kezdte a nótákat. A furverkek távolitották el, esetleg, otthon a régi szép időkben, idősebb kolléga esetében, haza is támogatták a szalonképtelenné vált tagságot. A szakestély formális és nem formális szakaszokra oszlott az elnök jóbelátása szerint. A nem formális rész, a szilencium eksz, szabad mulatást, beszélgetést jelentett. Amikor az elnök azt mondta, hogy „szilencium!", azt a kontrapunkt azonnal nagy hangon ismételte, teljes lett a csend, mindenki a helyére ült, az elnök átvette a vezetést. Szólni csak az elnök szólhatott, vagy akinek megadta a szót. A szót kérő tag „vocem prego"-jára az elnök vagy azt monda: „habeas" (megadom) vagy „non habeas"(nem adom meg) aki szót kapott az elmondta mondanivalójót, ami lehetett komoly téma is, játék is, meg vicc is, igy vagy megbeszélésbe vagy nevetésbe vezetett. A szakestélynek rendszerint akkor lett vége, amikor a furverkek már nem győzték a munkát.
Egy alkalommal, a silencium eksz végén Füstös meg Muzsi alig birták abbahagyni a vitát. A kontrapunktnak meg kellett ismételni a „silencium"-ot, mire végre leültek. Éppen apám volt az elnök. Árpád enyhén kóválygogva lábraállt és szót kért. Megkapta. Előadta a panaszát, ami szerint nagy vitában állnak Muzsi Jenővel, ugyanis mind a kettő székely származék, de nem tudják eldönteni, hogy kettejük közöl melyik a székelyebb, s a vita már-már a lovagias döntés határához ér, hát szeretné megkérni a magas presidiumot, hogy segitsen a döntésben. A magas prezidium, békés megoldást kerersve, vizsgálatot kezdett. Mivel székely eleink bajuszt viseltek a régi időkben, bajuszvizsga volt az első próba. A vitázó felek nem viccből vitáztak. Már jó néhány atmoszféra nyomás alatt, komolyan, előre nyujtott nyakkal tolták oda bajszukat a vizsgálatra. A bajuszok rendben voltak, nem született döntés. A termben a derültség egyre fokozódott. A következő próba a huszár próba volt. Mivel eleink lovas népek voltak, a székelységnek göbe lába van - mondta az elnök. Most az a kérdés, melyikteknek görbébb a lába. Bizony nehéz volt a közhangulatot a szilencium maximálisan megengedhető határai között tartani, ahogy a két fél felhúzott nadrágszárral, szétnyomott térdekkel, a cipője külső élén állva, lábgörbitve imbolygott a prezidium elött. Még mindig nem volt győztes, hát apám afrikai párbajt javasolt az ügy végleges elintézére. Füstös azonnal nagy hangon kijelentette, hogy „állok elébe", Muzsi „én is". Most már csak azt nem tudta senki, hogy milyen az az afrikai párbaj. Apám elmagyarázta, hogy a párbaj egy fehér és egy fekete golyóval történik. Először is segédeket kell felkérni akik pénz feldobás alapján az egyik golyót az egyik fél szájába teszik, a másik golyót pedig a másik fél fenekébe dugják. Azután kétszeri golyóváltás következik. Vége lett a szilenciumnak. A szakestély végére már nem emlékszem. Régen volt.
Végzés után Árpád feleségül vette Fehér Irmát. Lett két szép gyerekük Kati meg Bence. Aztán visszament az egyetemre és a geológiát is elvégezte. Eleinte mint magánmérnök dolgozott. Mindig tanult. Mindent tudni akart. Nagyon jónevű mérnök lett. Ötven éves lehetett amikor a kanadai központi kormány meghivta egy magas szintű állásba Ottawába. Az ilyesmi nem volt mindennapi dolog. Utoljára 199O-ben, Sopronban, egy szakestélyen találkoztunk. Azóta már elment. Béke poraira. No, ennyit a katonatisztekről alkotott gyerekkori véleményemről.
A végzésről jut eszembe Adamovich László professzor úr, alias Cinke, aki keresztapám is volt, meg a bőrömet kétszer is megmentette. A balek vizsgán őt kértem fel keresztapának, keresztanyám a Kamondy Gyuszi, alias Kegyelmes Úr, vadásztársam volt. Mivel balek létemre az Ifjusági Kör elnöke voltam, és a vadászati szabályzatot igen tiszteltem, tőlük kaptam a 'Balek Elnök, alias Vadorzó' nevet.
Az egyetemen az Adamovich László név külön kategóriába tartozott, olynok mint Sébor János, Staszney Albert, Kiss Ignác, Fekete Zoltán, Róth Gyula meg Winkler Oszkár társaságába. Cinke nagyon fiatalon került az Út-vasút-alagút és Gépesitési tanszék élére, a kommunista rendszerben, mint nyiltan vallásos, nem párttag, tudása és egyéni integritása alapján. Esze kiváló,

elsőrendű előadó, közvetlen, jóhumorú, mélyen ember. Erdész számazék, nekünk régi ismerősünk volt, mivel egyetemista korában nyári gyakorlatra Édesapámhoz került, Gyulajra, amikor én három éves körül voltam. Itt történt az első bőrmegmentés. A Kapos folyóban fürödtünk, hancuroztunk. Cinke észrevette mikor egy lukba lépve eltüntem. Kicsit turkált utánam, elkapta a karom és kihúzott. Igy adódott, hogy később mégegyszer megmenthetett. A végszigorlaton, fahasználattanból egyik kérdés olyanról szólt amiben a kanadai gyakorlat nem egyezett meg az otthoni szabállyal, hát összekülönböztem a proffal. Ő, hogy úgy, én meg, hogy igy, s bár tisztelettel, de tartottam a véleményemet, olyannyira, hogy Gyula bácsi már-már megbuktatott. Cinke, mint elnök vágott közbe azzal, hogy „azt hiszem ezt a kérdést eléggé megbeszéltük, kérem menjünk tovább". Igy adódott, hogy erdőmérnök lettem.
Adamovich professzor édesapja, szintén az Esterházy hercegségnek dolgozott. Laci bátyánk is, felesége is Esterháza környékiek voltak. 56-ban négy kicsi gyerekkel jöttek ki. Később aztán lett nekik még kettő. Kedves, összetartó, szép család volt. Lehetett gondjuk elég a négy lányt, két fiút felnevelni az új, idegen világban. Minket négy éven keresztül tanitott, utána átkerült a UBC -re mint az erdőfeltárás tanára. Sose volt történtő. Könnyed, humorral átszőtt előadásait mindig élveztük. Egyszer valaki, azt hiszem, Szamosi Gábor volt, hozott a nyári munkából egy feladatot, amit az egész fakultás hetekig próbált megoldani. Azt sem tudtuk biztosra, hogy van-e megoldás, igy a végén megunta a nép, s csak hárman dolgoztunk raja, Apám, a Cinke, meg én. Egyik előadáson, épp a támfal tervezéssel foglalkozott, és egy vektorokkal teli egyenletet firkált a táblára, amikor egyszercsak megfordul, rám néz és azt mondja: te, mi lenne, ha hat-hat golyót raknánk a mérlegre, stb. stb.? Zsákutca, mondtam, már megpróbáltam. Különben nem kellett szigorúnak lennie. Úgyis tisztelte mindenki.
Az esetleges érdeklődő kedvéért leirom ide azt a fladatot. Már tudom, hogy van rá minden kétséget kizáró megoldás. Hetek multával Apám jött rá. A feladat egyszerű: adva van 12 teljesen egyforma billiárd golyó, melyek közül 11 egyforma sulyú, egynek a súlya eltér a többitől. Három méréssel kell meghatározni, hogy melyik a különböző sulyú golyó. Bármilyen mérleg vagy segédeszköz használható, de csak három mérés. A megoldást nem adom meg. Akit érdekel oldja meg.
A családi kapcsolat Cinkéékkel később is megmaradt. Amikor Édesapám Délamerikában nyugdij nélkül kezdett nagyon közeledni a nyugdijas korhoz, Cinke segitette ki. Visszahivta a UBC-re a tanszékére olyan műszerjavitó, raktáros, mindenes félének. Nem sokkal később Ilike kapott valami csúnya légzési bajt, és hónapokig igen beteg volt. A két adalék csemete kicsi gyerek volt akkor, Édesanyám nézett utánuk.
Amikor a család felnőtt, a UBC-ről nyugdijba menve Laci bátyánk Malayban tanitott pár évet, azután Kenyába is elkerült. Mesélte, hogy amikor megérkezett a kenyai egyetemre, egy mosolygó, éjfekete úriember fogadta azzal, hogy „Jószerencsét Professzor Úr, úgy hallom maga is Sopronban végzett." Ma Vancouverben él, közel 86 évesen, feleségével, sok unokával, kicsit gyűrötten, de tiszta ésszel. Isten tartsa meg, jó egészségben, sokáig.
Teltek az egyetemi évek. 59-től kezdve a nyarakat már erdészeti munkákkal, főleg erdőbecsléssel töltöttem. Az még más világ volt. Hatalmas feltáratlan, uttalan terűletet kellett felmérni, felbecsülni. Az út végétől, vagy csónakkal elérhető helyekről a hátunkon vittük az irodát, hálószobát, konyhát, meg egy heti, esetleg tiz napi élelmet, 5. 10, 15, esetleg 20 kilóméter távolságra. Ketten voltunk egy csapatban. Késünk volt, gumimatrac, hálózsák és fejsze nélkül nem lehetett megélni. Azonkivül minden dekát meg kellett gondolni mielött a hátunkra vettük. Ha szerencsénk volt, volt ilyen-olyan gyalog ösvény, de sokszor árkon bokron át, iránytű után jutottunk el a légifelvételről előre meghatározott táborhelyre. Az ilyen munkára akkor még túl drága volt a helikopter, nem is gondoltunk rá. Arra sem gondoltunk, hogy mi történt volna, ha a meredek sziklás hegyvidéken valamelyikünk megsérül. Bokaficam, lábtörés, akármi végzetes lehetett volna. Nem gondoltunk rá.
Kemény élet volt. Az első munkámon,1959 tavaszán, nem volt esőruhám. Hat napot dolgoztam szakadó esőben, alig fagypont fölötti hőmőrsékleten Egész nap úgy fáztam, hogy a kezemben tartott reszkető iránytűt csak fának dőlve tudtam leolvasni, és boldog voltam amikor pisilnem kellett, mert néhány másodpercig melegviz folyt le a lábam szárán. Este tüzet raktunk, és vacsorafőzés közben meg után száritgattuk a ruhát. Tartalék nem volt. Sátor sem volt. Sátorlap alatt aludtunk, reggel vissza a félszáraz ruhába, ami az első tiz lépés után csurom viz lett az ázott bokroktól. S igy tovább. Hat napig.
Tarnócai Karcsival dolgoztam. Állandóan nevettünk. Mindenen. Sose beszéltünk arról, hogy hideg van. Sohase hallottam hypothermiáról, hát nem lett hypothermiám. Kibirtam. Más megoldás nem volt. Attól fogva julius és augusztus hónapokat kivéve mindig volt nálam esőruha, akármilyen nehéz volt. Inkább kevesebb élelmet vittem. Gyönyörű helyeken jártunk, megerősödtünk, megkeményedtünk, tanultunk. Mindig nagyon vigyáztunk, hogy a magyar becsületen csorba ne essék. Nem is esett. Egy csoport jövőjét kellett megalapoznunk, ezt mind tudtuk, és úgy dolgoztunk. Ötven év távlatából visszanézve úgy látom sikerült. *(Folytatjuk)*

Adamovich László - **Hogyan 'szabadultam' fel.**

1945 Nagycsütörtök. Az oroszok Kapuvárnál. Tölünk kb. 20 Kméterre, a Leésben. Erdészházunk hat szobájából, négyben a visszavonuló németek vezérkara.
A házunk mögötti réten egy teherautószerü szerkezet méri be az oroszok állásait. Nyilván ök is minket. Éjjel szokatlan vihar kidöntött néhány öreg vadgesztenyefát, keresztül a kastélytól hozzánk vezetö fö-állén. Én a házunk elötti kert végén, egy kényelmes ágyon aludtam volna. Mögöttem, kelet felé néhány tölgyfa. kb. 40 cm átmérövel. Éjfél körül négy srapnelt löttek házunkra az oroszok, az egyik a háztetönk cserepeit söpörte le. A mögöttem, kb. 10 méterre lévö fát telibe találta, kb. nyolc méterre a földtöl és szitává roncsolta. Én a robbanástól megsüketültem, de szilánk nem ért. (Praise the Lord...) Édesapám, mint a herceg Eszterházy erdésze uralta a Leés erdöt, hat markos segédje volt. Velük a házunk elötti erdörészben -valamikor maga ültette, akkor kb. 50 éves tölgyesben - 5mx8m - 4 m, mély, óvóhelyet ásatott - tölgy rönkökkel és fölöttük 1/2 m . földdel fedve. A fertőszent-miklósi állomás alkalmazottjainak feleségei és rokonaink költöztek bele, hogy megmeneküljenek az oroszok gazságaitól. Tankjaik a kastély felöl közeledtek volna a házunkhoz, ha a széldöntötte fák miatt – amit talán tankcsapdának tartottak - vissza nem forditotta volna öket. Nagypéntek délutánján érkezett meg az orosz vezérkar öt tisztje. Arra a németek már felrobbantotak a bemérö müszereiket és Sopron felé sikerült elmenekülniük. Az orosz tisztek meghagyták nekünk a két kis szobát.

A faluba érkezö orosz katonák gyalázatos tetteiröl hirt hoztak, de a mi bunkerainkban sikerült megvédeni az asszonyokat, amit az orosz tisztek is biztositottak. Nagypéntek éjjelén káprázatos égiháborut vivtak az orosz Raták a német Messerschmittekkel. A foszforos lövedékek csikjai félelmetesen szép látványt nyujtottak. Fertöszéplak felé Sztalin-orgonákkal lötték az oroszok a visszavonuló németeket. Teherautoszerü platón felsorakoztatott aknákat egyidöben inditva, szörnyü ropogással lötték a menekülö németeket.
Nagypénteken - orosz specialisták járták végig az erdöt - mágneses kutatóval kersve, hol áshatták el a kastély értékeit, pedig azt már arra a németek és a falvak népei elintézték. Viszont egy héttel elöbb a petöházai cukorgyár megnyitotta tartályait és a cukor szabad préda volt.A házunk környékén is ástak el hatalmas letisztitott olajos hordókba, amennyi csak belefért, jó mélyre, a falu szekerein hozott 'zsákmányt'. Ezek lettek elsösorban áldozatai az orosz kutatóknak. A vashordókat kiásták és a cukrot elhordták.
Volt még egy szomoru eset: Édesapámtól még a magyar csendörök elvették a vadászpuskáit.Szegény azt mondta, ugy járja most az erdöt, mintha meztelen volna. Ö többször nyert dijat agyaggalamb lövö versenyen. Az oroszok bevitték a kastélyba és a "Papá"-nak kezébe adtak egy puskát - ök a megmaradt porcellán-készlet tányérjait dobálták fel, amiket ö sorra el is talált. Nem volt soha ivós, vodkát kellett innia, de becsülettel hazahozták, amit másnapra ki is pihent
Nagyszombaton már Sopron felöl jött a harci zaj, aznap 'felszabadultunk'. Husvét reggelén édesapám felvette legszebb erdész-ruháját, aranyláncon lógó Doxa-óráját a mellényébe téve, elindult velem a fertöszentmiklósi templomba, misére. Alighogy elhagytuk az erdöt, a réteken fiatal orosz katonák lötték a nyulakat "Sztalin-gitárukkal". Én bizony meg voltam ijjedve, ahogy a laza lánc közeledett, - de ésesapám megnyugtatott, mert szlovákul tudott velük tárgyalni. Az elsö, szinte gyerek, egyböl apámhoz lépett és leszerelte róla nagyapánk aranyóráját. Megnyugtatta ugyan, hogy csak elcseréli az ö órájával, ami kiderült hogy olyan óra volt, amilyet lehetett venni a bucsuban, a két mutató derékszögben együtt mozgott, gyerekek kapták mint bucsufiát. Az oroszok tovább lötték a nyulakat, de minket nem bántottak.A templom elött egy irányitó mutatta az utat a traktorsornak Szombathely felé -ott láttam elöször ciril-betüs táblákat.
A templomban a plébánoson kivül, mi ketten voltunk. Igy ünnepeltük meg Krisztus Urunk feltámadását "Resurrexit - Sicut dixit, Alleluja"!
Én a tanszéket még szerdán elhagytam, az irodám székének hátára teritve sok szép fleckemmel kivarrt waldenom, s a vasuti sinek mentén gyalogoltam haza és Husvét után ugyanigy vissza. A föiskolát oroszok szállták meg, de Sébor rektor ur rövidesen megindította a félbeszakadt elöadásokat.A waldenom ott lógott a szék hátán, de a fleckenek mind kiollózva. Arra csak jóval késöbb gondoltam, hogy talán nem is az oroszok szépérzékének köszönhettem a kiollózást, inkább Szabó bácsi üzleti érzékének.

Szabó György: **Az első ősz**

1957 szeptember 21.-én, magunk mögött hagyva a Pitt Lake fakitermelő telepet, szinte dalos szívvel szálltam a hajóba Hidasi Pista barátommal. Vége a naponkénti hegymászásnak, vége a drótkötélhúzásnak (amiből általában rám hagyták a leghosszabb szakaszt, különösen hegynek fel), nem kell a 40 kg-os acélcsigát a vállamon cipelni, a kidöntött faóriások ágas-bogas rengetegén keresztül! Nem kell többé küszködni vérszomjas szúnyogok sokaságával, apró fekete legyek tömkelegével, amik gyakran felhőszerűen vettek körbe bennünket! Nem kell a perzselő napon, vagy éppen a szakadó esőben dolgozni egész nap, mikor a gumikabátban és nadrágban talán még jobban izzadtunk, mint a napon. Hamarosan visszaérkezünk a soproni közösségbe, barátaimhoz, akikkel oly sok mindenen mentünk keresztül rövid egy év leforgása alatt. Szinte csodálatos érzés volt. Bámultam a hegyóriásokat a tó kék partján, amint lassan magunk mögé maradtak, néztem a tó gyönyörű tiszta vizét, s mintha csak egész távolról érkezett volna hozzám a többi hazaigyekvő munkás beszélgetésének hal zsongása. A háromórai út, ami áprilisban egy örökkévalóságnak tűnt, most szinte észrevétlenül telt el. Milyen ellentét! Akkor tele voltam kétséggel, bizonytalansággal, szorongással, levertséggel, most pedig ujjongott a szívem, bár a jövő még eléggé határozatlan, ködös formában tünedezett fel előttem.
Mivel Vancouvert nem ismertük, némi nehézségünkbe került megtalálni új szálláshelyünket a Sea Island-on, a kanadai légierő elhagyott barakkjaiban. Nagyon jó volt újra találkozni Safranyik Laci barátommal, debreceni civis földijeimmel, Tóth Tibivel és Ötvös Imrével, meg a többi évfolyamtársammal. Az viszont egy kissé kellemetlen hír volt, hogy magunknak kellett az ellátásunkról gondoskodni, ugyanis itt nem volt konyha szakácsokkal, akik ellássanak bennünket ízes magyar koszttal. Az egyetemre eljutni innen bizony eléggé körülményes volt, kétszer kellett buszt váltani és az út csaknem másfél órába került. Ez 3 órai buszozást jelentett naponta, és számba véve azt a tényt, hogy az órák délután fél 3 és 3 körül kezdődtek, és este 10-11-ig tartottak, nem kecsegtetett túl sok jóval.
Alig kezdődött el a tanítás, egy újabb kellemetlen hír nehezítgette meg napjainkat, mégpedig az, hogy a Sea Island-i tábort hamarosan bezárják, és mindenkinek keresni kell magának lakóhelyet. Egy nagy idegen városban ez bizony nem tűnt kis feladatnak. Hol, merre? Safranyik Laci barátommal latolgattuk a lehetőségeket, de egyikőnknek sem volt érdemleges ötlete. Azonban az idő kezdett sürgetni, mert közeledett rohamosan a nap, mikor bezárják a néhai laktanyát. Ekkor emlékeztem rá, hogy a nyár folyamán Hargitay Pista bácsi, aki olykor-olykor pártfogónk volt a Pitt Lake-i telepen, említette, hogy mikor hétvégeken lejött Vancouverba, valami hotelban szállt m meg a Water Street-en. „Tiszta, nyugodt, olcsó, szolid polgári hely"- így vélekedett róla. Bár fogalmam sem volt, merre van Water Street, úgy morfondíroztam, ha Pista bácsinak megfelelt, mi is meghúzódhatunk ott ideiglenesen, míg találunk valami mást. Előadtam hát Safi barátomnak helyzetmentő ötletemet, s mivel neki egyáltalán nem volt ötlete, ráállt, hogy nézzük meg. Valamiféle térképen meg is találtuk az utcát és elmentünk kiértékelni a helyzetet. Úgy történt, hogy ez az utca a kikötők tőszomszédságában volt, de hogy ez pontosan mit jelentett, akkor még nem tudtuk. Azonban a dolgok tulajdonsága általában az, hogy idővel kiforrják magukat. Mivel az óráink délután fél 3-tól általában este 10-11-ig voltak, hamar rájöttünk, hogy a 'szállásunk' környékén mindenféle kétes alakok őgyelegtek. Arra is rájöttünk, hogy miért volt olcsó a szobánk. A nyikorgó fapadlós folyosót mindössze egy halvány villanykörte világította meg, ami az évek alatt rátelepedett portól alig bocsájtott ki fényt. A folyosó végén volt egy közös WC és egy kis zuhanyozó helyiség, ahol a zuhany rózsájából csak itt-ott bukkant elő egy kicsike vízsugár, az évek alatt rátelepedett vízkő miatt. A

szobánkban mindössze két egymás mellé tolt ágy volt (amiken a matrac talán egy évtizeddel előbb látta fénykorát és ráfekvéskor szomorúan besüppedt a közepe, a sok elgyöngült-eltört rugó miatt) és egy ütött-kopott bútordarab, amit csak jóakarattal lehetett szekrénynek nevezni. A bútorzatot két rozoga, életunt szék egészítette ki, amire szinte életveszélyes volt ráülni. A falakat pedig színehagyott, kétes korú tapéta borította, ahol itt-ott bizonyos meg nem határozható rajzolatokat véltem látni. Mint említettem, 'szolid, polgári' hely volt. De az ár megfelelt.
Nem voltam elragadtatva a szobánktól és úgy vettem észre Safi barátom se volt megigézve, bár határozott véleményt nem nyilvánított, azonban gondterhelt arca sok mindenről árulkodott. Az egésznek az volt a legérdekfeszítőbb része, hogy fogalmunk sem volt, meddig lesz ez az 'otthonunk'. Az étkezés egy kis gondot jelentett, és csak az mentett meg bennünket a totál száraz koszttól, hogy az egyetemre menet előtt, betérhettünk a 'Kis Budapest' nevű, újonnan nyilt, takaros kis éttermbe, ahol ízes ebédet kaptunk szinte potom pénzért.
Mivel késő este tértünk haza és itt is - ott is kétes árnyak imbolyogtak az utcán, úgy éreztük jó lesz keménykötésű embereknek mutatkoznunk, akikkel nem érdemes kötekedni. E cél érdekében a korábban Tóth Tibivel és Ötvös Imrével vásárolt fekete bőr 'bomber jacket'-emet hordtam, Safi barátom pedig feltűrte a zakója gallérját, mivel neki nem volt fekete bőr kabátja. Soha nem tudtuk meg, hogy hányan ijedtek meg tőlünk, hánynak sugalltuk megjelenésünkkel, hogy jó lesz tisztes távolban maradni tőlünk, mert nézeteltérés esetén esetleg kemény öklökkel találkoznak. Ez a gondolat valamelyest megnyugtatott bennünket.
Négy-öt nap eltelte után kezdtem érezni, hogy fáj a torkom, tüzel a homlokom és kezdek belázasodni. A térdem remegett és egyre gyengébbnek éreztem magam. Horogra kapott az influenza. Szerencsére még jól emlékeztem arra a jó tanácsra, amit a Pitt Lake-i fakitermelő telepen kaptam az egyik viharvert arcú, idősebb kanadai munkatársamtól, miszerint ha valaha elkap az influenza, csak nyugodtan vegyek magamnak egy üveg rumot, igyam meg a felét és másnapra semmi bajom nem lesz. Neki bevált ez a kúra minden alkalommal. Jó, ha az embernek vannak bő tapasztalattal rendelkező ismerősei – gondoltam. El is mentem egy közeli italboltba, s bár az efféle vásárláshoz 21 évesnek kellett lenni, (én 19 voltam) az eladónak semmi kifogása nem volt velem szemben. Nagy reményekkel mentem vissza a szobánkba, s mivel Safi barátom elment az egyetemre, egyedül ültem le az üveg rummal, hogy kikúráljam magam az influenzából, ami már igencsak dühöngött bennem. Teleöntöttem az egyik vizes poharat és óriási reménykedéssel kortyolgattam a gyógyírnak szánt folyadékot, ami enyhén szólva nyersre marta a torkomat. Annak ellenére hősiesen kiürítettem a poharat, és vártam, hogy gyógyítson meg. Azonban a gyógyulás igencsak késlekedett, hanem a szoba kezdett inogni körülöttem. Úgy gondoltam, hogy az orvosság csak akkor hatékony, ha eleget vesz be belőle az ember, tehát töltöttem egy másik pohárral a drága rumból és kezdtem kortyolgatni, de már jóval komótosabban, mint az első pohárnyit. Idő kell ahhoz, hogy hasson az orvosság – gondoltam. Talán 4 -5 kortyot nyelhettem le, és onnan az emlékezetem teljesen hiányos.
A következő leírást Safi barátomtól tudom, aki valamikor este 11 óra után jött haza. S mivel ő mindig komoly ember volt, így teljesen hiteles az egész. A folyosón közeledve a szobánk ajtajához, hallotta, hogy élénk társalgást folytatok valakivel, csak azt találta különlegesnek, hogy társalgó társam hangját nem hallotta. Nagy érdeklődéssel nyitott be a szobába és kissé meghőkölt az eléje táruló látványtól. Az ágyon térdeltem és karommal hadonászva, valamit hevesen bizonygattam a falnak. A szeme megakadt a félig üres rumosüvegen és azonnal rájött a fallal folytatott eleven társalgásom nyitjára. Nagy nehézségek árán valahogyan meggyőzött, hogy most már ideje befejeznem vitámat és rávett, hogy feküdjek le. Azóta sokszor eltűnődtem, hogy a fallal való vitám valószínűleg egy kisebb alkoholmérgezéstől mentett meg.
Másnap zúgó fejjel ébredtem, úgy éreztem, hogy valami szörnyű acélpánt szorítja a koponyámat. Mivel már csaknem egy nap telt el, hogy ettem valamit, alig volt erőm, hogy megálljak a lábamon. Mint néhányszor korábban, most is mentőgondolatom támadt. Tudtam, hogy segítségre van szükségem és úgy határoztam, hogy bemegyek az egyetemi kórházba, Safi barátomat az isten kegyelmére bízva. Az erőtlenségtől szédelegve elmentem a buszmegállóhoz, felszálltam a trolira és két átszállással bejutottam az egyetemre. De közben úgy éreztem néhányszor, hogy menten leszédülök az ülésről. Azonban eljutottam a kórházba, ahol a fogadó hölgynek nagy nehezen leadtam az adataimat. Látta, hogy a cérnám vége felé járok, ugyanis a pultba kellett kapaszkodnom, hogy ne essek össze. Azonnal hívott egy férfi betegápolót, aki feltámogatott a betegszobába, és segített levetkőzni. Jött egy orvos is, septiben megvizsgált és gyógyszert rendelt, amit bevettem, majd befeküdtem a szép, tiszta ágyba, ahol úgy éreztem, a mennyországban vagyok és hamarosan mély álomba merültem. Csak vacsoraidőkor ébresztett fel egy kedves, helyes ápolónő. Vacsora után újra elláttak gyógyszerrel, majd hamarosan újra álomba merültem és másnap reggel ébredtem csak fel. A következő néhány nap alatt kezdtem lábadozni, de meglehetősen lassan ment a dolog, mert az influenza és a kúrám teljesen legyengítette a szervezetemet.
Talán 4 vagy 5 nap után bejött Safi barátom meglátogatni, egyrészt azért, hogy megtudja lábadozásom milyen stádiumban van, másrészt pedig, hogy informáljon egy jó hírrel. Ugyanis Fortuna ránk mosolygott. Valakitől (ma már, 52 év távlatából ő se emlékszik, kitől) hallotta, hogy Papp Feri bácsiék (aki a földmérést tanította nekünk) béreltek egy házat a 2. Avenue-n és 5 egyetemi hallgatónak adnának szállást és ellátást, havi 35 dollárért. Már volt 3 jelentkező (Tóth Tibi, Sinka Gyuszi és Fekete Robi évfolyamtársaink) és még kettőt keresnek. Safival azonmód döntöttünk, hogy megragadjuk ezt a váratlan, szinte csodálatosnak tűnő alkalmat és úgy emlékszem ő el is intézte a jelentkezést. Úgyhogy mire 10 nap után kiengedtek a kórházból, már tudtam, hogy csak néhány napot kell töltenünk a szolid, polgári környezetben. És valóban 3-4 nap múlva, egy szép, verőfényes reggelen, ha jól emlékszem október 15-én beköltöztünk Feri bácsiékhoz.
Nem könnyezett a szemünk egyáltalán, amikor odahagytuk szobánkat, ami Safinak 3 hétig, nekem pedig 10-11 napig jelentette az otthont.
Gizike néni kedvesen, szeretetteljes mosollyal üdvözölt bennünket, és megtudván, hogy még nem reggeliztünk, azonnal sütött rántott tojást mindkettőnknek. Még ma is emlékszem a rántotta csodálatos illatára, és hogy olyan, de olyan jól esett, hogy szavakkal nem tudom kifejezni. Végtelen hálát éreztem a szívemben, hogy ilyen szerencse ért. Hamarosan megjelent a másik három lakótársunk is, és kevés cókmókunkkal berendezkedtünk új otthonunkban. Mert valóban otthonunk lett, én legalábbis úgy éreztem a Gizike néni szeretetteljes gondoskodása, ízletes kosztja révén.Végre egyenesbe került az életem, legalábbis egyelőre.
Nyugodtan, békésen teltek a napok Feri bácsiéknál. Közel volt a 4. Avenue-hoz, így végtelenül jó volt az egyetemre való

közlekedéshez. A 4. ugyanis az egyik fő útvonal volt, ami kivezetett az egyetemre. A módosabb egyetemisták, akiknek autójuk volt, nagy része erre járt, s mikor leálltunk az út mellett, kitartottuk a jobb öklünket, hüvelykujjunkat felfelé mutatva ('bütyköltünk'), szinte egy-két percen belül megállt valaki és bevitt az egyetemre. Rengeteg pénzt megtakarítottunk így. Még késő éjszaka, órák után se volt nagy probléma kapni egy 'ride'-ot hazafelé.

Azonban még ez a helyzet is javult egy idő után, ugyanis Sinka Gyuszi vett egy '49-es vagy '50-es gyártmányú autót (a márkájára már nem emlékszem). Nagy szenzáció volt. Így aztán egész urasan jártunk órára, legtöbbször mind az öten együtt. Összedobtuk a pénzünket és vettünk Gyulának benzint.

Hanem hamarosan kiderült, hogy van egy kis alapvető probléma a limuzinnal: a fékje alig-alig fogott. Gyulának igencsak pumpálni kellett a fékpedált, hogy idejében meg tudjon állni, néha meglehetősen hajmeresztő helyzetet teremtve. Egy alkalommal Feri bácsi is velünk jött és Gyula mellett foglalt helyet az első ülésen. Gyula óvatos is volt, mindig tetemes követési távolságot tartva az előttünk haladó autó mögött. Egy alkalommal azonban hirtelen kellett fékezni és Gyula pumpálta veszettül a fékpedált, már veszélyesen és baljóslóan közeledtünk az előttünk lassuló autóhoz, mikor végre működni kezdett a Gyula fékje, de szinte hajszálnyi távolságra megközelítettük az előttünk lelassult autót. Persze Feri bácsi semmit nem tudott a fékproblémáról és gyanúsan szemlélte Gyulát, ahogy istenigazából pumpálta a fékpedált, majd – megszólalt: „Te Gyula, mit köpülsz ott olyan serényen?" Ha tudta volna, talán azonmód kiszáll, és inkább gyalog megy tovább.

Az persze köztudomású volt, hogy Gyula autótulajdonos lett, de az is, hogy a fékkel gond van. Persze Gyula se volt túl boldog a helyzet miatt, így hát egy hétvégén nekiállt és kicserélte a fékeket újakra, bár soha nem foglalkozott ilyesmivel azelőtt. És mikor kész volt, a fránya fék olyan jól működött, hogy az autó szinte egy tízcentesen megállt (ahogy ezt mondják angolul)

Történt aztán, hamarosan a fékjavítás után, hogy Rétfalvi Laci ült az első ülésen, mi pedig hátul és egyszer csak felgyúlt neki a 'figyelmeztető lámpa', hogy a Gyula fékje gyanúsan működik, és gyorsan odafordult hozzá és megkérdezte:„Te Gyula, jó már a féked?" Gyula nem szólt semmit, rá se nézett, csak rátaposott a fékpedálra. Rétfalvi Laci csaknem keresztülrepült a szélvédő üvegen, ahogy csikorogva lassult az autó. Gyula unottan ásított egy nagyot, majd részvétét kifejezve Laci iránt, egy sóhajtással rálépett a gázpedálra, amitől az autó őrült iramban felgyorsított.

Lassan elérkeztünk a félév végére és elkezdődtek a vizsgák. Nagy iramban folyt a tanulás és végül is így-úgy-amúgy, de átmentünk mindannyian mindegyiken. Utolsónak Tóth Tibi ('Jimmy') maradt, vártuk-vártuk otthon, hogy csak jön már, mert szerettünk volna együtt ünnepelni, de csak nem mutatkozott, Sinka Gyuszival egyetemben. Végre megállt az autó a ház előtt és Gyula nagy nehezen kiemelte Jimmyt az első ülésről, aki teljesen el volt 'ázva'. Gyula fél karral fogta Jimmyt, aki ugyancsak fél karral a nyakába kapaszkodva támolygott a ház felé. Feri bácsi éppen az ablaknál állt és nézte nagy érdeklődéssel kettőjüket és végre megjegyezte:„Ejnye! De kókadt ez a Jimmy!" Hát bizony eléggé kókadt volt az ünneplestől. Gyorsan lehúztuk róla a gúnyát és a fürdőkádba ültettük. Még mindig előttem van a kép: ahogy szomorúan ült a kádban és időnként magára húzott egy-egy marék vizet. Mikor láttuk, hogy csaknem elalszik, ágyba dugtuk és csak másnap reggel ébredt fel. Szabadkozott nagy szerénységgel, hogy ő nem éppen ilyennek szánta az ünneplést. No, azért nagy boldogsággal elkönyveltük, hogy mindannyian átmentünk minden vizsgán és ezzel lezárult életünk egy fontos szakasza. *(Sz.Gy.volt I.évf. emh, Vancouver, 2009. szept.15)*

S Z Á M A D Á S

Andy Szalkai: **20th anniversary of the Vernon Seed Orchard Company**

The Vernon Seed Orchard Company.(VSOC) was founded in 1983 by Northwood Pulp and Timber Ltd, The Pas Lumber Co. Ltd, Weldwood of Canada Ltd. and West Fraser Mills Ltd. to provide an economy of scale in a seed orchard operation; a reduction in cost exposure for each individual company; improved seeds to approximate the cost of wild stand collection; a reduction in future nursery costs due to higher germination rates of the improved seed and an increased volume growth from genetically improved seeds.

The establishment of the VSOC required entering into three agreements: a Joint Venture Agreement between the founding members to cost share the establishment and operations of the seed orchard as well as the allocation of future seed production; a Lease Agreement with the City of Vernon, to lease for 35 years 195 acres of City owned lands (with one renewable term); to use in the orchards18 inches of waste water per acre per year as part of the City's effluent disposal program and to pay taxes and an annual fee; and an agreement with the BC Ministry of Forests to pay 71% of capital costs over a three year period plus operating costs for the first two years. In return the Ministry was to receive up to 25% of the seed production for use in their planting program.

Process to establish generation and half seed orchards:

-Select well distributed parent trees within a specific seed zone that are at or close to rotation age of the species, have the largest diameter at breast height with resulting volume, have small branches, well defined crown, best specific gravity as measured in increment borings

-Seed extracted from cones from parent trees to be used in progeny tests to select the best progenies. Scions collected from parent trees to remain in clone banks (plantations which include all parent trees).

-Test progenies for each species for six years on several sites within a seed zone in order to select the trees for seed orchard planting.

-Select from progenies of each species on basis of height, diameter, growth parameters as determined by statistical analysis.

- Grafting. This includes the use of a specific root stock which has the best acceptability of a graft. Grafts from parent trees selected from progeny tests are grafted on suitable root stock and are placed in pots.

- Planting. Seed orchard trees from the pots are planted out in the seed orchard at computer generated grids.

It is worthy of note that all four founding members participated in the parent tree selection and a six year long progeny testing prior to forming the joint venture company and the establishment of the VSOC

20 years of operating:

Some 13 seed orchards were established on the leased site. The first seed crop was reported in 1994, eight years earlier than expected by science and previous experience. The 2008 seed crop represented 290 kilogram, approximating 77 million seedlings

(one kilogram of seed represents 360000 seeds/280000 seedlings for spruce; 260000 seeds/220000 seedlings for pine and 85000 seeds/75000 seedlings for fir. The VSOC used 18 inches of waste water per acre per year from the City of Vernon. 189 person years of employment was created (permanent salaried staff, permanent-seasonal-casual hourly staff). The initial investments of the founding member companies as well as the Ministry of Forests were refunded. Expected genetic gain ranges from 10% to 20% +. The V.S.O.C. produces Class A seed in BC. Changes in ownership of the company occurred during the past 15 years.

A happy celebration:

As a founding member and past president of the VSOC, it was a happy occasion to participate in the celebrations of our 20 years of operation. The success of the seed orchard complex is another proof of the impact that Sopron foresters made during their careers in British Columbia.

Háhn Fülöp: **Fakitermelés az őserdők hazájában**

Az alábbi leirások a negyvenöt-ötven évvel ezelőtti korra vonatkoznak, amikor mi, Kanadába került volt soproni diákok, kezdtünk ismerkedni a kanadai erdészeti gyakorlatokkal.Az akkori erdészeti tevékenységeket főleg egy nap eseményein keresztül szeretném vázolni. A leirtak szinhelye a Britt Columbiai Vancouver Szigetén levő Nimpkish Völgy vidéke, ahol az erdészet akkori fő célja fakitermelés volt. E vidék erdője mint őserdő volt számon tartva és a fatömeg nagy része Duglász fenyő volt. Ez volt az első alkalom, hogy ezek az állományok letermelésre kerültek, mivel ezek igen elszigetelt vidéken és lakott területektől távol estek. Igy csak hajón, repülőn, helyjáratú vasuton vagy ezek kombinációival lehetett elérni. Az alkalmazottak fakitermelő táborokban (logging camp) laktak. Nekem és sok más soproni barátomnak volt alkalmunk ezzel és más hasonló fakitermelő vidékkel és táborral megismerkedni

A nap éppen kelőfélben van amikor a favágók (loggers) már gyülekeznek a logging camp közepén, hogy induljanak napi munkájuk elvégzésére. Reggel 6:30-kor a munkásszállitó buszok lassan megtelnek és irányt vesznek az erdőben levő különböző munkahelyek felé. A nap a munkások számára tulajdonképpen egy kicsivel korábban kezdődött, amikor 05:30 körül kimásztak ágyukból, a telep egyik barakkjában. Egy gyors mosdás és öltözködés után irányt vettek a tábori étterem felé, ahol igen kiadós reggeli várt rájuk. Ez magába foglalta a többféleképpen elkészitett tojásokat, piritos kenyeret, sült kolbászt, -szalonát, -sonkát, -krumplit és a tipikus amerikai palacsinta féleségeket. Reggeli után az étkezési gondok még nem értek véget, mert minden munkás feladata közé tartozott a napközi étkezéshez szükséges eledel elkészitése, szendvics formában és azok elcsomagolása. Erre a célra az étterem melletti hatalmas teremben a felvágottak sokasága, saláta, gyümölcs és más innyencségek várták a munkásokat. Reggel 7:30-ra a munkások már munkahelyükön voltak

Sokféle emberrel találkoztunk a telepen. Tipikus favagók talán nem is léteznek. Ritka olyan aki egész életét mint favagó tölti el. Ahogy ismerkedtem a favagó telep lakosságával, legelső benyomásom az volt, hogy a legtöbb favágó új emmigráns velem együtt. Az erdei munkalehetőségek viszonylag jók és a legtöbb pozició betöltésére nem kell különös szakképzettség. Ezenkiviül a kereset is igen jó és sokszor megadja egy új bevandorlónak azt a lehetőseget, hogy pénzügyileg megalapozza magát, viszonylag rövid idő alatt egy későbbi más szakma vagy üzlet kezdéséhez. Egyik munkatársunk , a fiatal lengyel származású Alex azonban életcéljának tarttotta ezt a foglalkozást talán azért, mert ebben a szakmában képzettebb volt mint legtöbb munkatársa, gépészeti tehetsége miatt már mint gépkezelö volt alkalmazásban.

Az 1950-es évek végére a fakitermelés gépesítése igen erősen fejlődött, amit az akkor forgalomba hozott, gyorsan felszerelhető, önmozgató és fémből készült közelitő torony (portable spartree) kezdte elősegíteni. Egy ilyen hatalmas kb.100 ezer dolláros gépszerkezet viszonylag könnyűszerrel közelitette a rakodóhelyre a hatalmas rönköket, amelyek súlya a 6-8 tonnát is elérte.

Ahhoz, hogy a favágók munkája megkezdődhessen, sok más teendőnek kellett megtörténni a korábbi hónapok alatt. Legelőször a térképezők és az erdőbecslők jelennek meg a kivánt kitermelési helyeken. Mivel abban az időben szinte minden fakitermelés őserdőkben történt a vállalatoknak kevés fogalmuk volt arról, hogy milyen mennyiségű és minőségű faanyaggal álltak szemben. Ezenkivül ismeretlen volt a területek fekvése az utak és vasutak tervezéséhez és azok megépítéséhez. Ezekben a munka részlegekben mi soproniak, sok helyen vettünk részt és később vezetőszerepet töltöttünk be. Miután a felmérés, szintvonalas térképezés, a tervező munka, útépítés és a termelési terület kijelölése megtörtént, a favágók vagyis döntők megkezdhették munkájukat. Ezen a vidéken néha két méternél is vastagabb törzseket kellett átvágni és a 70-80 méter magassagú fák kivágása veszélyes munka volt. Ezért erre a munkára tapasztalt és igen ügyes munkásokra volt szükség. A letarolt fákat a favágók általában 12 méter hosszú rönkökre darabolták. Ez elősegitette a közelítést és szállítást. Viszonylag sima területen a leggazdaságosabb közelítés a buldozerrel való vonszolás volt. Az itteni meredek erdőterületek azonban azt ritkán tették lehetővé. Ezért itt a kötélpályás közelités játszotta a főszerepet. A többféle módszer közül főleg a 'highlead' vagyis az 'emelt rönkös vontatás' volt használatban. Ezzel a rönkök eleje vontatás közben emelt és a végük a talajon csúszott. Sok helyen a közelitésre és rakodásra még a korábbi 'fatorony'-al kapcsoltos szerkezetet használták, de azokat nem lehetetett helyről helyre mozgatni és azok előkészítése és felszerelése sok időt igényelt. Ugyanakkor a modern acél gépeket szinte egy órán belül lehetett leszerelni, önerővel elmotorozni egy másik helyre és azt ott felszerelni és üzembe állítani.

E rövid kitérő után térjünk most vissza a kitermelő munkahelyére. A közelítőgép és rakodógép bemelegitése alatt a beosztott munkások is elfoglalták helyüket. Az első tevékenység a rakodón összegyűlt rönkök minőségi szortirozása volt. Közben megjelent az első szállító teherautó (logging truck) is, amit azonnal felterheltek. A vállalat saját utjain a kocsik 40 tonnát is szállithattak, amely általában 6-8 rönkből állt. A szállításhoz hat kamiont ütemeztek be ezen a napon, amelyek sűrűn követték egymást és 5-6 fordulót tettek meg a vágásterület és a 5 -6 kilométerre lévő vasúti rakodó között. A Nimpkish Völgy közel 100,000 hektáros erdőterület legnagyobb részét egy összefüggő vasúthálozat fedte. Ez a hálozat vitte a fatömeget a vasuti rakodóktól az 50-70 km-re fekvő tengeri öbölhöz, Beaver Cove-ba. Az öbölnél a rönkök a vizben kötöttek ki, ahol további osztályozáson mentek keresztül, fafajok és minőségük szerint. Itt azok vagy hajóra kerültek vagy pedig mint tutajok folytatták utjukat a városokban levő fafeldolgozó gyárak felé.

A rakodással egy időben a közelítés is folyamatban volt modem acéltomyú szerkezettel. A kb. 30 méter magas torony fel volt szerelve a szükséges csörlőkkel, drótköteles horgonyokkal, csigákkal és a közelítéshez szükséges drótkötelekkel. A torony egy lánctalpas alapzatra épült amely lehetővé tette a torony sajáterejű viszonylag gyors helyváltoztatását. A szerkezetet a vágásterület egy stratégiailag megfelelő helyén állitották fel, az út

mellett és a kitermelési terület legmagasabb pontján.. A felfelé vonszolás azért volt fontos, hogy a rönkök áttugorják a tuskókat és általában elkerüljék a fennakadást. Ezzel a módszerrel egy-egy állítással kb.10 hektárról lehet a közelitést elvégezni és a terület mélysége a 200-300 métert is meghaladta. A közelelítésnél a gépkezelő játsza a főszerepet, de a többi munkás beosztása is igen fontos. A rönkök közelítésére a fő vagy vontatókötél egy pontjára rövidebb vonó drótköteleket szerelnek és ezek végére pedig hurkot (choker) formálnak. A 'hurkoló munkások' (chokermen) ezeket a drótköteleket hurkólják a rönkökre.

A chokerman beosztás a legalacsonyabb állás a kitermelésnél és egyben a legveszélyesebb, mégis ebben alkalmazzák aa legújabb munkásokat.. A 'hooker' irányitja őket és adja a hangjelzéseket, amit a 'sipoló' közvetít a közelitőtorony kezelőjéhez. (Ezt később a rádiós közvetítés váltotta fel). A Morse code szerű sipos hangjelzésekre azért volt szükség mert a gépkezelő a legtöbb esetben nem látta, hogy mit történik a kitermelesi területen. Igy ezek a jelzések adták tudtára, hogy mikor kellett a chokereket leengedni és mikor voltak azok rászerelve a kiválasztott rönkökre, készen a vontatáshoz. Ezenkivül közvetíteni kellett a lehető rönk fennakadásokat és azok kiszabadítását is, ahogy azok előfordultak.

A közelitési művelet azzal kezdődik, hogy a gépész a torony kényelmes kabinjából, billentyűk, gombok és pedálok nyomogatásával, , kihúzz a chokereket a termelési területre. Amikor a jelző jelezi, hogy a chokerek elérték a megfelelő pontot, azokat leengedi a rönkökre. Amig ez töténik a 'chokerman'-ek a terület egy biztonságos helyéről figyelik az eseményeket, majd a 'hooker' irányitására elindulnak a hurkolandó rönkök felé. Ezt futásszerűen végezik, rönkökön, tuskókon, ágakon és sziklákon átugorva vagy átmászva. Gyakorlott munkások ezt viszonylag könnyűszerrel végezték, de új alkalmazottak általában akkor értek a kiválasztott rönkökhöz, amikor azok már hurkolva voltak és készen álltak a vontatáshoz. Ilyenkor a 'hooker' már orditott a munkásokra, hogy rohanjanak vissza biztonsági helyükre. Miután a jelző megadja a jelet a vontatáshoz, a hurkolt rönkök recsegve ropogva megkeztdik útjukat a közelitőtorony felé. Ilyenkor sok esetben mozgásba hoznak nem hurkolt rönköket is, melyek veszélyeztethetik a közelben lévők életét. A közelített rönköket a toronynál a 'chaser' szabadítja meg a hurkoktól, miután a rönkök készen állnak a szortirozásra és rakodásra. A leirt művelet megismétlődik 5-15 percenként, a vontatási távolságtól függően és tart egész nap.

A jól megszervezett nagyipari kitermelési munkát élvezet volt nézni, ahol a hatalmas főleg Douglasz-fenyő állományokat tarra vágták, ami abban a korban erősen szokásos volt, mert úgy tűnt, hogy a hatalmas őserdő területeknek se vége se hossza nem volt. Ez számunkra azonban igen szokatlan volt. Későbbi, több évtizedes tapasztalataink meggyőztek arról, hogy az erdő tarravágás után, felújul természetes vagy mesterséges fásítással. A felújitás után ökológiája is újra kialakult a növény, madár és sok más tényezővel együtt. A Duglasz fenyő fényigényessége miatt a tarravágás tulajdonképen segíti a felújulást. Az igaz, hogy az erdőtelepités és erdőművelés a 60-as években még gyermekcipőben járt Kanada nyugati partvidékén. Nem sokkal később, viszont gyors fejlődéssel igen magas szintet ért el a kitermelési mód változásával, a genetikai fejleményekkel, csemete termeléssel és telepítéssel, tisztítással, gyérítéssel és erdőtápanyag pótlással. Igy az erdők sokoldalusága és nagyméretű használata továbbra is megmaradt és a faminőség és hozam is javult.

K Ö Z Ö S Ü G Y E I N K

T A L Á L K O Z Ó K

Levél Mustné Hankovszky Arankától

A KELET-KANADAI SOPRONIAK PIKNIKJE A KENEDI FARMON 1990-BEN

"Kedves Laci. Köszönjük az utóbbi 'Kapocst'-t. Jó volt hallani az elveszettnek tűnt Bujdosó Alpár felől, évfolyam, csoport társam volt Sopronban. Igértem az itteni Soproni Csoport picnikeiről irunk. Kérdésük a fiuknak az volt, Ki irja? Férjem kezdettől fogva szervező volt, igy én vállalkoztam.
Az ötöd-éves geodéták mindig összetartottak. Talán könyebbé tette ezt, hogy feleségeik harmad-éves erdész lányok lettek. (Must Misi-Hankovszky A. Éva, Kenedi Imi-Király Ilona,Tuki, Lovrics Guszti-Somogyi T. Eszter). Török Pali volt osztálytársát-Mertredér Marát vette felesegül. Első,'kisebb csoport' picnikeink a Fenelon Falls-on levő folyós területükön voltak, 1960 körül. Ekkorra már meg engedhettük az autókat, előtte csak helyi parkokat látogattunk. Erre a picnikre mindenki hozta a saját nyársravalóját, hagymát, szalonnát, kolbászt magyar módra. Tuki hamarosan meg jelent egy kis befőző fazékkal és krumplival; hozzá adtuk a többit és meglett az első kis csoportos 'krumpli paprikás' ez máig is hagyományos.
Csoportjaink változtak. Többen később kezdtük a család alapitást, tovább szórakozhattunk együtt, nyáron is szerettük volna folytatni. A Magyar Mérnöki Egyesület felkérte férjemet, hogya Szent Elizabet Templomhoz tartozó Loyola Parkban felméréseket csináljon, problémás volt az ott átmenő patak. Ekkor városi mérnök volt Misi és hozzá szólhatott a templom körüli parkolóhely rendbeszedéséhez is. Ezek után volt merszünk egy rövid délutáni picnikre elkérni a Loyola Parkot a kis csoport részére. Hamarosan hire járt ennek, igy Misi térképes meghivókat kezdett ki küldeni a Soproni tagoknak 1965 körül meg lett az első nagyobb Soproni Picnic.
Közben hivatalos nevet kapott a csoport 'Soproni Öreg Diákok' alat, ezen néven ismert a Soproni-Bál is. A Soproni-Est magyaros vacsorával és magyar zenével szervezett esemény. Bilics Pista a fő szervező, a vissza maradt pénzből adakozott a Soproni picnikre amiből közös Paprikas lett. Felesége, Teri mindig büszke volt rá, hogy friss dolgokat vásárol hozza.
Must Misi vezette a versenyeket a gyerekek között, jutalom cukorka volt még ekkor .Kenedi Imi elvitte a gyerkeket a patakhoz, bemutatta az otlévő 'Suckereket' közben néhány nyúl-családot is láttak. Az asszonyok ez alatt krumplit pucoltak, és traccsoltak. Sajnos a Loyola Park mindjobban el lett foglalva cserkész és más események miat. Utólag is köszönjük Máté és Jaskó Atyának, hogy jó indulatukból meg kaphattuk a Parkot. Sok kedves órat töltöttünk itt. Ezután Bilics Pista Torontohoz közelebb eső parkokat szerzett, ezeket is kedvelte a csoport.
A Kenedi Farm 22 évvel ezelőtt lett felajánlva picnikeinkre. Gyerekek szeretik az állatokat látogatni, focizni, Tuki körbe viszi őket lovas kocsiján. Délben Hot-dog és Hamburger sütés, fiatal Bilics Pityu és a Kenedi fiúk, Imi, Tóni, Walter izzadnak körülötte.
Néhány Kenedi Picniken a csoportból származó lelkész, Fülöp József szép Tábori Misét tartott. Köszönjük, hogy meg áldotta Nahtaliát, első unokánkat. Értékes esmények voltak ezek, köszönet jár a Kenedi család sok munkájáért.
Sajnos a focizás már nem megy a papáknak és sok az unoka. Lelkes újabb cserkészre lenne szükség a picniken, az unokák irányitására. A Benkő unokák már bemutatták tehetségeiket , gyönyörűen énekelték a magyar dalokat és kiváló torna mutatványokat adtak. Reméljük több unoka kap bátorságot a következő picnikre.
Az idén Bilics Pista vette kézbe a fakanalat. Sajnos nem tudtunk résztvenni minden Kenedi Picniken, időpontja bele esik évi családi látogatásainkba. Lehet, hogy kimaradtak az újabb aktiv tagok".

A volt **IV.évesek** Harrison Hot Springs-en tartották évi összejövetelüket július 14.-én. Sajnos nem találták módját, hogy résztvegyenek a Sopron Alumni havonkénti (azon napra esett) ebéd-találkozóján, pedig csak 'kődobásnyira' voltak tőlünk. Ritka alkalom veszett el, hogy havi ebédünk résztvevői találkozhassanak messzebbről ideutazó volt IV. évesekkel és azok velünk!

□

A volt **III. évesek** június 16-18 között jöttek össze Vancouver Szigeten, ahol harmadnap a nanaimói Magyar Házban találkoztak több meghivott más évfolyambeliekkel is. Sajnos csak 8 volt hallgató és 6 feleség talált időt a III. éves gárdából résztvenni a találkozón.

□

Az **'örökös balekok'** szintén Nanaimóban, az ottani Magyar Ház helyiségében tartották évenkénti találkozójukat augusztus 11-12.-én. A vancouveriak még arra is találtak időt, hogy résztvegyenek az augusztusi Sopron Alumni ebéden. 'Megfogyva bár de törve nem' , a nagyon beteg Bordulák Zoli kivételével (no és a múlt évben eltávozott Kapitány Gyuszi) 'mindannyian' jelen voltunk: 15 balek és 10 feleség (az újonnan nősült Simon Jóska arájával együtt). Meghivott vendégeinkkel telt ház volt.

HIREK/KÖZLEMÉNYEK

Megemlékezés.

Jablánczy Sándorné, sz.Bory Edit Pricilla (1919-2009)
Edit hosszú és sokszor nehéz vándorlása végetért. A súlyos vándorbot elkopott és az életkedv is eltűnt hitvese, Sándorbácsi nélkül. Majd 60 esztendeig együtt, mint hű, örökösen fészeképítő vándormadarak járták a világot. Közben 4 gyermekük született, akik örökre megjelölték az új fészek helyét (Edit Slovákia, Sándor Ukrajna, Miklós Magyarország és István Kanadában született). Gyermekeik voltak életük örömei. Szigorú fegyelemmel, gondoskodással és szeretetben magyaroknak nevelték öket. Vándor tarisnyájukban nekünk is sok hasznosat, jót és magyar értéket hordoztak. Sanyi bácsi Lacit 16 éves kora óta ismerte, támogatta és fiaként kezelte. Igazi erdész volt. Egyetemi éveink alatt kiváló szakmai tudása melett számtalanszor reményt, valós tanácsokat kaptunk. Gondoskodása melett mindig tisztelte egyéni, emberi méltóságunkat.
Edittel röviddel ismerkedésünk után jó barátokká váltunk. Összekötött a vándorsors. Őszinte, szeretetettel és gondoskodással telített asszony volt. Figyelemmel kísérte sorsunkat. Sokszor ki-segített jó tanácsaival. Sohasem ítélkezett, tele volt megértéssel és szeretettel. Emléke velem marad. Remélem, hogy Edit és Sándor bácsi most ujra együtt vannak és hatalmas, különös fává változtak, (mint a görög mitológiában, Fhilemon és Baucis) melynek gyökerei elválaszthatatlanul összenőttek. Így tovább szórhatják együtt a szeretet, jóság és a magyar emberi méltóságok magvait. Szeretetettel őrizzük emlékeiket. Béke szálljon poraikra!
Érzelmeimet Albert Levente 'Fényből szőtt ruhában' c. szép versszaka fejezi ki legjobban:
"Óriás asszony jön felém futva
Fényből szött ruhája bearanyozza,
Óriás kosárból hinti szerteszét
A szeretet végtelen üzenetét."
(Orlóciné Mihály Márta)

Elhúnyt Licskó Zoltán erdőmérnök.

1927-ben, egy erdészházban született Mátrafüred közelében. Édesapja is erdész volt. Gyermekkorától járta az erdőt és mégis, középiskolai tanulmányai után három évig rendőként dolgozott. De hívta az erdő, folytatta tanulmányait. 1953-ban kapta meg diplomáját. Két évig a huszárokelőpusztai, majd 1956 őszéig a mátrafüredi erdei vasút működését irányította.
Az 1956-os forradalom után menyasszonyával együtt elhagyta Magyarországot. Ausztriában házasodtak össze és 1957-ben kivándoroltak Kanadába. Edmonton, AB-ban kezdte újra erdészeti pályafutását: 1958- tól az Alberta Forest Service, Survey Branch-nél dolgozott mint 'compiler', majd, 1959-től mint 'photogrametrist', 1964-től pedig mint 'technical assisstant'. 1967-ben kinevezik 'forester'-nek a 'Whitecourt Forest District'-hez, ahol az erdők felújítási munkáját vezette és új módszereket dolgozott ki. 1981- ben a 'Reforestration and Reclamation Branch'-hez helyezték Edmontonba. Onnan ment nyugdijba 1985-ben.
Szarvas vadászat közben érte az első szívroham, de 2004-ben még el tudott utazni Sopronba, hogy átvegye aranydiplomáját. Nyugdijas éveit Whitecourt-ban töltötte és ott is halt meg, hátrahagyva feleségét, fiát, két leányát és unokáit. Hamvait Magyarországra viszik, hogy kívánsága szerint, hogy szülei mellett, magyar földben legyen örök nyugodalma. Egy magyar erdésztől búcsúzunk, akit szeretettel tartunk meg emlékezetünkben. *(Leskó György Edmonton 2009 augusztus)*

Ma kaptuk az értesitést Németországból, hogy **Kató Ferenc**, volt 5-ik éves hallgató szept. 6-án meghalt, hosszu betegség után. Dr. Professor Kató Ferenc, 1932 dec.11--2009, szept..6. Hann Münden-ben élt. *(Viszlai Éva).*

Because of the worldwide financial crisis, the UBC decided to reduce disbursements from existing funds to 3.5% (from 5%), thus there will be no award made from the **'Sopron Alumni Fellowship'** fund and only $789 from the **'Sopron Alumni Scholarship'** fund. *(Andy Szalkai)*

A **Sopron Alumni** azon egyének közössége, akik diákjai vagy oktatói voltak a Soproni Erdőmérnöki Főiskola 1956-ban Kanadába vándorolt részének, ami mint a University of British Columbia, Faculty of Forestry-Sopron Division működött 1957 és 1961 között. Szintén a közösséghez tartoznak azon Sopronban korábban végzett erdőmérnökök, akik szoros kapcsolatot tartanak fenn a csoporttal.

Kapocs - A Sopron Alumni időszakos közleménye.
Szerkesztő: Rétfalvi László, [4646-West 5th Ave, Vancouver, BC, V6R 1S8; Tel/Fax: 604-224-3655; (e-mail: llretfalvi@shaw.ca)]

SOPRON ALUMNI

Adamovich László
Ambach Mihály
Andódy Edit 1932-1993
André Béla
Apt Kamill
Apt Ödön 1901-1990
Apt Ödön
Bajzák Dénes
Bakó József
Bakonyi Nándor
Bakos Tibor
Balatinecz János
Balpataki György
Bándi Péter
Barabás József
Baraksó János
Baranyaiy József 1922-1974
Bátay János
Báthy István
Bella Imre
Benkő Géza
Benyovits Gyula
Bezerédi Gyula 1926-2005
Bige Zsolt 1924-2005
Boa Sándor
Boda Zoltán
Bódig József 1934-2007
Bogyai Elemér
Bölecz Béla
Boncz Ernő
Bordulák Zoltán
Borovits Ferenc
Borsos Zoltán 1935-1979
Budai Géza 1930-2003
Csányi Elek
Csapó Imre
Császár Rudolf
Cserjesi Antal 1925-2006
Csima István
Csizmadia Ferenc
Csizmazia József
Csizmazia Tibor 1932-1979
Deminger Károly
Dibúz Jenő
Dibúz (Bruckner) Judit
Dobozy Tamás
Domsa Zoltán
Draskóy György
Farkas István 1937-2000
Farkas Mihály
Fazokas Ferenc
Fekete Róbert
Ferdinánd István
Fodor Gyula 1890-1982
Fodor Gyula
Fodor (Tormássy) Erzsébet
Fónagy Sándor
Frey Otto
Fülöpp Zoltán
Fűr Károly
Füstös Árpád 1926-2004
Gáspár József.
Gerencsér László 1914-1976
Gőgös Ferenc 1938-1972
Görgényi Béla
Grátzer Miklós
Grozdits György
Gyöngyösi Sándor
Gyöngyösi (Danczinger) Edit 1937-1989
Háhn Fülöp
Hajdu Csaba
Héder István
Héjja Anna
Héjjas József
Héjjas (Bernsdorfer)Katalin
Herczeg Endre
Hidasi István
Hirczy Béla
Hokhold Ferenc
Homoky István
Horváth Cz.Emil
Horváth István
Horváth Otto 1926-1984
Horváth Sándor
Horváth (Balogh) Izabella
Hudák János 1935-1997
Huszár Károly
Ifjú Géza
Illés István
Jablánczy Sándor 1908-1999
Jagodits (Kundráth) Júlia 1937-1989
Jákóy Endre
Jancsik Károly
Jandó Tibor
Józsa József
Józsa László
Juhász (Gyöngy) Erzsébet
Juhász Gyula 1934-2002
Jutasi Béla 1933-2007
Kafka Péter 1899-†?
Kalmár Lajos
Kercsó (Jagodits) Edit
Kapitány Gyula 1937-2008
Kapuszta József
Kassay Viktor 1933-2005
Kémes József
Kenedi (Király) Ilona
Kerekes József
Kiss-Tóth János 1934-1977
Kiss Gyula
Kiss János
Kiss János
Klíma Imre 1924-2000
Kocsis Tibor
Koczó Mihály
Koller Pál 1894-1972
Koltai István
Komlóssy József
Komondy Gyula
Kondor György
Koós Béla
Korán Zoltán
Kornya Lajos 1917-1979
Kósa Zoltán
Kovács István
Kováts (Erdős) Márta 1934-1967
Kováts Miklós
Kozák Antal
Krajczár Ernő
Krétai Ernő 1933-1995
Kurucz Ferenc
Kurucz János
Leskó György
Leskó (Rácz) Anna
Lovrits (Somogyi-Tóth) Eszter
Magasi László
Major Richárd
Markó Imre
Márkus Gábor 1937-199?
Matolcsi Géza.
Medveczky Lajos 1910-1989
Molnár József
Must (Hankovsky) Éva
Nagy Géza 1933-1991
Nagy (Link) Magda 1930-2006
Nagy Mihály
Nagy Olivér
Nagygyőr Sándor
Németh József
Németh Lajos
Németh László
Németh Zoltán
Noviczky Zoltán 1936-1992
Nyers Ferenc
Ocskó István
Orlóci László
Orlóci (Mihály) Márta
Orosz Iván
Oroszlán József †?
Ötvös Imre
Pál László
Pálffy Csaba 1927-1999
Pálka László 1937-1995
Palkovics János
Pandák László
Papp Ferenc 1901-1967
Pászner László
Pataki István 1937-2009
Péch Gyula
Pendl Ferenc 1933-1998
Pénzes László
Ping Ferenc
Pintér László
Poprádi László
Porpáczy Lehel
Prém Béla
Puskás László
Rab Rudolf 1935-2005
Rabóczi László
Ravai János
Rédey József
Rétfalvi László
Réthy Sándor
Rikli Olga
Roller Kálmán 1913-2004
Rónay Sándor
Ronyecz József 1935-1998
Rupf László
Safranyik László
Salamon Marion 1911-1990
Sebestyén László 1923-1995
Selmeczi György
Simon József
Sinka Gyula
Sivák Béla 1935-2005
Skorka Mihály 1935-1992
Soós József
Spándli Imre
Spuriga István 1934-1977
Szablya János 1924-2005
Szabó György
Szabó Tivadar
Szalamin Gábor
Szalkai András
Szalkai (Somogyi) Eszter
Szamosi Gábor
Szántai Ferenc
Szanyi László
Szármes Kornél
Szász István
Szász (Kubinyi) Júlia
Szauer János
Szauer (Szikszai) Klára 1935-1999
Székessy László
Sziklai Oszkár 1924-1998
Szy Ferenc
Takács József
Takaró László
Tamási Miklós 1936-1994
Tarnócai Károly
Tőgel Gyula 1938-2001
Tolnai István
Tóth Endre
Tóth (Molnár) Erzsébet
Tóth Géza
Tóth János
Tóth József
Tóth Tibor
Tresó Bertalan
Tresó Ferenc
Túrmezei Zoltán
Tuskó Ferenc 1913-1965
Tutunovszky Koszta
Vadai János 1928-2006
Vajas Jenő 1936-2000
Váradi Béla 1932-2003
Váradi (Fejes) Mária
Varga Pál
Vári Miklós
Veres Gábor
Veres Sándor 1927-1998
Vető László
Viszlai (Delkin)Éva
Viszlai János
Vlaszaty Ödön
Weidinger Imre
Witt Lajos 1898-1994
Zoltay Endre 1935-2006

Akik elmentek, de el nem szakadtak,
Kanadában is magyarok maradtak,
Akik meggyőztek egy messzi világot,
De ma sem mások: soproni diákok,
Az ősi otthont, az Akademiát,
Szívből köszöntik: Vivát! Vivát! Vivát!

Vargha Domokos